

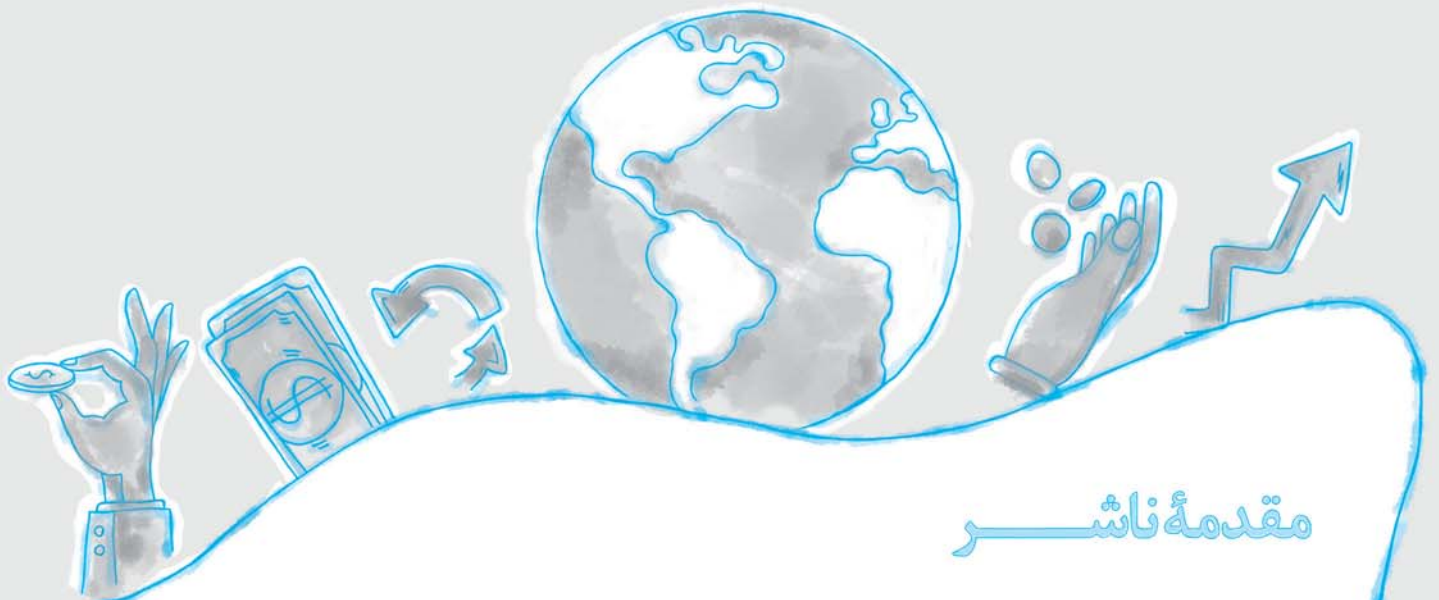
کتاب آنلاین®

مرجع تخصصی عرضه آنلاین کتاب

مشاهده

چند صفحه

اول کتاب

مقدمه ناشر

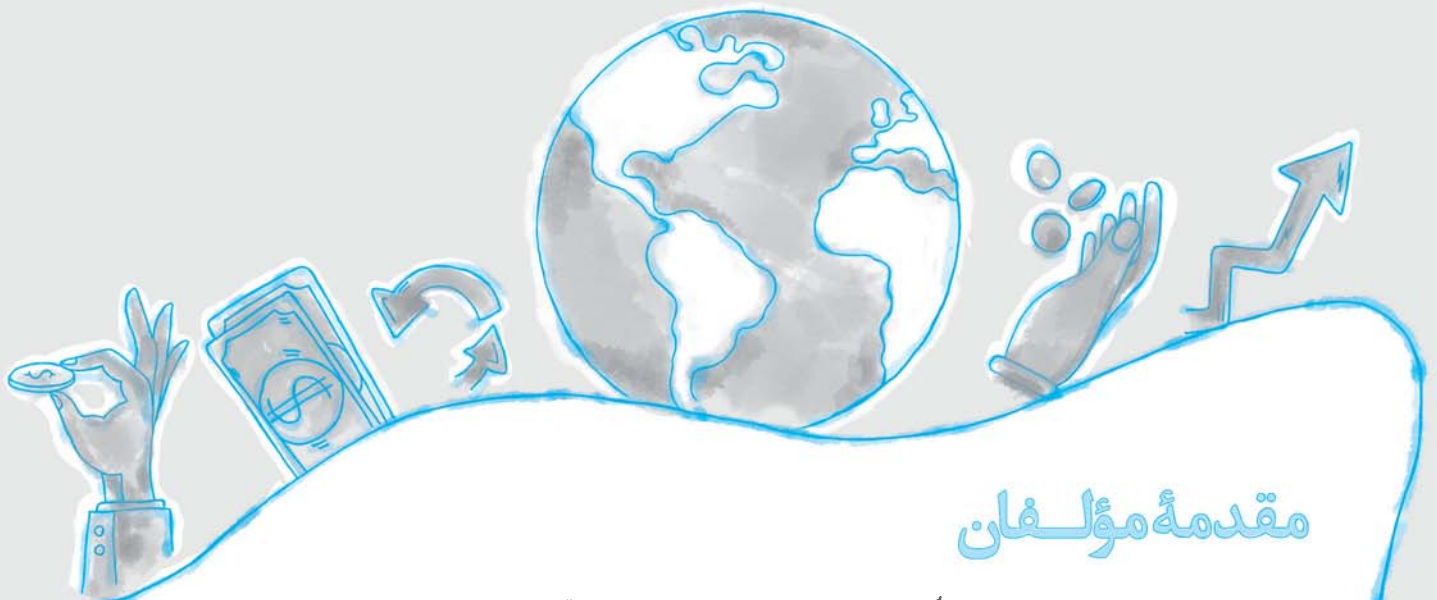

سلام

از این فرصت به جای حرف زدن می‌خواهم برای معرفی کتابی استفاده کنم که به گمانم خواندنش بر هر آدمی واجب است!
این کتاب را رابرت کیوساکی، نویسنده مشهور ژاپنی نوشته است.

نگاه هر آدمی به موضوع درآمد و ثروت در تمام طول زندگی او هست و تأثیرش را می‌گذارد. پس باید خیلی دقیق و درست باشد. این نگاه می‌تواند باعث شود که آدم تا آخر عمر برای پول کار کند، که خوب نیست و یا می‌تواند باعث شود در نهایت از ابزار اقتصاد برای نقشه‌های بزرگ‌تر زندگی‌مان استفاده کنیم. اگر نگاهمان درست باشد البته!
این کتاب را حتماً یک وقتی در زندگی‌تان بخوانید و اگر دوستش داشتید به دیگران هم توصیه کنید.
ممنونم از مؤلفان کار بلد کتاب و هم‌چنین الهه آرانی، سید سعید احمدپور و همه دوستان خوبم در واحد تولید خیلی سبز.

تا بعد!

مقدمه مؤلفان

سلام ای وکلا، روان‌شناسان، جامعه‌شناسان، آدبا، فلاسفه، باستان‌شناس‌ها، اقتصاددانان و ... آینده!

سلام به شما کنکوری‌ها و سلام به شما دهمی‌ها، خوش اومدید به علوم انسانی!

«ما این کتاب رو به خاطر این نوشتیم که برای نوشتنش وقت نداشتیم!»

آره جمله‌اش یک کم فلسفیه 😊 یادمه این جمله رو تو کتابی از شفیر خونده بودم و این‌جا نقل به مضمونش کردم چون وصف حال من و پری‌ناز جان گلپایگانیه. قضه این‌که کتاب درسی اقتصاد، از سال ۹۹ بعد مدت‌ها حسابی تغییر کرد و ما خیلی سبزی‌ها همت کردیم که تو زمان کوتاهی به کتاب تست خوب اقتصاد براتون بنویسیم و امسال هم مثل سال‌های گذشته طبق تغییرات جدید کتاب درسی، این کتاب رو اصلاح و به‌روزرسانی کردیم. درسته که مُشک آن است که خود ببوید ولی اجازه بدید عطّار هم کمی بگوید؛

کتابمون سه بخش داره:

۱- درس‌نامه

- متن کتاب درسی رو کامل براتون توضیح دادیم. هیچ جمله و کلمه‌ای جا نیفتاده و سعی کردیم با جدول و نمودار و دسته‌بندی و ... مطلب رو براتون ساده‌تر کنیم.
- تا الان این‌جوری بوده که حدود نصف سؤالی کنکور «مسئله» بوده، ما هم حسابی حواسمون بوده و مسئله‌های کتاب رو براتون تیپ‌بندی کردیم.
- برای بعضی مسئله‌ها، تکنیک‌ها و راه‌حل‌های تستی و میان‌بر یادتون دادیم که موقع تست‌زدن زمان کم نیارید.
- درسته که قراره بیشتر بدانیم و پانویس و واژه‌نامه و ... تو کنکور و آزمون‌های آزمایشی نیان ولی خب تجربه به ما ثابت کرده که میادا! پس همه رو تو این کتاب پوشش دادیم.

۲- تست

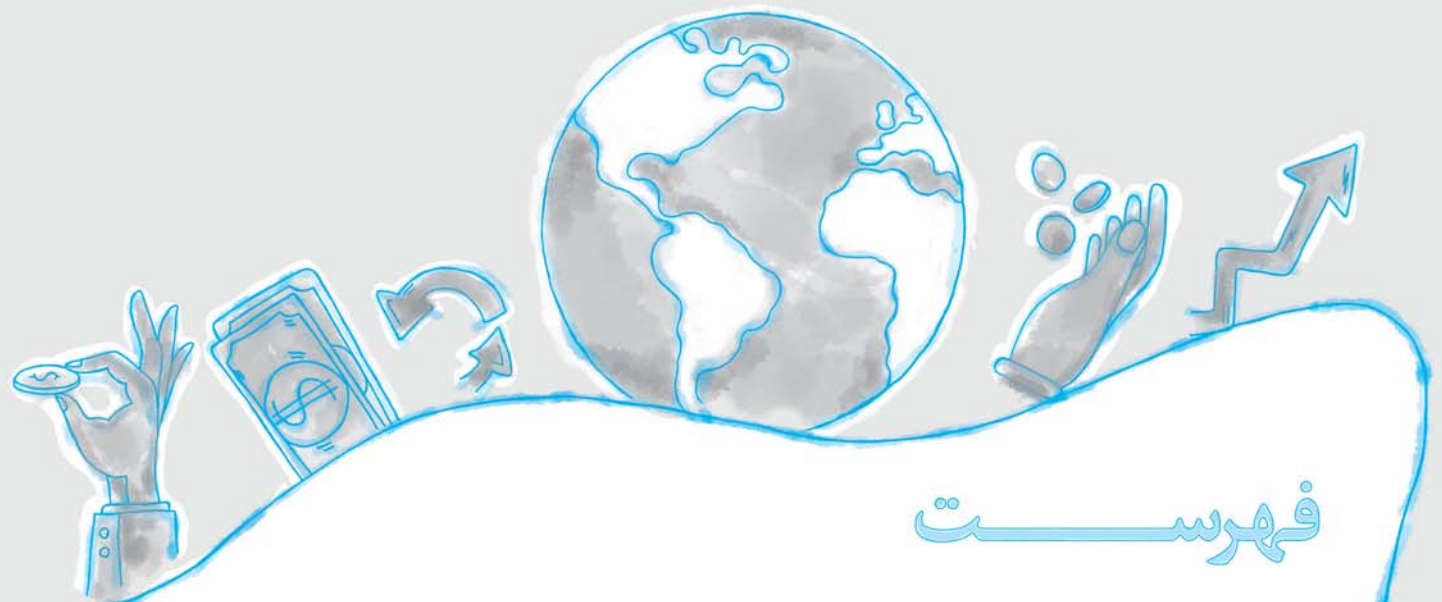
- چون کتاب درسی تازه تألیفه، کلی تست جدید براتون طراحی کردیم و هیچ خط و صفحه‌ای رو جا نذاختم.
- در مورد اون بخش‌هایی از کتاب که با کتاب اقتصاد قبلی مشترک بود از تست‌های کنکورهای سراسری سال‌های قبل استفاده کردیم و هر جا لازم بود تغییراتی دادیم که کاملاً منطبق با کتاب جدید باشد.
- تست‌هامون تو همه درجه‌های سختی طراحی شدن: آسون، متوسط و سخت.
- و تست‌های ترکیبی (ترکیب چند درس کتاب) طرح کردیم تا دائماً مطالب کتاب براتون مرور بشه.
- سؤال‌هایی که از بخش‌های «بیشتر بدانیم» و «درس زندگی» و ... طراحی شدن رو براتون مشخص کردیم.

۳- پاسخ‌نامه

- پاسخ همه سؤال‌ها رو کامل براتون نوشتیم و تو پاسخ هر سؤالی شماره صفحه کتاب درسی رو نوشتیم که راحت جواب رو از کتاب پیدا کنید.
- راه‌حل تستی و میان‌بر مسئله‌ها رو هم بعد پاسخ تشریحی‌شون اضافه کردیم.
- کتاب رو بخونید و اگر پیشنهاد و انتقاد و حرف و حدیثی داشتید، خوشحال میشیم از طریق بات خیلی سبز بهمون بگید.
- و اما بریم سراغ تشکرها:
- متشکریم از بنیان‌گذار انتشارات خیلی سبز؛ جناب دکتر نصری و متشکریم از مهندس سبزه‌میدانی، مدیر تألیف کتاب‌های تست.
- خیلی خیلی ممنونیم از دکتر سید سعید احمدپور مقدم، مدیر تألیف کتاب‌های تست علوم انسانی که لحظه به لحظه تألیف این کتاب همراه ما مؤلف‌ها بودن و با درایت، آرامش، صبوری و حسن خلق مثال‌زدنی‌شون کلی به ما کمک کردن. می‌شناسیدشون دیگه؟ چندتا از کتاب تست‌های علوم و فنون‌مون زحمت ایشونه.
- مچکریم از الهه جان آرائی حصار، مسئول پروژه خوش‌اخلاق و صبور و نازنینمون که بدون پیگیری‌هاش کتاب به موقع به سرانجام نمی‌رسید.
- مچکریم از بچه‌های تایپیست، صفحه‌آرا، گرافیکست و ... که خیلی برای پروژه اقتصاد زحمت کشیدند.

و اما تشکرهای اختصاصی مؤلف‌ها؛

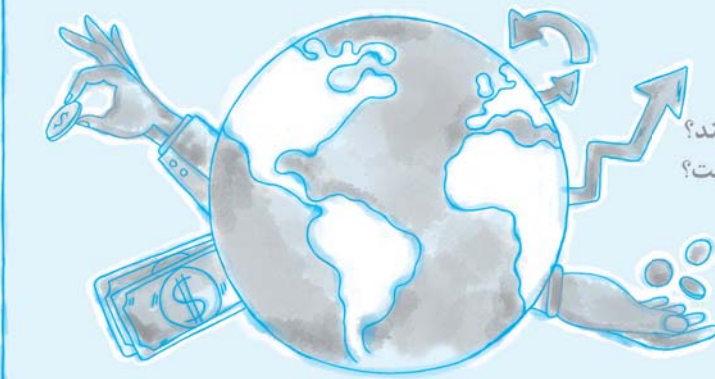
پری‌ناز گلپایگانی: با تشکر فراوان از پدر بزرگوار و مادر نازنینم که همیشه همراه و پشتیبان من بودند. هم‌چنین تشکر می‌کنم از همسر مهربانم که در این مدت حامی و مشوق من بودند و روشنا، دختر عزیزم که وجودش، آرام جان است. نیلوفر شیرخدائی نادر: ممنونم از خانواده نازنینم که دلیل اصلی حال خوش من هستند. مرجان و مریم، خواهرهای مهربونم، برادر عزیزم و علیرضای باهوش پرنرزی؛ دلیل لبخند رو لب‌هام.

فهرست

تست	درس نامه	
		■ فصل اول اصول انتخاب در کسب و کار
۱۱۴	۸	درس اول کسب و کار و کارآفرینی
۱۱۸	۱۳	درس دوم انتخاب نوع کسب و کار
۱۲۳	۱۷	درس سوم اصول انتخاب درست
۱۳۴	۲۷	درس چهارم مرز امکانات تولید
		■ فصل دوم بازیگران اصلی در میدان اقتصاد
۱۳۹	۳۳	درس پنجم بازار چیست و چگونه عمل می کند؟
۱۵۰	۴۵	درس ششم نقش دولت در اقتصاد چیست؟
۱۵۹	۵۷	درس هفتم تجارت بین الملل
		■ فصل سوم اقتصاد رشد و پیشرفت
۱۶۶	۶۴	درس هشتم رکود، بیکاری و فقر
۱۷۱	۷۱	درس نهم تورم و کاهش قدرت خرید
۱۸۳	۸۲	درس دهم مقاوم سازی اقتصاد
۱۸۸	۸۶	درس یازدهم رشد و پیشرفت اقتصادی
		■ فصل چهارم اقتصاد در خانواده
۲۰۹	۱۰۱	درس دوازدهم بودجه بندی
۲۱۲	۱۰۴	درس سیزدهم تصمیم گیری در مخارج
۲۱۶	۱۰۸	درس چهاردهم پس انداز و سرمایه گذاری
۲۲۲		پاسخ نامه تشریحی
۲۹۰		پاسخ نامه کلیدی

درس پنجم: بازار چیست و چگونه عمل می‌کند؟
 درس ششم: نقش دولت در اقتصاد چیست؟
 درس هفتم: تجارت بین‌الملل

بازیگران اصلی در میدان اقتصاد

درس ۵ بازار چیست و چگونه عمل می‌کند؟

در فصل قبل با اصول انتخاب در اقتصاد آشنا شدیم و یاد گرفتیم که تولیدکننده منابع کمیاب را برای تولید چه چیزی و به چه مقداری تخصیص می‌دهد.

❶ چه چیزی تولید شود؟

در مراحل تولید بارها و بارها به سه سؤال اصلی اقتصاد پاسخ داده شده است:

❷ چگونه تولید شود؟

❸ برای چه کسی تولید شود؟

مثلاً برای این که یک پیراهن فرایند تولید را در اقتصاد طی کند و به دست مصرف‌کننده برسد، در هر مرحله این سه سؤال بالا، بارها پرسیده شده است: کشاورز در یکی از مزارع پنبه با این سؤال روبه‌رو بوده که چه چیزی تولید کند؟ بنا بر اصل محدودیت منابع و هزینه فرصت مثلاً شاید او باید بین پنبه، چغندر یا گندم یکی را انتخاب می‌کرده است.

در مرحله بعدی کشاورز باید به این سؤال پاسخ می‌داده که چگونه پنبه را تولید کند؟ برای چه کسی تولید کند؟ همین سه سؤال بعد از این که پنبه به شرکت تولید نخ و تولید پارچه فروخته شده، مطرح و به آن‌ها پاسخ داده شده تا یک پیراهن با طرح و رنگ مشخصی به تن مصرف‌کننده نشسته است. پس:

❶ هر پاسخی که به این ۳ سؤال اصلی «چه چیزی، چگونه، برای چه کسی» می‌دهیم، اهداف تخصیص منابع را در اقتصاد روشن می‌کند.

❷ الگوی مرز امکانات تولید، در واقع ابزاری برای تمرین تخصیص منابع با توجه به اهداف اقتصادی است.

در این فصل به این سؤال پاسخ می‌دهیم که:

چه کسانی در میدان تخصیص منابع، نقش آفرینی می‌کنند؟

بازیگران میدان فعالیت‌های اقتصادی چه کسانی هستند و پرسش‌های سه‌گانه تولید، با این بازیگران چه پاسخی خواهد داشت؟

■ دو گروه مهم بازیگران اقتصاد

دو گروه از مهم‌ترین تصمیم‌گیرندگان و بازیگران در اقتصاد، خانوارها و بنگاه‌ها هستند که از طریق بده - بستان‌های بین خود، دو چیز را در مورد کالاها و

❶ قیمت کالاها و خدمات

❷ مقدار کالاها و خدمات

در این جا با استفاده از مدل جریان چرخشی فعالیت‌های اقتصادی، نقش هر یک از این دو گروه مهم را در اقتصاد بررسی می‌کنیم.

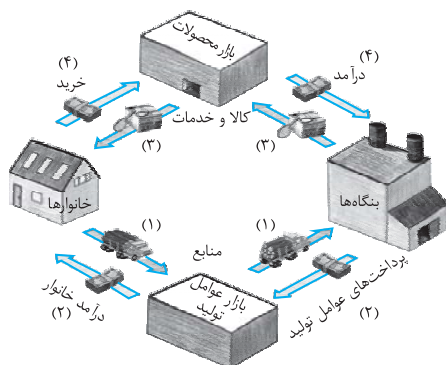
مدل جریان چرخشی ساده (چرخه فعالیت‌های اقتصادی)

بنگاه و خانوار در اقتصاد

به تصویر روبه‌رو نگاه کنید:

❶ خانوارها
 ❷ بنگاه‌ها

این تصویر شامل دو عضو مهم در اقتصاد است

این نمودار مهمه؛ به فلش‌ها و بیوت اون‌ها دقت کن و هواست باشه که چه چیزهایی روی هر فلش رد و بدل می‌شه.

این دو گروه در یک جریان دایره‌وار با هم دادوستد می‌کنند:

۱- خانوارها

خانوار یک فرد یا گروهی از افراد هستند که با هم زندگی می‌کنند و درآمدها را به اشتراک می‌گذارند^۱ خانوارها به دو شکل در اقتصاد مشارکت می‌کنند: صاحب و مالک عوامل تولید؛ یعنی زمین، سرمایه، نیروی کار و کارآفرین را برای تولید کالاها و خدمات به بنگاه‌ها ارائه می‌دهند. خریدار محصولات بنگاه‌ها؛ یعنی کالاها و خدمات مورد نیاز خود را از بنگاه‌ها خریداری می‌کنند.

۲- بنگاه‌ها

بنگاه: سازمانی دارای مالکیت خصوصی است که کالاها و خدماتی را تولید کرده و آن‌ها را به دیگران می‌فروشد.^۲ «بنگاه» همون کسب‌وکاره مثال: مزارع کشاورزی، فروشگاه‌ها، کسب‌وکارهای خویش‌فرما (مثل پیرایشگری، نقشه‌کشی و معماری ساختمان) یا شرکت‌ها و کارگاه‌ها و کارخانه‌های تولیدی. بنگاه‌ها نیز به دو شکل در اقتصاد سهیم هستند

الف- بازار منابع تولید

در این الگوی ساده^۳، خانوارها و بنگاه‌ها در دو بازار با هم رابطه دادوستد دارند:

ب- بازار محصولات

توجه: نیمه بالایی تصویر، تبادل تولیدات را در بازار کالاها و خدمات نشان می‌دهد و جریانان نیمه پایینی تصویر مربوط به بازار منابع تولید است.

الف) بازار عوامل تولید

بازار عوامل تولید جایی است که در آن منابع تولید در برابر پول مبادله می‌شوند.^۴

مسیر شماره ۱: در بازار عوامل تولید، بنگاه‌ها، عوامل تولید مثل زمین، سرمایه، نیروی کار و کارآفرینی را از خانوارها می‌گیرند. مسیر شماره ۲: در مقابل به کارگیری عوامل تولید، بنگاه‌ها به خانوارها اجاره یا قیمت (منابع طبیعی و سرمایه) و یا مزد یا حقوق (به نیروی انسانی) پرداخت می‌کنند. (هزینه‌های تولید درس ارو یادت میاد؟ همین پولی که بنگاه‌ها بابت عوامل تولید پرداخت می‌کنن در واقع هزینه‌های آشکارشون محسوب میشه.)

ب) بازار محصولات کالاها و خدمات

در بازار کالاها و خدمات، خانوارها خریدار و بنگاه‌ها فروشنده هستند.

مسیر شماره ۳: بنگاه‌ها کالاها و خدمات مورد نیاز خانوارها را تولید و عرضه می‌کنند.

مسیر شماره ۴: در مقابل خانوارها با درآمدهای خود از فروش یا اجاره عوامل تولید کسب کرده‌اند، کالاها و خدمات مورد نیاز خود را از بنگاه‌ها خریداری می‌کنند.

نکته...

۱ ارزش عددی درآمد خانوارها، با ارزش عددی پرداخت‌های عوامل تولید، برابر است، زیرا وجوهی که بنگاه‌ها برای خرید یا اجاره منابع تولید به خانوارها پرداخت می‌کنند، در واقع برای خانوارها درآمد ایجاد می‌کند. (درآمد خانوار = پرداخت عوامل تولید)

۲ ارزش عددی درآمد بنگاه‌ها، برابر با ارزش عددی کالاها و خدماتی است که خانوارها خریداری می‌کنند؛ در واقع وجوهی که خانوارها برای خرید کالاها و خدمات پرداخت می‌کنند برای بنگاه‌ها درآمد ایجاد می‌کند. (درآمد بنگاه = پرداخت خرید کالاها و خدمات)^۵

پس هواسه باشه تو تست‌ها با عددهای بزرگ گیج نشی و هواسه به این دو تا نکته باشه که وقت نذاری همه رو مهاسه کنی.

حالا بریم سراغ بررسی دقیق بازارها، اول ببینیم بازار اصلاً چه؟ بعد ببینیم چه کسانی تو بازار حضور دارن و چه طور تصمیم‌گیری می‌کنن؟

بازار

بازار چیست؟

بازار به ارتباط مجموعه خریداران و فروشندگان کالاها و خدمات در هر جای ممکن اطلاق می‌شود.

با توجه به تعریفی که از بازار گفتیم چند نکته قابل توجه است:

۱ بازار دو بخش دارد:

الف- خریداران: در مدل جریان چرخشی منظور از خریداران همان خانوارها هستند که مصرف‌کننده کالاها و خدمات‌اند و با عنوان تقاضاکنندگان نیز شناخته می‌شود. ب- فروشندگان: در مدل جریان چرخشی منظور از فروشندگان همان بنگاه‌ها هستند که تولیدکننده کالاها و خدمات‌اند و با عنوان عرضه‌کنندگان نیز شناخته می‌شوند. عبارت «در هر جای ممکن» در تعریف بازار به این معناست که بازار معنای خاصی در اقتصاد دارد. اگرچه معمولاً بازار ما را به یاد مکان خاصی برای مبادلات کالاها می‌اندازد، اما در اقتصاد منظور از بازار لزوماً مکان خاصی نیست، بلکه منظور همان ارتباط بین خریداران و فروشندگان است و ممکن است به دو شکل اتفاق بیفتد: الف- حضوری و حقیقی ← مثل زمانی که به مکان مشخصی برای خرید کالاها یا خدماتی می‌روید (مثلاً برای خرید کالا به بازار بزرگ تهران بروید یا برای دریافت خدمات مشاوره‌ای به کلینیک‌های مشاوره مراجعه کنید).

ب- غیرحضوری و مجازی ← مثل زمانی که با تلفن کالا یا خدمتی را سفارش می‌دهید یا خرید اینترنتی می‌کنید. (مثلاً از فروشگاه‌های اینترنتی کالایی می‌خرید یا تلفنی خدمات مشاوره‌ای آنلاین می‌گیرید.)

۱ و ۲- وازه‌نامه درس ۵ صفحه ۱۶۲ کتاب درسی

۳- علت این که گفتیم الگوی ساده، این است که برای سادگی مطلب فرض کردیم که اقتصاد دو بخشی است (خانوارها و بنگاه‌ها)، یعنی درباره نقش دولت حرفی نزدیم یا بازارهای بین‌المللی (صادرات و واردات) را در نظر نگرفتیم پس این مدل فقط بخشی از واقعیت را نشان می‌دهد. در درس ششم و هفتم بخش‌های دیگر را نیز بررسی می‌کنیم.

۴- وازه‌نامه درس ۵ صفحه ۱۶۲ کتاب درسی

۵- البته خانوارها معمولاً همه درآمدشون رو خرج نمی‌کنن و به بخشی اش رو پس‌انداز می‌کنن، ولی برای راحتی محاسبه، این پس‌اندازها رو حساب نمی‌کنیم، چون این پس‌اندازها هم بالاخره به روزی هزینه می‌شن برای خرید کالا یا خدمتی.

market - ۶

بررسی بازار کالاها و خدمات

بریم سراغ معرفی دو بخش مهم بازار محصولات:

الف) خریداران یا تقاضاکنندگان و چگونگی فرایند تصمیم گیری آن‌ها

خریداران، خانوارهایی هستند که کالاها یا خدمات را می‌خرند؛ یعنی تقاضا می‌کنند و با مشاهده تغییر شرایط بازار تصمیمات متفاوتی می‌گیرند. **توجه:** در بازار کالاها و خدمات، تقاضاکنندگان همان خانوارها هستند.

این‌که تقاضاکنندگان تصمیم بگیرند چه کالایی بخرند و به چه میزان، تحت تأثیر عوامل مختلفی است:

- ۱) قیمت کالا (مهم‌ترین عامل)
- ۲) درآمد
- ۳) قیمت سایر کالاها
- ۴) سلیقه شخصی
- ۵) انتظارات

۱- قیمت کالا:

بین مقدار تقاضا از یک کالا و قیمت آن، رابطه معکوس وجود دارد:

۱) با افزایش قیمت یک کالا ← مقدار تقاضا (خرید و مصرف) آن کالا از سمت مصرف‌کنندگان غالباً کاهش می‌یابد. معمولاً وقتی کالایی گرون‌تر می‌شود کم‌تر می‌خریم. **توجه:** تقاضاکنندگان تصمیم می‌گیرند در مصرفش صرفه‌جویی کنیم یا این‌که کالایی که گرون شده رو با یه کالای ارزون‌تر جایگزین کنیم.

۲) با کاهش قیمت یک کالا ← مقدار تقاضا (خرید و مصرف) آن کالا از سمت مصرف‌کنندگان غالباً افزایش می‌یابد. **توجه:** به رابطه معکوس بین قیمت و مقدار تقاضا، «قانون تقاضا» گفته می‌شود.

بریم این قانون تقاضایی که گفتیم رو ریاضی‌طوری توضیح بدیم:

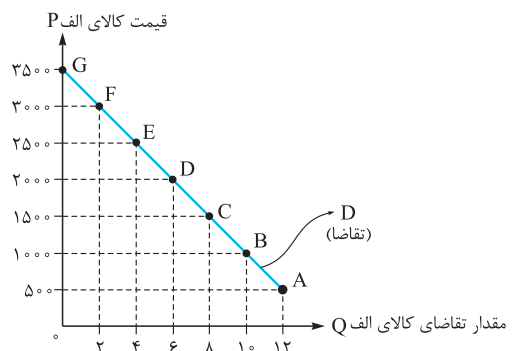
ترسیم منحنی تقاضا

فرض کنیم در مورد کالای الف اطلاعات جدول مقابل را در اختیار داریم:

برای رسم منحنی تقاضا، یک دستگاه مختصات رسم می‌کنیم. روی محور افقی، مقدار تقاضای کالای الف را قرار می‌دهیم و آن را با حرف Q نشان می‌دهیم و روی محور عمودی، قیمت کالای الف را اندازه‌گذاری می‌کنیم و آن را با حرف P نشان می‌دهیم.

اعداد مربوط به هر محور را از کم به زیاد مطابق جدول، جای‌گذاری می‌کنیم. هر سطر جدول با یک حرف انگلیسی مشخص شده است که مختصات یک نقطه را روی منحنی نشان می‌دهد. با مختصات یابی، هر نقطه را روی دستگاه مختصات نام‌گذاری می‌کنیم و در نهایت نقاط را به هم وصل می‌کنیم:

قیمت کالای الف (ریال)	مقدار تقاضای کالای الف	
۵۰۰	۱۲	A
۱۰۰۰	۱۰	B
۱۵۰۰	۸	C
۲۰۰۰	۶	D
۲۵۰۰	۴	E
۳۰۰۰	۲	F
۳۵۰۰	۰	G

با وصل کردن نقاط، از چپ به راست یک خط رو به پایین شکل می‌گیرد که به آن منحنی تقاضا^۴ گفته می‌شود و با حرف D نمایش داده می‌شود.

تفسیر منحنی تقاضا

۱) منحنی تقاضا، یک منحنی نزولی است.

۲) نزولی بودن منحنی تقاضا نشان‌دهنده رابطه معکوس بین قیمت و مقدار تقاضا است؛

الف) افزایش قیمت منجر می‌شود به کاهش مقدار تقاضا یعنی با بالا رفتن قیمت، مقدار تقاضا کم می‌شود.

همان‌طور که در نمودار می‌بینید در قیمت ۳۵۰۰ ریال (نقطه G)، یعنی وقتی قیمت در بیشترین حالت ممکن است کالا بیش از حد گران است و هیچ تقاضایی برای آن وجود ندارد.

ب) کاهش قیمت منجر می‌شود به افزایش مقدار تقاضا یعنی قیمت که پایین می‌آید، مقدار تقاضا بیشتر می‌شود.

در نمودار می‌بینید که در قیمت ۵۰۰ ریال (نقطه A)، مقدار تقاضا به بیشترین حد خود یعنی ۱۲ می‌رسد و تقاضا زیاد است. **توجه:** بالا و پهنی مسئله حل کنیم، که مطلب کامل با پیفته و بینیم قضیه از چه قراره.

۱- demand law

۲- اولین حرف از کلمه Quantity به معنای مقدار و کمیت.

۳- اولین حرف از کلمه Price به معنای قیمت.

۴- demand curve

۵- اولین حرف از کلمه Demand به معنای تقاضا.

درس پنجم بازار چیست و چگونه عمل می‌کند؟

مسئله: با توجه به جدول و نمودار تقاضا، به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

قیمت (به ریال)	مقدار (به کیلو)
۱۲۰	۱۰۰
۱۵۰	۴
۱۸۰	۵۰
۲۵۰	۲۰

الف) منحنی تقاضا، یک منحنی ..... است.

ب) رابطه قیمت کالا و میزان تقاضا، رابطه‌ای ..... است؛ زیرا .....

پ) در جدول، به ازای قیمت ۱۵۰ ریال، مقدار تقاضا چه قدر می‌تواند باشد؟

ت) به ترتیب کم‌ترین و بیشترین میزان تقاضا به ازای کدام قیمت‌ها مشاهده می‌شود؟

۱) الف) صعودی - ب) معکوس - با کاهش قیمت، تقاضا افزایش می‌یابد. - پ) ۸۰ کیلو - ت) ۱۵۰ - ۳۰۰

۲) الف) نزولی - ب) مستقیم - با کاهش قیمت، تقاضا نیز کاهش می‌یابد. - پ) ۴۰ کیلو - ت) ۱۵۰ - ۲۵۰

۳) الف) نزولی - ب) معکوس - با افزایش قیمت، تقاضا کاهش می‌یابد. - پ) ۷۰ کیلو - ت) ۲۵۰ - ۱۲۰

۴) الف) صعودی - ب) مستقیم - با افزایش قیمت، تقاضا افزایش می‌یابد. - پ) ۳۰ کیلو - ت) ۱۵۰ - ۲۵۰

پاسخ: گزینه «۳» الف) منحنی تقاضا به علت رابطه معکوس بین قیمت و مقدار تقاضا، یک منحنی «نزولی» است.

ب) رابطه میان قیمت کالا و میزان تقاضا، رابطه‌ای «معکوس» است؛ زیرا با افزایش قیمت، تقاضا کاهش می‌یابد و برعکس، با کاهش قیمت، تقاضا افزایش می‌یابد.

پ) با توجه به این که با افزایش قیمت، تقاضا کاهش می‌یابد، بنابراین در قیمت ۱۵۰ ریال، مقدار تقاضا باید عددی میان ۱۰۰ و ۵۰ باشد؛ یعنی با توجه به گزینه‌ها، مقدار تقاضا می‌تواند ۷۰ یا ۸۰ کیلو باشد (یعنی گزینه‌های ۱ و ۳) که با توجه به سایر قسمت‌های مسئله، گزینه «۳» پاسخ صحیح پرسش است.

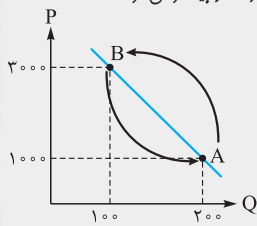
ت) در قیمت ۲۵۰ ریال، مقدار تقاضا ۲۰ کیلو است، یعنی در حداقل ممکن قرار دارد و در قیمت ۱۲۰ ریال، ۱۰۰ کیلو تقاضا برای کالا وجود دارد که حداکثر ممکن برای تقاضا را نشان می‌دهد.

نکته تکمیلی...

۱) در بررسی قانون تقاضا، یک فرض مهم وجود دارد: ما اثر سایر عوامل، به جز قیمت کالا را ثابت فرض می‌کنیم. فرض ثابت بودن سایر عوامل مؤثر بر تقاضا (مثل درآمد، سلیقه و ...)؛ یعنی زمانی می‌توانیم رابطه قیمت و مقدار تقاضا را بررسی کنیم که سایر عوامل ثابت باشند؛ در غیر این صورت نمی‌توان چنین قانونی را نتیجه گرفت. وقتی بقیه عواملی که روی مقدار تقاضا از یک کالا اثر می‌گذارند رو ثابت در نظر بگیریم (مثلاً فرد درآمدهش بیشتر شده باشد) اونوقت نمی‌دونیم که چرا فرد بیشتر فرید کرده؛ آیا به خاطر این بوده که اون کالا ارزون تر شده یا این که نه چون درآمدهش زیاد شده توان مالی اش بالا رفته و بیشتر می‌فرد.

۲) وقتی می‌گیم تقاضا تغییر کرده فرق داره با زمانی که می‌گیم مقدار تقاضا تغییر کرده، چه فرقی؟

در قانون تقاضا وقتی رابطه قیمت را با تقاضا بررسی می‌کنیم، می‌بینیم که با تغییر قیمت کالا، نقطه (مقدار تقاضا) روی منحنی تقاضا جابه‌جا می‌شود. به نمودار نگاه کنید:

وقتی قیمت از ۱۰۰۰ به ۳۰۰۰ تومان افزایش می‌یابد، مقدار تقاضا از نقطه A به نقطه B انتقال می‌یابد؛ یعنی تقاضا از ۲۰۰ واحد به ۱۰۰ واحد کاهش پیدا می‌کند و بالعکس؛ یعنی با کاهش قیمت از ۳۰۰۰ به ۱۰۰۰ تومان، نقطه B به نقطه A منتقل می‌شود. پس طبق قانون تقاضا تغییر قیمت کالا، باعث حرکت نقاط، روی منحنی تقاضا می‌شود و نقاط تغییر مکان می‌دهند اما خود منحنی تقاضا، جابه‌جا نمی‌شود.

در نتیجه می‌توان گفت:

تغییر در «مقدار تقاضا»؛ حرکت در طول منحنی تقاضاست که به علت تغییر در قیمت رخ می‌دهد.^۱

۲- درآمد

اگر فرض کنیم که سایر عوامل مؤثر بر تقاضای مصرف‌کننده مثل قیمت کالا، قیمت سایر کالاها و سلیقه و ... ثابت هستند و فقط درآمد تغییر کرده است در این صورت معمولاً با افزایش درآمد، مصرف و تقاضا برای یک کالا افزایش می‌یابد؛

نکته: تقاضا برای یک کالای معمولی (نرمال) با درآمد به صورت مثبت (مستقیم) ارتباط دارد؛ افزایش در درآمد، سبب افزایش در تقاضا در هر قیمت می‌شود.

نکته تکمیلی...

۱) کلمه «معمولاً» در چند سطر بالا به این نکته اشاره می‌کند که همواره و در همه موارد، با افزایش درآمد، مصرف و تقاضای یک کالا افزایش نمی‌یابد. در اقتصاد بعضی کالاها، کالای پست و بعضی کالای معمولی و عادی نامیده می‌شود:

□ کالای پست: کالایی است که با افزایش درآمد، تقاضا و مصرف آن کاهش و با کاهش درآمد، تقاضا برای آن افزایش می‌یابد.^۲

مثال: خانواده‌ای را در نظر بگیرید که درآمد بسیار ناچیزی دارد. این خانواده مجبور است بخشی از درآمد خود را برای تهیه برنج نامرغوب هزینه کند. اگر درآمد خانواده افزایش یابد و مثلاً دو برابر شود، در این صورت مجبور نیست برنج نامرغوب استفاده کند و خوراکش مثل قبل نخواهد بود و به جای آن، برنج باکیفیت تری می‌خرد. پس با افزایش درآمد تقاضای او برای برنج نامرغوب، کاهش می‌یابد و برنج نامرغوب در این وضعیت کالایی پست به شمار می‌رود و در مقابل خانواده‌ای که سطح درآمد او کاهش پیدا کرده است، تقاضای بیشتری برای برنج نامرغوب خواهد داشت.

□ کالای معمولی (نرمال): کالایی است که مصرف و تقاضای آن با افزایش درآمد، افزایش و با کاهش درآمد، کاهش می‌یابد.^۳

توجه: البته در نظر داشته باشید که مرغوب بودن یا پست بودن یک کالا به رابطه میان درآمدها و تقاضای ما از آن کالا بستگی دارد.

۲) اگر سایر عوامل مؤثر بر تقاضا به جز قیمت مثل درآمد، قیمت دیگر کالاها، سلیقه، انتظارات و ... تغییر کند، در این صورت خود منحنی تقاضا (ریاضی‌طور، تر بگم؛ تابع تقاضا) حرکت می‌کند و به سمت راست یا چپ انتقال می‌یابد. (شیفت می‌کند.)

۲- کالای پست: Inferior good؛ واژه‌نامه درس ۵ صفحه ۱۶۲ کتاب درسی

۱- واژه‌نامه درس ۵ صفحه ۱۶۲ کتاب درسی

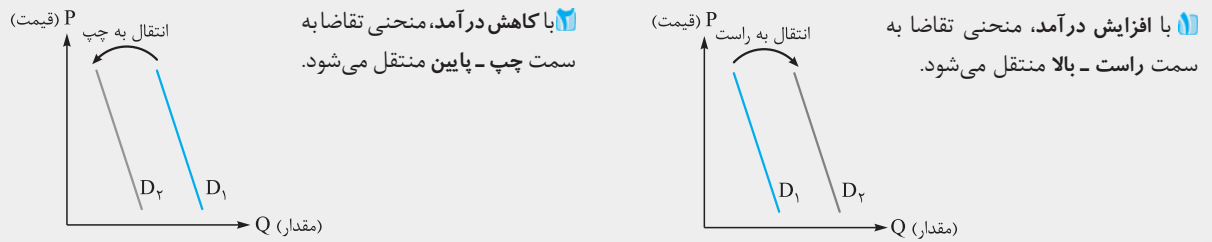
۳- کالای معمولی: normal good؛ واژه‌نامه درس ۵ صفحه ۱۶۲ کتاب درسی

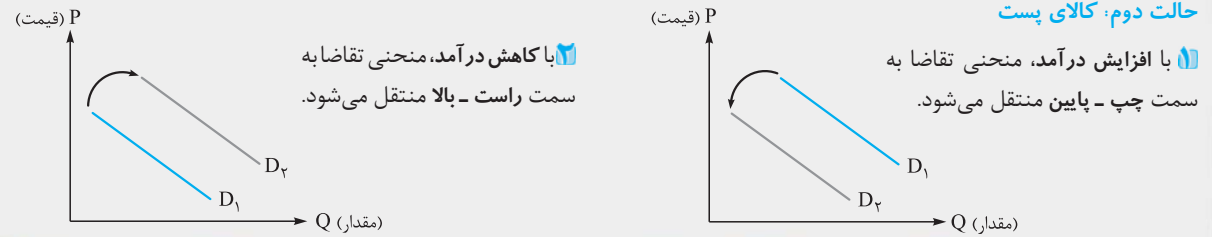
پس: تغییر در «تقاضا» به معنای انتقال (شیفت) منحنی تقاضا است.

به این ترتیب برخلاف «قانون تقاضا» که مطابق با آن، تغییر قیمت کالا باعث حرکت روی منحنی می‌شود، در این جا تغییر درآمد، باعث انتقال منحنی خواهد شد. تأثیرگذاری عامل درآمد بر منحنی تقاضا را در هر دو حالت کالای نرمال و پست بررسی می‌کنیم:

حالت اول: کالای نرمال (معمولی)

حالت دوم: کالای پست

۳- قیمت سایر کالاها (کالاهای جانشین و مکمل)

کالاهایی که با کالای مورد نظر ما مرتبط‌اند، اگر دچار تغییر قیمت شوند، روی مقدار خرید ما از کالای مورد نظرمان اثر می‌گذارند. **کالای جانشین:** کالایی است که به دلیل تغییر شرایط می‌تواند در مصرف، جایگزین کالای اصلی شود؛ مانند دو کالای قند و شکر که می‌توانند به جای یکدیگر مصرف شوند، پس می‌توان گفت قند و شکر دو کالای جانشین‌اند. یا مثلاً وقتی گوشت قرمز گران می‌شود مردم گوشت سفید را بیشتر می‌خرند و جانشین آن می‌کنند. مثال‌های دیگر: چای و قهوه / گوشت قرمز و سویا

نکته...

کالای جانشین: دو کالا که اگر قیمت یکی از آن‌ها افزایش یابد، موجب افزایش در تقاضای کالای دیگر می‌شود و بالعکس.^۲ چنانچه فرض کنیم کالای اصلی قند است و کالای جانشین شکر، در این صورت اگر قیمت کالای جانشین (شکر) افزایش یابد ← تقاضا برای کالای اصلی (قند) افزایش می‌یابد و برعکس. *تقاضا برای شکر کم می‌شود و قیمتش زیاد شده و مردم تریح میدن از کالای جانشین یعنی قند استفاده کنن پس تقاضا برای قند بیشتر می‌شه و برعکس اگر قیمت قند زیاد بشه، تقاضا برای شکر بیشتر میشه.*

کالای مکمل: کالایی است که همراه با کالای اصلی مصرف می‌شود؛ مثلاً چای و قند معمولاً دو کالای مکمل هستند، چون با هم مصرف می‌شوند. مثال‌های دیگر: اتومبیل و بنزین، مسواک و خمیردندان

نکته...

کالاهای مکمل: دو کالا که اگر قیمت یکی از آن‌ها افزایش یابد، موجب کاهش در تقاضای کالای دیگر می‌شود و بالعکس.^۲ چنانچه فرض کنیم کالای اصلی قند و کالای مکمل چای است، در این صورت اگر قیمت کالای مکمل (چای) افزایش یابد، تقاضا برای کالای اصلی (قند) که مکمل آن است کاهش می‌یابد و برعکس.

نکته تکمیلی...

با توجه به آن‌چه در مورد انتقال منحنی تقاضا گفته شد، انتقال منحنی را در مورد دو کالای مکمل و جانشین بررسی می‌کنیم:

الف- کالاهای مکمل

- ۱ با افزایش قیمت کالای مکمل (مثلاً قند)، منحنی تقاضا برای کالای اصلی (مثلاً چای) به سمت چپ منتقل می‌شود.
- ۲ با کاهش قیمت کالای مکمل (قند)، منحنی تقاضا برای کالای اصلی (چای) به سمت راست منتقل می‌شود.

ب- کالاهای جانشین

- ۱ با افزایش قیمت کالای اصلی (گوشت قرمز)، منحنی تقاضا برای کالای جانشین آن (گوشت سفید) به سمت راست منتقل می‌شود.
- ۲ با کاهش قیمت کالای اصلی (گوشت قرمز)، منحنی تقاضا برای کالای جانشین آن (گوشت سفید) به سمت چپ منتقل می‌شود.

۴- سلیقه

یکی از عوامل مؤثر بر تقاضا تغییر سلیقه مصرف‌کننده است. سلیقه در طول زمان تغییر می‌کند. اگر تغییر سلیقه در جهت افزایش مصرف یک کالا باشد، تقاضا برای آن کالا افزایش می‌یابد و منحنی به سمت راست منتقل می‌شود و اگر تغییر در سلیقه در جهت کاهش مصرف یک کالا باشد، تقاضا برای آن کاهش می‌یابد و منحنی به سمت چپ منتقل می‌شود. مثلاً چیزهایی که مد می‌شوند حتی بدون تغییر قیمت، مقدار تقاضای آن‌ها بیشتر می‌شود.

۱- واژه‌نامه درس ۵ صفحه ۱۶۲ کتاب درسی

۲- کالاهای جانشین Substitutes؛ واژه‌نامه درس ۵ صفحه ۱۶۲ کتاب درسی

۳- کالاهای مکمل Complements؛ واژه‌نامه درس ۵ صفحه ۱۶۲ کتاب درسی

از قیمت کالا می‌توان به عنوان ابزاری برای مدیریت مصرف بهره برد؛ توضیح مطلب این که اگر سیاست‌گذاران یک کشور تصمیم بگیرند که مصرف یک کالای خاص - مثل سیگار - توسط مردم کم‌تر شود از دو راه می‌توانند این تقاضا را کاهش دهند:

۱) آگاه‌سازی مردم (به زبان‌های کشیدن سیگار) که به طور تبلیغات منفی برای به کلاست.

۲) با بالا بردن قیمت کالا از طریق (وضع مالیات بر مصرف سیگار) وقتی مالیات رو برای فرید یک کالا افزایش میدن قیمت افزایش پیدا می‌کنه، پس مردم کم‌تر تمایل دارن که بفرن. تو درس ۶ بیشتر حرف می‌زنیم در موردش.

ب) فروشندگان یا عرضه‌کنندگان و چگونگی فرایند تصمیم‌گیری آن‌ها

سمت دیگر بازار در مدل جریان چرخشی، فروشندگان هستند که همان بنگاه‌های ارائه‌کننده کالاها یا خدمات و نیز عوامل فروش آن‌ها هستند و نقش عرضه‌کننده را به عنوان بازیگر مهم دیگر میدان رقابت اقتصادی ایفا می‌کنند. پس در بازار کالاها و خدمات عرضه‌کنندگان همان بنگاه‌ها هستند.

- تصمیم تولیدکنندگان مبنی بر این که چه کالایی را و به چه میزان تولید کنند از عوامل مختلفی تأثیر می‌پذیرد:
- سطح قیمت کالای مورد نظر **۱** هزینه‌های تولید (قیمت عوامل تولید)

۱- قیمت کالا

بین قیمت یک کالا و مقدار عرضه آن، رابطه مستقیم وجود دارد؛ یعنی با افزایش قیمت، مقدار عرضه نیز افزایش می‌یابد و برعکس. پس واکنش تولیدکنندگان در برابر تغییرات قیمت به این شکل است:

۱) با افزایش قیمت یک کالا $\leftarrow$ مقدار عرضه آن کالا افزایش می‌یابد.

فب پون قیمت کالا بالا رفته یعنی تولیدکننده می‌تونه سود بیشتری بیره پس بیشتر تولید می‌کنه و حتی تولیدکننده‌های جدید هم تشویق میشن وارد بازار رقابت بشن!

۲) با کاهش قیمت یک کالا $\leftarrow$ مقدار عرضه آن کالا نیز کاهش می‌یابد.

معلومه دیگه وقتی قیمت پایین میاد تولیدکننده امیدی به سود و منفعت این کسب‌وکار نداره و انگیزه‌ش برای تولید کم میشه و حتی ممکنه از بازار خارج میشه.

توجه: به رابطه مستقیم بین قیمت و مقدار عرضه، «قانون عرضه^۱» گفته می‌شود.

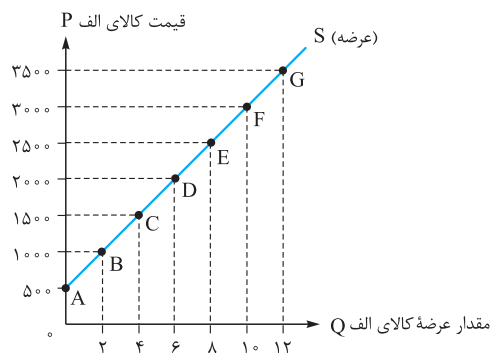
نکته: در «قانون عرضه» نیز مثل «قانون تقاضا»، فرض مهم این است که سایر عوامل مؤثر بر عرضه، به‌جز قیمت کالا ثابت هستند.

تربسیم منحنی عرضه

دستگاه مختصاتی رسم می‌کنیم: روی محور عمودی، قیمت کالای الف و روی محور افقی، مقدار عرضه کالای الف را طبق اطلاعات جدول جای‌گذاری و با توجه به هر سطر جدول مختصات هر نقطه را روی دستگاه مختصات مکان‌یابی می‌کنیم.

همان‌طور که می‌بینید با وصل کردن نقاط از چپ به راست، یک خط صعودی به دست می‌آید که به آن منحنی عرضه^۲ گفته می‌شود و با حرف S^۳ نمایش داده می‌شود.

قیمت کالای الف (ریال)	مقدار عرضه کالای الف	
۵۰۰	۰	A
۱۰۰۰	۲	B
۱۵۰۰	۴	C
۲۰۰۰	۶	D
۲۵۰۰	۸	E
۳۰۰۰	۱۰	F
۳۵۰۰	۱۲	G

تفسیر منحنی عرضه

۱) منحنی عرضه یک منحنی صعودی است.

۲) صعودی بودن منحنی عرضه نشان‌دهنده رابطه مستقیم بین قیمت و مقدار عرضه است؛

الف) افزایش قیمت منجر می‌شود به $\leftarrow$ افزایش مقدار عرضه یعنی با بالا رفتن قیمت، عرضه‌کننده برای این که سود بیشتری به دست بیاورد، مقدار تولید و عرضه رو زیاد می‌کنه.

همان‌طور که در جدول و نمودار می‌بینید در قیمت ۳۵۰۰ ریال یعنی وقتی کالا گران است، مقدار عرضه آن به بیشترین حد خود یعنی ۱۲ می‌رسد.

ب) کاهش قیمت منجر می‌شود به $\leftarrow$ کاهش مقدار عرضه یعنی قیمت که کم باشه، عرضه‌کننده دلیلی برای زیاد کردن تولید نمی‌بینه و حتی گاهی مقدار تولید و عرضه رو کم‌تر می‌کنه.

در جدول و نمودار ملاحظه می‌شود که در قیمت ۵۰۰ ریال، یعنی وقتی کالا بسیار ارزان است، مقدار عرضه به پایین‌ترین حد خود یعنی صفر می‌رسد، در واقع هیچ عرضه‌ای صورت نمی‌گیرد.

۲- supply curve

۱- supply law

۳- اولین حرف از کلمه Supply به معنای عرضه.

مسئله: با توجه به جدول عرضه، به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

قیمت (به ریال)	مقدار (به کیلو)
۵۰	۰
۸۰	۲۵
۱۰۰	۷۵
۱۲۰	؟
۱۵۰	۱۳۰

الف) منحنی عرضه، یک منحنی ..... است.

ب) رابطه قیمت کالا و میزان عرضه، رابطه‌ای ..... است؛ زیرا .....

پ) در جدول، به ازای قیمت ۱۲۰ ریال، مقدار عرضه چه قدر می‌تواند باشد؟

ت) به ترتیب به ازای کدام قیمت‌ها، عرضه در کم‌ترین و بیشترین میزان خود قرار دارد؟

۱) الف) نزولی - ب) مستقیم - با کاهش قیمت، مقدار تقاضا نیز کاهش می‌یابد. - پ) ۷۰ واحد - ت) ۱۵۰ - ۵۰

۲) الف) صعودی - ب) معکوس - با کاهش قیمت، مقدار تقاضا افزایش می‌یابد. - پ) ۹۰ واحد - ت) ۸۰ - ۱۵۰

۳) الف) نزولی - ب) معکوس - با افزایش قیمت، مقدار عرضه کاهش می‌یابد. - پ) ۶۵ واحد - ت) ۱۵۰ - ۸۰

۴) الف) صعودی - ب) مستقیم - با افزایش قیمت، مقدار عرضه نیز افزایش می‌یابد. - پ) ۱۰۰ واحد - ت) ۱۵۰ - ۵۰

پاسخ: گزینه «۴» الف) منحنی عرضه، به علت رابطه مستقیم بین قیمت و مقدار عرضه یک منحنی «صعودی» است.

ب) رابطه میان قیمت کالا و میزان عرضه، رابطه‌ای «مستقیم» است؛ زیرا با افزایش قیمت، مقدار عرضه نیز افزایش می‌یابد و برعکس، با کاهش قیمت، مقدار عرضه نیز کاهش می‌یابد.

پ) با توجه به این که با افزایش قیمت، عرضه نیز افزایش می‌یابد، بنابراین در قیمت ۱۲۰ ریال، مقدار عرضه باید از بین ۷۵ و ۱۳۰ کیلو باشد؛ یعنی با توجه به گزینه‌ها، مقدار عرضه می‌تواند ۹۰ یا ۱۰۰ کیلو باشد (گزینه‌های ۲ و ۴) که با توجه به سایر قسمت‌های مسئله، گزینه «۴» پاسخ صحیح پرسش است.

ت) در قیمت ۵۰ ریال، هیچ کالایی تولید نشده است، بنابراین عرضه در کم‌ترین میزان خود قرار دارد و در قیمت ۱۵۰ ریال، ۱۳۰ کیلو کالا تولید و عرضه شده است که حداکثر میزان عرضه را نشان می‌دهد.

۲- هزینه‌های تولید^۱ (قیمت عوامل تولید)

رابطه بین هزینه‌های تولید کالاها یا خدمات و عرضه بنگاه، یک رابطه معکوس است؛ بدین صورت که:

۱) اگر هزینه‌های تولید افزایش یابد ← عرضه بنگاه کاهش می‌یابد.

۲) اگر هزینه‌های تولید کاهش یابد ← عرضه بنگاه افزایش می‌یابد.

نکته تکمیلی...

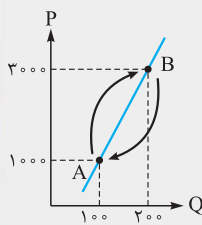
۱) توجه داشته باشید که با فرض ثابت بودن سایر عوامل مؤثر بر عرضه مثل قیمت می‌توان گفت که رابطه بین هزینه‌های تولید و عرضه بنگاه، رابطه‌ای معکوس است. یعنی:

اگر سایر عوامل مثل قیمت را ثابت در نظر بگیریم در این صورت نمی‌توان گفت که آیا افزایش عرضه به خاطر بالا رفتن قیمت کالا بوده است یا به خاطر این که هزینه‌های تولید کاهش یافته است.

۲) تغییر در «عرضه»^۲ و تغییر در «مقدار عرضه»^۳ با هم تفاوت دارند. با بررسی رابطه قیمت و مقدار عرضه، می‌بینیم که با تغییر قیمت کالا، نقطه روی منحنی عرضه حرکت می‌کند. اما خود منحنی عرضه جابه‌جا نمی‌شود. به نمودار نگاه کنید: با افزایش قیمت ۱۰۰۰ به ۳۰۰۰ تومان، مقدار عرضه از ۱۰۰ واحد به ۲۰۰ واحد افزایش می‌یابد و نقطه A روی منحنی عرضه حرکت می‌کند و به نقطه B انتقال می‌یابد و با کاهش قیمت از ۳۰۰۰ به ۱۰۰۰ تومان، نقطه B روی منحنی عرضه حرکت می‌کند و به نقطه A منتقل می‌شود.

در نتیجه می‌توان گفت:

تغییر در «مقدار عرضه»: حرکت در طول منحنی عرضه است که به علت تغییر در قیمت روی می‌دهد.^۴

■ هزینه‌های تولید به سه عامل بستگی دارد:

۱) مقدار عوامل تولید ۲) قیمت عوامل تولید ۳) تکنولوژی (ابداعات و اختراعات)

← اگر قیمت عوامل تولید^۵ و یا مقدار آن‌ها افزایش یابد، هزینه‌های تولید نیز افزایش می‌یابد و بنگاه عرضه خود را کاهش می‌دهد و بالعکس، یعنی اگر قیمت عوامل تولید یا مقدار آن‌ها کاهش یابد، هزینه‌های تولید نیز کاهش می‌یابد و بنگاه عرضه خود را افزایش می‌دهد.

مثال: به تولیدکننده بستنی رو در نظر بگیر. آنگاه قیمت شیر که ماده اولیه و مهم تولید بستنی گرون تر بشه معنیش اینه که هزینه‌های تولید برای تولیدکننده افزایش پیدا کرده. در این صورت بنگاه ناچاره که عرضه بستنی رو کاهش بده.

← اگر در تکنولوژی به کار گرفته شده در تولید، تغییراتی ایجاد شود (مثلاً دستگاهی اختراع بشه که بتونه با تعداد کارگر کم‌تری بستنی تولید کنه) و این تغییر باعث کاهش هزینه‌های تولید شود، بنگاه عرضه خود را افزایش می‌دهد.

۱- به هزینه‌های تولید قبلاً در درس ۱ اشاره شده است.

۲- change in supply واژه‌نامه درس ۵ صفحه ۱۶۲ کتاب درسی

۳- change in the quantity supplied واژه‌نامه درس ۵ صفحه ۱۶۲ کتاب درسی

۴- واژه‌نامه درس ۵ صفحه ۱۶۲ کتاب درسی

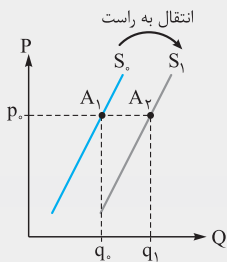
۵- منظور از قیمت عوامل تولید، مبلغی است که به این عوامل تعلق می‌گیرد که افزایش این مبلغ، سبب افزایش هزینه‌های تولید می‌شود و منظورمان مقدار عرضه عوامل تولید نیست؛ زیرا اگر مقدار عرضه عوامل تولید افزایش پیدا کند، قیمت آن پایین می‌آید و در نتیجه قیمت تولید کالا نیز کاهش می‌یابد.

۱) ابداعات و اختراعات معمولاً با کاهش هزینه‌ها، اثر مثبتی بر تولید و عرضه دارند.

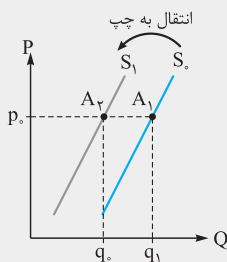
۲) در این جا نیز همچون مورد تقاضا، تغییرات سایر عوامل باعث انتقال منحنی عرضه خواهد شد؛ یعنی اگر سایر عوامل مؤثر بر عرضه یک کالا به جز قیمت، مثل هزینه‌های تولید و ... تغییر کنند، در این حالت خود منحنی عرضه (ریاضی‌طورتر: تابع عرضه) جابه‌جا می‌شود و در برخی موارد به سمت راست و در برخی موارد به سمت چپ انتقال می‌یابد (شیفت می‌کند).

پس: تغییر در «عرضه» به معنای انتقال (شیفت) منحنی عرضه است.

اگر هزینه‌های تولید بنا به هر یک از دلایل مطرح‌شده (مثل تغییر در مقدار عوامل تولید، قیمت عوامل تولید و یا تکنولوژی، ابداعات یا اختراعات) کاهش یابد، منحنی عرضه کالا به سمت راست منتقل می‌شود (چون عرضه بیشتر می‌شود).

و اگر بنا به هر یک از دلایل بالا، هزینه‌های تولید افزایش یابد، منحنی عرضه کالا به سمت چپ منتقل می‌شود (چون عرضه کم می‌شود).

تبادل در بازار کالاها و خدمات

رفتار^۲ عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان در بازار در مقابل هم صورت می‌گیرد و باید با هم هماهنگ باشد یعنی عرضه و تقاضا باید با یکدیگر در تعادل^۳ باشند.

عامل ایجادکننده این هماهنگی که عرضه و تقاضا را با هم مساوی می‌کند، قیمت کالا است.

• در یک قیمت مشخص و ثابت، در بازار ممکن است یکی از سه وضعیت زیر حاکم باشد:

اگر مقدار کالایی که تولیدکنندگان عرضه کرده‌اند دقیقاً برابر با مقدار کالایی باشد که مصرف‌کنندگان تقاضا می‌کنند، بازار در وضعیت تعادلی قرار دارد؛ یعنی:

۱) تمام کالاهای تولیدشده به فروش خواهد رفت و تولیدکنندگان به حداکثر رضایت ممکن دست خواهند یافت؛ یعنی پیروی از *انبارشون نمی‌مونه که مشتری نداشته باشه و خاک بشوره!*

۲) همه تقاضاکنندگان می‌توانند کالای مورد نیاز خود را خریداری کنند؛ یعنی لازم نیست الکی هول بزنن، چون کالا به اندازه کافی هست! قیمت تعادلی: به سطحی از قیمت کالا که در آن، مقدار عرضه و تقاضا با هم برابر است، «قیمت تعادلی»^۴ می‌گویند؛ زیرا بازار با این قیمت به تعادل و ثبات می‌رسد و در آن، کمبود یا مازاد مشاهده نمی‌شود.

مقدار تعادلی: به مقداری که در قیمت تعادلی عرضه و تقاضا می‌شود، «مقدار تعادلی»^۵ گفته می‌شود.

وضعیت تعادلی
= برابری مقدار
عرضه و تقاضا

اگر تولیدکنندگان بیشتر از مقدار تقاضای مصرف‌کنندگان، کالا تولید کنند، موفق به فروش مقدار اضافی نخواهند شد؛ چون واسه مقدار اضافی تولیدشده، تقاضایی وجود نداره! اصطلاحاً می‌گوییم:

• در بازار، مازاد عرضه وجود دارد؛ زیرا برخی تولیدکنندگان برای کالای تولیدی خود خریدار پیدا نمی‌کنند.

مازاد عرضه
= کمبود تقاضا

به علت پایین بودن قیمت یک کالا، تقاضا برای آن زیاد می‌شود و چون مصرف‌کنندگان می‌خواهند بیشتر از مقداری که تولیدکنندگان عرضه کرده‌اند، کالا خریداری کنند، دچار مشکل خواهند شد؛ یعنی همه مصرف‌کنندگان نمی‌تونن کالای مورد نظر خودتون رو تهیه کنن، چون به اندازه همه اون‌ها کالا تولید نشده! چرا؟ چون تولیدکننده تو این سطح قیمت تمایلی به تولید نداره. اصطلاحاً می‌گوییم:

• در بازار، کمبود عرضه وجود دارد؛ زیرا برخی مصرف‌کنندگان موفق به خرید کالای مورد نظر خود نمی‌شوند.

کمبود عرضه
= مازاد تقاضا

۱- واژه‌نامه^۱ درس ۵ صفحه ۱۶۲ کتاب درسی

۲- به نظر می‌رسد استفاده از مفهوم «رفتار اقتصادی» به جای «رفتار» مناسب‌تر باشد. رفتار اقتصادی به معنی: چگونگی تصمیم‌گیری و اقدام هر یک از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان هم‌چنین واکنش آن‌ها نسبت به تغییرات وضعیت اقتصادی است.

۳- equilibrium

۴- equilibrium price; واژه‌نامه^۱ درس ۵ صفحه ۱۶۲ کتاب درسی

۵- equilibrium quantity; واژه‌نامه^۱ درس ۵ صفحه ۱۶۲ کتاب درسی

ردیف	قیمت (به ریال)	مقدار تقاضا (به عدد)	مقدار عرضه (به عدد)
۱	۵۰۰	۱۲	۰
۲	۱۰۰۰	۱۰	۲
۳	۱۵۰۰	۸	۴
۴	۲۰۰۰	۶	۶
۵	۲۵۰۰	۴	۸
۶	۳۰۰۰	۲	۱۰
۷	۳۵۰۰	۰	۱۲

برای فهم بهتر مطلب به جدول مقابل که مقدار عرضه و تقاضای کالایی را در قیمت‌های مختلف نشان می‌دهد، توجه کنید: با توجه به جدول درمی‌یابیم که:

۱) در قیمت ۲۰۰۰ ریال یعنی در ردیف ۴، بازار متعادل است؛ بنابراین میزان عرضه و تقاضا برابر است، نه مازاد عرضه (کمبود تقاضا) و نه مازاد تقاضا (کمبود عرضه) وجود دارد. به بیان بهتر، در این قیمت که قیمت تعادلی نام دارد، فقط برای ۶ عدد، تقاضا در جامعه وجود دارد و تولیدکنندگان نیز دقیقاً همین میزان کالا تولید کرده‌اند، نه کم‌تر و نه بیشتر. (پس ۶، مقدار تعادلی است؛ چون عرضه و تقاضا برابر است.)^۱

۲) در قیمت‌های پایین‌تر از قیمت تعادلی (مانند ۵۰۰ ریال) یعنی در ردیف‌های ۱، ۲ و ۳، در بازار، کمبود عرضه (مازاد تقاضا) وجود دارد. به بیان بهتر، در قیمت‌های پایین‌تر از قیمت تعادلی، مصرف‌کنندگان تمایل به مصرف بیشتر دارند؛ زیرا قیمت کالا پایین است و آن‌ها به مصرف بیشتر ترغیب می‌شوند، اما در عین حال، تولیدکنندگان به دلیل همین قیمت پایین کالا که سود کم‌تری ایجاد می‌کند، تمایل چندانی به تولید بیشتر ندارند. بنابراین بازار با میزان تقاضایی مواجه می‌شود که مابازاء آن، کالا برای عرضه و فروش وجود ندارد و در نتیجه تعدادی از مصرف‌کنندگان دچار مشکل می‌شوند و نمی‌توانند مقدار کالای موردنظر خود را خریداری کنند. مثلاً در سطح قیمت ۵۰۰ ریال، بازار با ۱۰ واحد کمبود عرضه روبه‌رو است:

$$-۱۲ = (۱۲) \text{ تقاضا} - (۰) \text{ عرضه} = \text{کمبود عرضه}$$

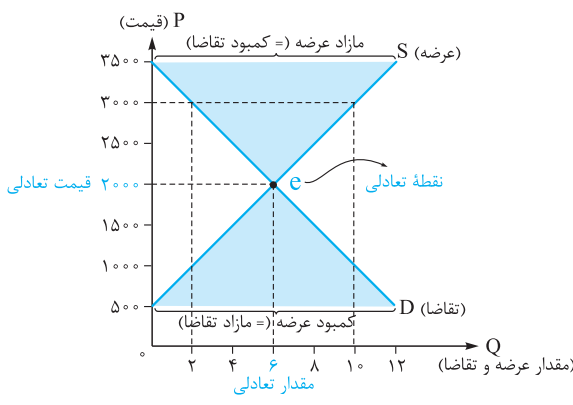
منفی پشت عدد یعنی ۱۰ واحد کمبود در عرضه داریم.

۳) در قیمت‌های بالاتر از قیمت تعادلی (مانند ۲۵۰۰ ریال) یعنی در ردیف‌های ۵، ۶ و ۷، در بازار، کمبود تقاضا (مازاد عرضه) وجود دارد. به بیان دیگر، در قیمت‌های بالاتر از قیمت تعادلی، تولیدکنندگان مقدار بیشتری کالا تولید می‌کنند که به همان میزان در جامعه تقاضا وجود ندارد. زیرا کالا گران است و تولیدکنندگان چون به دنبال کسب سود بیشتر هستند، پس بیشتر تولید می‌کنند، اما مصرف‌کنندگان به خرید و مصرف کالای گران تمایل نشان نمی‌دهند؛ در نتیجه میزان تقاضا از میزان عرضه کم‌تر است. مثلاً در سطح قیمت ۲۵۰۰ ریال، بازار با ۴ واحد مازاد عرضه (کمبود تقاضا) روبه‌رو است:

$$۴ = (۴) \text{ تقاضا} - (۸) \text{ عرضه} = \text{مازاد عرضه}$$

تشخیص مازاد و کمبود عرضه روی نمودار

مطالب گفته‌شده را می‌توانید روی نمودار مشاهده کنید.

کافی است از قیمت مورد نظر، خطی افقی رسم کنیم که هر دو نمودار عرضه و تقاضا را قطع کند. بعد از محل تلاقی این دو خط، خطی عمود رسم می‌کنیم و مقدار عرضه را با توجه به خط عرضه و مقدار تقاضا را با توجه به خط تقاضا به دست می‌آوریم.

مثلاً در قیمت ۳۰۰۰ ریال با مختصات مقدار عرضه ۱۰ و مقدار تقاضا ۲ مواجهیم.

برای به دست آوردن مقدار مازاد یا کمبود عرضه روی نمودار باید به همین شیوه عمل کنیم، یعنی مقدار عرضه و مقدار تقاضا را به دست می‌آوریم و سپس فاصله بین این دو مقدار، یعنی محدوده مثلث بالای نقطه تعادلی برابر با مازاد عرضه (کمبود تقاضا) و محدوده مثلث پایین نقطه تعادلی برابر با کمبود عرضه (مازاد تقاضا) خواهد بود. به نمودار نگاه کنید:

در قیمت ۳۰۰۰ ریال، ۱۰ واحد عرضه و ۲ واحد تقاضا داریم پس فاصله بین مقدار عرضه و تقاضا یعنی مازاد عرضه برابر است با ۸ واحد.

اگر در بازار کمبود یا مازاد عرضه وجود داشته باشد، چه اتفاقی رخ خواهد داد؟

اگر در بازار، قیمت یک کالا در سطح تعادلی قرار نداشته باشد، کمبود یا مازاد عرضه، قیمت را به سمت قیمت تعادلی می‌کشاند.

۱) وضعیت کمبود عرضه: وقتی بازار با کمبود عرضه مواجه است؛ برخی از مصرف‌کنندگان موفق به خرید کالای مورد نیاز خود نمی‌شوند؛ بنابراین آن‌ها حاضرند برای خرید آن کالا مبلغ بیشتری بپردازند؛ در نتیجه قیمت کالا بالا رفته و گران می‌شود. (این همون پیژیکه که تو اقتصاد بهش میگیم تورم، پس یادت باشه مصدوره مثلث پایین نقطه تعادل، یعنی فرونی تقاضا بر عرضه باعث پدیده تورم میشه. تو درس ۹ در موردش می‌فونیم.) به همین دلیل تولیدکنندگان با هدف کسب سود بیشتر، رغبت بیشتری به تولید آن کالا نشان می‌دهند و با توجه به گران شدن کالا، مصرف‌کنندگان میزان تقاضا و مصرف خود را کاهش می‌دهند،

نهایتاً در اثر رفتار اقتصادی تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان: الف) از میزان تقاضا کاسته می‌شود. ب) بر میزان تولید افزوده می‌شود.

این افزایش قیمت ادامه پیدا می‌کند تا جایی که فاصله میان عرضه و تقاضا از بین برود و بازار به تعادل و ثبات برسد. این سطح از قیمت همان قیمت تعادلی است.

۱- دقت کنید مقدار تعادلی، به معنی برابری عرضه و تقاضاست، نه برابری P با Q یا برابری پول با مقدار تولید! مثلاً طبق جدول بالا: قیمت تعادلی ۲۰۰۰ و مقدار تعادلی ۶ است.

۲) وضعیت مازاد عرضه؛ وقتی در بازار، مازاد عرضه وجود دارد: ← گروهی از تولیدکنندگان موفق به فروش کالاهای خود نمی‌شوند؛ بنابراین آن‌ها حاضر خواهند بود تا کالاهایشان را به قیمت کم‌تری به فروش برسانند؛ در نتیجه ← قیمت کالا پایین آمده و ارزان می‌شود. به همین دلیل ۱) تولیدکنندگان به دلیل سود کم، از مقدار تولید خود می‌کاهند و ۲) مصرف‌کنندگان به خرید و مصرف این کالای ارزان رغبت بیشتری نشان می‌دهند، نهایتاً در اثر رفتار (اقتصادی) تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان: **الف** بر میزان تقاضا افزوده می‌شود. **ب** از میزان تولید کاسته می‌شود.

این کاهش قیمت ادامه پیدا می‌کند تا جایی که فاصله میان عرضه و تقاضا از بین برود و بازار به حالت تعادل و ثبات برسد. این سطح از قیمت، همان قیمت تعادلی است.

این راه‌هایی که گفتیم برای این که تو وضعیت کمبود و مازاد عرضه بازار برگردد به سمت تعادل، راه‌هایی که پدر علم اقتصاد نوین، جناب آدام اسمیت تو کتاب مومش «ثروت ملل» مطرح می‌کنه. این نظریه با عنوان «دست نامرئی» شناخته میشه یعنی؛ وقتی بازار تو حالت عدم تعادل اون چیزی که بازار رو به سمت تعادل می‌بره مکانیسم قیمت‌ها و خود بازاره و نه به عامل بیرونی مثل سیاست‌گذاری دولت. این نظریه تو اقتصاد به عنوان «بازار آزاد» شناخته میشه که مفصل تو «بیشتر بدانیم» آفر درس ۶ در موردش حرف می‌زنیم. حالا نوبت حل کردن هندتا مسئله در دست و حسابی از مباحث عرضه و تقاضاست!

تیب ۱: مسئله‌های بازار با جدول

ردیف	قیمت (به ریال)	مقدار تقاضا (به کیلو)	مقدار عرضه (به کیلو)
۱	۱۰۰	۳۵۰	۰
۲	۱۲۰	۳۰۰	۴۰
۳	۱۵۰	۲۰۰	۹۰
۴	۲۱۰	۱۵۰	۱۵۰
۵	۲۶۰	۱۰۰	۱۸۰
۶	۲۸۰	۵۰	۲۳۰
۷	۳۳۰	۰	۲۷۰

مسئله ۱: با توجه به جدول روبه‌رو:

- الف) در بازار، عامل هماهنگی میان عرضه و تقاضا چیست؟
- ب) مقدار تعادلی و قیمت تعادلی (به ترتیب) کدام‌اند؟
- پ) در کدام قیمت، بازار با مازاد عرضه مواجه است؟
- ت) در کدام قیمت، همه مصرف‌کنندگان موفق به خرید کالای مورد نیاز خود نمی‌شوند؟
- ث) در ردیف ۶ جدول، برای هماهنگی میان میزان عرضه و تقاضا، لازم است قیمت کالا ..... یابد.

- ۱) الف) رفتار مصرف‌کنندگان - ب) ۱۵۰ - ۲۱۰ - پ) ۲۸۰ - ت) ۱۵۰ - ث) افزایش
- ۲) الف) قیمت کالا - ب) ۱۵۰ - ۲۱۰ - پ) ۲۶۰ - ت) ۱۲۰ - ث) کاهش
- ۳) الف) رفتار تولیدکنندگان - ب) ۲۱۰ - ۱۵۰ - پ) ۳۳۰ - ت) ۱۰۰ - ث) افزایش
- ۴) الف) قیمت کالا - ب) ۲۱۰ - ۱۵۰ - پ) ۱۵۰ - ت) ۲۶۰ - ث) کاهش

پاسخ: گزینه «۲» **الف** در بازار یک کالا، عامل هماهنگی میان عرضه و تقاضا، «قیمت کالا» است.

ب قیمت تعادلی «۲۱۰» ریال است، زیرا در این قیمت مقدار عرضه و تقاضا با هم برابر است؛ یعنی «۱۵۰» کیلو کالا تولید می‌شود که برای تمام آن تقاضا وجود دارد، لذا به مقدار «۱۵۰» کیلو، مقدار تعادلی می‌گوییم. در قیمت تعادلی، هیچ کمبود و مازادی در بازار وجود ندارد.

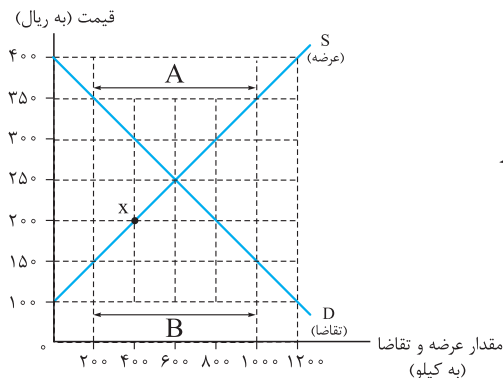
پ در ردیف‌های ۵، ۶ و ۷ یعنی در قیمت‌های «۲۶۰»، «۲۸۰» و «۳۳۰» ریال که بالاتر از قیمت تعادلی هستند، بازار با مازاد عرضه (کمبود تقاضا) مواجه است؛ یعنی تمام کالاهایی که تولید می‌شوند به فروش نمی‌روند.

ت در ردیف‌های ۱، ۲ و ۳، یعنی در قیمت‌های «۱۰۰»، «۱۲۰» و «۱۵۰» ریال که پایین‌تر از قیمت تعادلی هستند، بازار با کمبود عرضه (مازاد تقاضا) مواجه است؛ یعنی تمام مصرف‌کنندگان نمی‌توانند کالای مورد نیاز خود را تأمین کنند.

ث در ردیف ۶، در بازار، مازاد عرضه وجود دارد، بنابراین برای بازگرداندن تعادل به بازار، قیمت کالا باید «کاهش» یابد تا مصرف‌کنندگان به خرید کالا ترغیب شوند و کالای اضافی موجود در بازار به فروش رود.

تیب ۲: مسئله‌های بازار با نمودار

مسئله ۲: با توجه به نمودار روبه‌رو:

- الف) مقدار و قیمت تعادلی (به ترتیب از راست به چپ) کدام است؟
- ب) در قیمت ۱۵۰ ریال، بازار در چه وضعیتی قرار دارد؟
- پ) در کدام قیمت، تولیدکنندگان موفق به فروش تمام کالاهای خود نمی‌شوند و در این قیمت، چند کیلو کالا به فروش نمی‌رسد؟
- ت) در کدام بخش از نمودار، بازار با وضعیت کمبود تقاضا مواجه است؟
- ث) در نقطه X قیمت باید چه تغییری پیدا کند تا بازار به سمت تعادل برود؟

- ۱) الف) ۶۰۰ - ۲۵۰ - ب) مازاد تقاضا، پ) ۴۰۰ - ۱۲۰۰ - ت) بخش A، ث) کاهش یابد.
- ۲) الف) ۵۰۰ - ۲۰۰ - ب) مازاد عرضه، پ) ۱۵۰ - ۸۰۰ - ت) بخش B، ث) کاهش یابد.
- ۳) الف) ۶۰۰ - ۲۵۰ - ب) کمبود عرضه، پ) ۳۵۰ - ۸۰۰ - ت) بخش A، ث) افزایش یابد.
- ۴) الف) ۵۰۰ - ۲۰۰ - ب) کمبود تقاضا، پ) ۱۰۰ - ۱۲۰۰ - ت) بخش B، ث) افزایش یابد.

پاسخ: گزینه «۳» الف قیمت تعادلی: ۲۵۰ ریال / مقدار تعادلی: ۶۰۰ کیلو

در قیمت ۲۵۰ ریال (نقطه مرکزی نمودار)، ۶۰۰ کیلو کالا تولید می‌شود که برای تمام آن، تقاضا وجود دارد و از این رو می‌گوییم تعادل در بازار برقرار است. ← حذف گزینه‌های (۲) و (۴)

ب در قیمت‌های پایین‌تر از قیمت تعادلی، بازار در وضعیت کمبود عرضه (مازاد تقاضا) قرار دارد و چون قیمت ۱۵۰ ریال، پایین‌تر از قیمت تعادلی است، در این قیمت بازار با مازاد تقاضا یا کمبود عرضه مواجه است. (گزینه‌های (۱) و (۳) هر دو می‌توانند صحیح باشند).

پ در قیمت‌های بالاتر از قیمت تعادلی که بازار در وضعیت مازاد عرضه (کمبود تقاضا) قرار دارد، تولیدکنندگان موفق به فروش همه کالاهای تولیدی خود نمی‌شوند، زیرا به میزان تولید آن‌ها در بازار تقاضا وجود ندارد. در این جدول در قیمت‌های بالاتر از ۲۵۰ ریال (قیمت تعادلی) این وضعیت مشاهده می‌شود؛ یعنی قیمت‌های ۳۰۰، ۳۵۰ و ۴۰۰. (یعنی هر کدوم از این قیمت‌ها می‌تونه پاسخ صحیح باشه!)

در قسمت دیگری از بند (پ) پرسیده شده که تولیدکنندگان موفق به فروش چند کیلو از کالای تولیدی خود نمی‌شوند که برای محاسبه این عدد، ابتدا باید میزان عرضه و تقاضا را در قیمت مورد نظر (مثلاً در قیمت ۳۵۰ ریال) به دست آوریم (تقاضا = ۲۰۰ کیلو / عرضه = ۱۰۰۰ کیلو) و سپس عدد کوچک‌تر را از عدد بزرگ‌تر کم کنیم:

یعنی در قیمت ۳۵۰ ریال که بالاتر از قیمت تعادلی است، ۱۰۰۰ کیلو کالا عرضه می‌شود که فقط برای ۲۰۰ کیلو از آن تقاضا وجود دارد؛ در نتیجه تولیدکنندگان برای ۸۰۰ کیلو از کالای تولیدشده خود، خریدار و متقاضی پیدا نمی‌کنند و نمی‌توانند ۸۰۰ کیلو کالای خود را بفروشند.

ث در بخش A این نمودار، وضعیت مازاد عرضه (کمبود تقاضا) حاکم است. در مقابل، بخش B نشان‌دهنده وضعیت کمبود عرضه (مازاد تقاضا) است.

ث نقطه X در قسمتی قرار دارد که بازار دچار کمبود عرضه (مازاد تقاضا) است؛ بنابراین قیمت کالا باید افزایش یابد تا تولیدکنندگان به تولید بیشتر ترغیب شوند و با روانه کردن کالای بیشتر به بازار، کمبود عرضه را جبران کنند، هم‌چنین با افزایش قیمت، میزان تقاضا هم کم‌تر می‌شود و به وضعیت تعادلی نزدیک‌تر می‌شویم.

مستله‌های ترکیبی

نحوه محاسبه درآمد تولیدکننده با استفاده از نمودار عرضه و تقاضا

در درس اول یاد گرفتیم که برای محاسبه درآمد تولیدکننده، باید مقدار کل محصول به فروش رفته را در قیمت آن ضرب کنیم:

قیمت هر واحد $\times$ کل محصول = درآمد

اما در این درس در بحث عرضه و تقاضا متوجه شدیم که گاهی تولیدکنندگان در بازار یک کالا، برای محصولات خود خریدار پیدا نمی‌کنند و موفق به فروش محصولات اضافی خود نمی‌شوند و گاهی هم تولیدکنندگان به دلیل ارزان بودن کالا، انگیزه‌ای برای تولید ندارند و مصرف‌کنندگان موفق به خرید میزان دلخواه محصولات خود نمی‌شوند. پس در واقع برای محاسبه درآمد تولیدکننده نمی‌توانیم صرفاً محصولات تولیدشده را در قیمت ضرب کنیم. در بازار یک کالا سه حالت مختلف داریم که با توجه به آن‌ها باید درآمد تولیدکننده را محاسبه کنیم:

۱. وضعیت مازاد عرضه

در شرایط مازاد عرضه، چون گروهی از تولیدکنندگان برای محصولاتشان خریداری پیدا نمی‌کنند و موفق به فروش مقدار اضافی محصولاتشان نمی‌شوند، پس برای محاسبه درآمد تولیدکننده باید توجه کنیم که از تعداد کل محصول تولیدشده، چه مقدار به فروش رسیده است (در واقع چه مقدار تقاضا شده است).

قیمت هر واحد کالا $\times$ مقدار کالای تقاضاشده = درآمد
(خریداری‌شده)

نحوه محاسبه درآمد تولیدکننده در وضعیت مازاد عرضه با استفاده از نمودارها:

۱) قیمت مورد نظر را روی محور عمودی پیدا کنید. ۲) روی نمودار تقاضا بروید و مقدار تقاضای کالا را در قیمت تعیین‌شده، پیدا کنید. ۳) مقدار تقاضا را در قیمت کالا ضرب کنید.

۲. وضعیت کمبود عرضه

در شرایط کمبود عرضه به علت کاهش تولیدات، گروهی از مصرف‌کنندگان موفق به خرید کالای مورد نیاز خود به مقدار دلخواه نخواهند شد و به میزان تقاضای مصرف‌کنندگان، کالا در بازار عرضه نمی‌شود. پس در این حالت برای محاسبه درآمد تولیدکننده باید توجه کنیم که تولیدکننده چه مقدار کالا تولید و در بازار عرضه کرده است.

نحوه محاسبه درآمد تولیدکننده در وضعیت کمبود عرضه با استفاده از نمودارها:

۱) قیمت مورد نظر را روی محور عمودی پیدا کنید. ۲) روی نمودار عرضه بروید و مقدار عرضه کالا را در قیمت تعیین‌شده پیدا کنید. ۳) مقدار عرضه را در قیمت کالا ضرب کنید.

۳. وضعیت تعادل

در این حالت، نه تولیدکنندگان برای به فروش رساندن کالاهای خود با مشکل روبه‌رو می‌شوند و نه خریداران با کمبود کالا برای خرید مواجه می‌شوند. در نتیجه در شرایط تعادل در بازار برای محاسبه درآمد تولیدکننده، کل محصول را در قیمت کالا ضرب می‌کنیم: قیمت هر واحد کالا $\times$ کل محصول عرضه‌شده = درآمد (یا تقاضاشده)

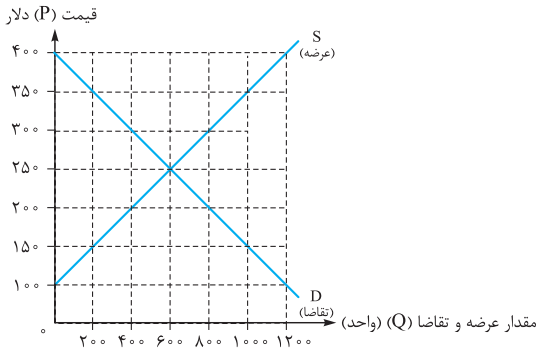
نحوه محاسبه درآمد تولیدکننده در وضعیت تعادل با استفاده از نمودارها:

۱) قیمت تعادلی را روی محور عمودی پیدا کنید. ۲) محل تلاقی نمودار عرضه و تقاضا را پیدا کنید و مقدار عرضه یا همان مقدار تقاضا را بیابید. ۳) مقدار عرضه (مقدار تقاضا) را در قیمت کالا ضرب کنید.

بریم روی نمودار با هم تمرین کنیم، چندتا نکته مهم هم می‌خواهم تو این مثال بگم.

محاسبه درآمد تولیدکننده در قیمت‌های موجود در نمودار:

■ در قیمت ۱۰۰ دلار: برای محاسبه درآمد در قیمت ۱۰۰ دلار باید مقدار کالای به فروش رسیده را در قیمت کالا ضرب کنیم. با توجه به نمودار در قیمت ۱۰۰ دلار هیچ کالایی به فروش نرسیده در حالی که ۱۲۰۰ واحد تقاضا برای این کالا وجود دارد اما در این سطح قیمت فروشنده حاضر به تولید و عرضه کالا نیست. پس میزان درآمد تولیدکننده برابر است با صفر: $\text{قیمت کالا} \times \text{مقدار کالای تولیدشده} = \text{درآمد}$
 $0 \times 100 = 0$

■ در قیمت ۱۵۰ دلار: طبق نمودار در قیمت ۱۵۰ دلار، ۲۰۰ واحد کالا به فروش رسیده (اگرچه ۱۰۰۰ واحد تقاضا شده است). پس میزان درآمد تولیدکننده برابر است با: $150 \times 200 = 30,000$ دلار

■ در قیمت ۲۵۰ دلار (قیمت تعادلی): در قیمت تعادلی که ۲۵۰ دلار است همه کالاها به فروش می‌رسد یعنی ۶۰۰ واحد عرضه شده کالا تماماً به فروش رسیده است. پس میزان درآمد تولیدکننده برابر است با: $600 \times 250 = 150,000$ دلار

■ در قیمت ۳۰۰ دلار: در قیمت ۳۰۰ دلار، ۸۰۰ واحد کالا عرضه شده است اما به دلیل گران بودن، تنها ۴۰۰ واحد تقاضا شده است و درآمد تولیدکننده از همان ۴۰۰ واحد کالای به فروش رسیده به دست می‌آید. پس میزان درآمد تولیدکننده برابر است با: $400 \times 300 = 120,000$ دلار

■ در قیمت ۴۰۰ دلار: در قیمت ۴۰۰ دلار، هیچ تقاضاکننده‌ای وجود ندارد و مصرف‌کننده حاضر به خرید نیست، چنانچه در نمودار می‌بینید مقدار تقاضا صفر است در حالی که ۱۲۰۰ واحد کالا عرضه شده است. پس میزان درآمد تولیدکننده برابر است با صفر: $0 \times 400 = 0$

نکته...

۱ گاهی در سؤالات به جای عبارت **درآمد تولیدکننده** از عبارت **دریافتی تولیدکننده** استفاده می‌شود؛ درآمد همان دریافتی تولیدکننده است.

۲ معمولاً تو تست‌ها از تون می‌پرسن که بیشترین درآمد یا بیشترین دریافتی تولیدکننده تو چه سطحی از قیمت به دست می‌آید؟ در این مثال بیشترین درآمد تولیدکننده در قیمت تعادلی به دست آمده؛ زیرا به همان میزان که تولیدکننده، تولید کرده است؛ به همان میزان هم، مصرف‌کننده کالا خریده است.

۳ درآمد تولیدکننده در هر سطحی از قیمت، برابر با پرداختی مصرف‌کننده در همان قیمت است.

بدیهه، نه؟ هر قدر تولیدکننده درآمد داشته باشه یعنی مصرف‌کننده همون قدر فرید کرده و پول پرداخت کرده. گیج نشی تو تست‌ها 😊

انواع بازارها

بازارها از نظر تعداد خریداران و فروشندگان حاضر در آن انواع مختلفی دارند:

الف) بازار رقابتی

تعریف: در این نوع بازار، تعداد فروشندگان و خریداران به قدری زیاد است که حضور و رفتار هر یک از عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان به نسبت کل بازار بسیار کوچک است.

ویژگی مهم: هیچ‌کدام از طرفین این بازار (خریداران و فروشندگان) به تنهایی در شکل‌گیری قیمت، تأثیرگذار (یعنی قیمت‌گذار) نیستند. یعنی قیمت‌گذاری به صورت طبیعی و براساس میزان عرضه و تقاضا صورت می‌گیرد.

مثال: بازار بسیاری از محصولات و اقلام مصرفی از قبیل ماکارونی، مواد شوینده و ... از این نوع است.

ب) بازار انحصاری

تعریف: در این نوع از بازار، گاه به دلایل طبیعی، اقتصادی، قانونی یا حتی غیرقانونی، تعداد فروشندگان یا خریداران به یک یا چند نفر محدود می‌شود؛ بنابراین دو نوع بازار انحصاری داریم:

نوع بازار انحصاری	توضیح	مثال
انحصارگر در فروش	به تولیدکننده یا فروشنده منحصر به فرد می‌گویند. فقط فروشنده یک یا چند نفر هست! وگرنه خریداران می‌تونن متعدد باشن!	در ایران، شرکت توانیر (به دلیل طبیعی) و شرکت‌های خودروساز (به دلایل قانونی) انحصارگران در فروش هستند.
انحصارگر در خرید	به تقاضاکننده یا خریدار منحصر به فرد می‌گویند. فقط خریدار یک یا چند نفر هست! وگرنه فروشنده‌ها می‌تونن زیاد باشن!	در کشور ما، شرکت پخش و پالایش فراورده‌های نفتی از یک سو، تنها خریدار (انحصارگر در خرید) و از سوی دیگر، تنها فروشنده محصولات نفتی (انحصارگر در فروش) است.

ویژگی بازار انحصاری: انحصارگر، «قیمت‌گذار» و طرف مقابل (خواه خریدار باشد یا فروشنده)، «قیمت‌پذیر» است.

یعنی هر کی انحصارگر باشه، قدری می‌کنه و اونو که قیمت رو تعیین می‌کنه و طرف مقابلش پاره‌ای نداره، جز این که قیمت رو بپذیره! مثلاً وقتی به کالایی فقط به فروشنده داره و کلی خریدار، خریدارهای بیچاره میبورن برای خرید کالا هر قیمتی می‌گه، قبول کنن تا بتونن کالا رو بخرن و نیازشون رو برطرف کنن! مثل کسانی که دارو اختلال می‌کنن. در مورد انحصار در خرید هم همین‌طور؛ یعنی وقتی به کالایی رو فروشنده‌های زیادی می‌فروشن، اما فقط تعداد کمی خریدار توی بازار هست، فروشنده‌ها میبورن قیمت پیشنهادی خریدار رو قبول کنن تا بتونن کالا بشون رو بفروش و ضرر نکنن! پس در این بازار همه چی به نفع انحصارگره! (این نکته تو درس دهم تو پریده روزنامه‌های هفته ۱۱۳ کتاب درسی هم مطرح شده و اگر چه تو متن اصلی مطرح نشده اما امکان طراحی تست ازش هست.)

انحصار طبیعی و قانونی می‌تواند برای مصرف‌کننده سودمند باشد؛ البته **مشروط به** مواظبت و مقررات‌گذاری صحیح دولت. (یعنی دولت به نظارتی روشن داشته باشد تا هر کس فودسرا نه هر کاری دلش خواست نکنه!)

انحصارگر قانونی

انحصارگر غیرقانونی معمولاً با افزایش قیمت خود به مشتریان و رفاه جامعه ضرر می‌زند؛ بنابراین دولت باید از شکل‌گیری انحصار غیرقانونی و نیز از تبانی برخی از تولیدکنندگان جلوگیری کند.

پ) حراجی‌ها

برخی دیگر از انواع بازارها را می‌توان در قالب حراجی‌ها به دو صورت: ۱) مزایده و ۲) مناقصه مشاهده کرد:

مزایده «فروشنندگان» آثار هنری در نمایشگاه‌ها و حراجی‌ها، مزایده برگزار می‌کنند. تو مزایده خریداری که بیشترین قیمت رو پیشنهاد بده موفق به خرید محصول میشه.

مناقصه «خریداران» عمده کالاها و خدمات (مانند خریدهای دولتی) مناقصه برگزار می‌کنند. تو مناقصه فروشنده‌ای که کم‌ترین قیمت رو پیشنهاد بده موفق به فروش محصول میشه.

بیشتر بدانیم

بازار، هزینه مبادله و مسئله نظام حقوقی

منحنی‌های عرضه و تقاضا یک الگوی انتزاعی برای تحلیل آسان‌تر پدیده‌های اقتصادی هستند. تعریف الگوری و تودرس بهار ۳ یاد تون میاد؟ کار الگو اینه که مسائل سخت و پیچیده رو برامون ساده کنه. الگوی منفی عرضه و تقاضا هم همین‌طوره؛ در واقع انتزاعیه، یعنی به‌یورایی ذهنیه و تو دنیای واقعی اقتصاد به این سارگی‌ها هم نمیشه در مورد عرضه و تقاضا حرف زد، چون؛ در واقعیت اجتماعی، ارتباط‌های میان عرضه و تقاضا (فروشنندگان و خریداران) با موانع و پیچیدگی‌هایی روبه‌روست. به عبارت دیگر اگر روی صفحات کاغذ می‌تونیم به راحتی منحنی‌های عرضه و تقاضا را جابه‌جا کنیم و یا نقاط را روی آن حرکت دهیم در دنیای واقعی این حرکات و انتقالات با اصطکاک و کندی روبه‌رو می‌شود. به این معنا که: تعامل خریداران (خانوارها) و فروشنندگان (بنگاه‌ها) در دنیای واقعی اقتصاد هزینه‌بر است. هزینه‌های مبادله!

اقتصاددانان به هزینه‌های ناشی از یک مبادله اقتصادی، هزینه‌های مبادله می‌گویند.

نکته: هزینه مبادله متفاوت از هزینه تولید^۲ است. (تو تست‌ها اشتباه کنی)

مثال: یک شرکت تولید لباس رو در نظر بگیرید:

هزینه‌های تولید این شرکت شامل مزد و حقوقی است که به نیروی انسانی پرداخته می‌شود و اجاره‌ای که بابت ساختمان شرکت بر عهده کارفرماست. اما بخشی از هزینه‌ها هستن که قبلی ملموس نیستن، معمولاً نادیده گرفته میشن، به نظر تاپهز میان و به‌یورایی میشه گفت مثل یه فاکتور نامرئی تو هزینه‌های شرکت که بالافره نقد میشه، به ادامه مثال دقت کن؛ فرض کنید مدیرعامل این شرکت تولیدی لباس می‌خواهد برای شرکت خود پارچه خریداری کند. برای این کار لازم است با یک شرکت نساجی قرارداد ببندد و علاوه بر هزینه‌های تولید، باید هزینه‌های دیگری را نیز تقبل کند (که به نظر نامرئی می‌رسن):

۱) هزینه جست‌وجو برای یافتن یک شرکت نساجی معتبر ۲) هزینه فرایندهای چانه‌زنی و بستن قرارداد ۳) هزینه نظارت بر عملکرد قرارداد و ... پس: این هزینه‌ها نیز، هزینه‌هایی هستند که باید در نظر گرفته شوند.

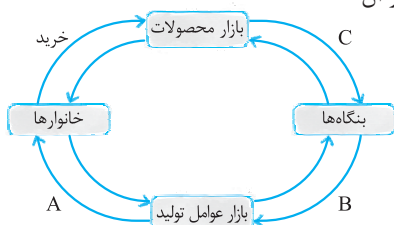
نکته: هزینه‌های مبادله بر نحوه تخصیص منابع اثرگذار است.

اقتصاددانان معتقدند با وجود هزینه‌های مبادله، شیوه توزیع حقوق مالکیت بر تخصیص منابع اثر می‌گذارد؛ مثلاً این که کسی به عنوان مدیرعامل یک شرکت وارد قراردادی شود با این که کسی به عنوان کارگر وارد قرارداد شود، هزینه‌های مبادله‌ای متفاوت و به تبع آن تخصیص منابع متفاوتی ایجاد می‌کند. به قاطر همیشه که حقوق افراد در یک شرکت با هم متفاوت؛ با بهور این که ممکنه هر دو نفر (کارگر و مدیرعامل) ۸ ساعت کاری در روز کار کنن. پس شرکت منابعش رو متفاوت به نیروهای کارش اختصاص میده.

- حقوق مالکیت افراد در نقش اجتماعی - اقتصادی آن‌ها اثرگذار است و بنابراین سازوکار بازار در درون یک نظام حقوقی قرار دارد.
- در هر جامعه انسانی و در هر نظام اقتصادی، حقوق مالکیت و قراردادهای و سایر نهادهای اجتماعی با توجه به ارزش‌ها و اهداف آن جامعه تعریف می‌شوند و سامان می‌یابند.

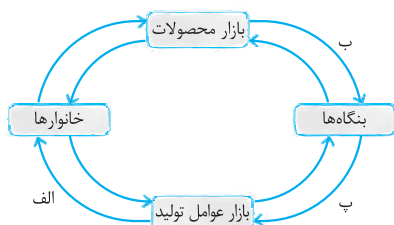
۱۹۰- کدام گزینه بیانگر مشارکت خانوارها در فعالیت‌های اقتصادی است؟

- (۱) خرید کالاها و خدمات مورد نیاز از بنگاه‌ها، پرداخت‌ها به عوامل تولید در جهت تولید کالاها و خدمات
- (۲) پرداخت به عوامل تولید و ایجاد بازار عوامل تولید و کسب درآمد از این طریق
- (۳) خرید کالاها و خدمات مورد نیاز از بنگاه‌ها و ارائه زمین، نیروی کار، سرمایه و کارآفرینی برای تولید
- (۴) ارائه خدمات تولیدی به بنگاه‌ها و خرید کالاهای مورد نیاز با ایجاد بازار عوامل تولید و کسب درآمد از آن

۱۹۱- با توجه به تصویر مقابل، به ترتیب مسیر A، B و C نشان‌دهنده چه چیز هستند؟

- (۱) $A = \text{درآمد خانوار} = B = \text{پرداخت‌های عوامل تولید} = C = \text{درآمد}$
- (۲) $A = \text{عوامل تولید} = B = \text{درآمد} = C = \text{هزینه‌های تولید}$
- (۳) $A = \text{عوامل و منابع} = B = \text{هزینه‌های تولید} = C = \text{درآمد خانوارها}$
- (۴) $A = \text{درآمد} = B = \text{هزینه‌های عوامل تولید} = C = \text{درآمد خانوارها}$

۱۹۲- با توجه به تصویر مقابل، به هر یک از موارد زیر چه مبلغی تعلق می‌گیرد؟

اگر کل خانوارها جمعاً ۱۰۰۰ نفر نیروی کار عرضه کنند، دستمزد هر یک از آن‌ها سالانه معادل ۱۰۰ میلیون تومان، اجاره زمین‌های متعلق به خانوارها جمعاً ۲۰ میلیارد تومان، حقوق ماهانه دریافتی کارآفرینان ۲۰۰ میلیون تومان، سود سرمایه سالانه معادل ۳۰ میلیارد تومان باشد، ارزش خدمات ارائه‌شده سالانه به خانوارها معادل ۲۰۰ میلیارد تومان، مبلغ دستگاه‌های اولیه در سال ۲۰ میلیارد تومان بوده و جمعاً به ارزش ۶۰۰ میلیارد تومان کالا تولید شده باشد، حساب کنید:

الف) جریان مسیر الف؟   ب) جریان مسیر ب؟   پ) جریان مسیر پ؟

- (۱) الف) ۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ (ب) ۶۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ (پ) ۱۲۷,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
- (۲) الف) ۱۷۲,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰ (ب) ۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ (پ) ۱۷۲,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰
- (۳) الف) ۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ (ب) ۱۷۲,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ (پ) ۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
- (۴) الف) ۱۷۲,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ (ب) ۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ (پ) ۱۷۲,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰

۱۹۳- با توجه به تصویر مقابل، صحیح‌ترین پاسخ را انتخاب کنید.

الف) کدام گزینه بیانگر x و y در نمودار روبه‌رو است؟

ب) نیمه بالایی نمودار چه چیزی را نشان می‌دهد؟

پ) در بازار کالاها و خدمات، نقش هر یک از طرفین چیست؟

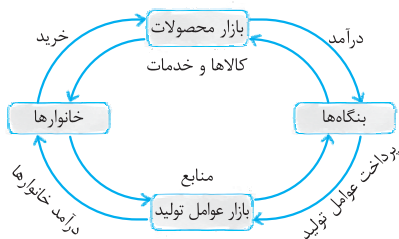
- (۱) الف) x: بازار عوامل تولید و y: بازار کالاها و خدمات - ب) تبادل عوامل و منابع - پ) خانوارها تقاضاکننده و بنگاه‌ها فروشنده‌اند.
- (۲) الف) x: بازار محصولات و y: بازار عوامل تولید - ب) تبادل تولیدات - پ) خانوارها خریدار و بنگاه‌ها فروشنده‌اند.

(۳) الف) x: بازار منابع و عوامل تولید و y: بازار کالاها و خدمات - ب) تبادل تولیدات - پ) بنگاه صاحب عامل تولید و خانوارها تقاضاکننده‌اند.

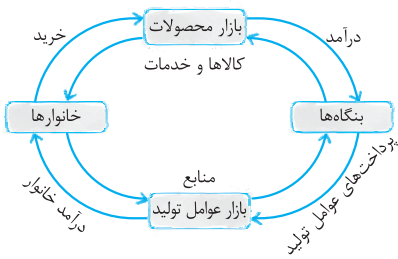
(۴) الف) x: بازار کالاها و خدمات و y: بازار منابع تولید - ب) تبادل عوامل و منابع - پ) خانوارها عرضه‌کننده و بنگاه‌ها خریدار عوامل تولیدند.

۱۹۴- با توجه به تصویر روبه‌رو کدام تحلیل صحیح نیست؟

- (۱) خانوارها صاحب عوامل تولیدند و آن را به بنگاه‌ها عرضه می‌کنند و در مقابل درآمد کسب می‌کنند.
- (۲) بنگاه‌ها در ازای تولید کالاها و خدمات و فروش آن از طریق بازار محصولات، از خانوارها کسب درآمد می‌کنند.
- (۳) خانوارها با توجه به قسمت بالای نمودار در بازار منابع تولید وارد می‌شوند و کالاها و خدمات مورد نظر خود را خریداری می‌کنند.
- (۴) دو گروه از مهم‌ترین تصمیم‌گیرندگان و بازیگران در اقتصاد، خانوارها و بنگاه‌ها هستند که از طریق مبادلات بین خود با هم رفع نیاز و کسب درآمد می‌کنند.

۱۹۵- با توجه به تصویر روبه‌رو، به ترتیب «ص» به نشانه صحیح بودن و «غ» به نشانه غلط بودن است. الف) این جریان چرخشی، تعاملات بین بازیگران کلیدی را نشان می‌دهد. ب) نیمه پایینی نمودار تبادل تولیدات و نیمه بالایی آن، بازار منابع تولید را نشان می‌دهد. پ) پرداخت پول بابت کالاها و خدمات خریداری شده در جهت مخالف جریان کالاها و خدمات است.

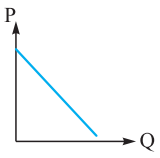
ت) مبادلات در بازار فقط به صورت حقیقی و حضوری صورت می‌گیرد.

- (۱) الف) غ - ب (ص - پ) غ - ت (ص)   الف) ص - ب (غ - پ) غ - ت (غ)
 (۲) الف) غ - ب (غ - پ) ص - ت (ص)   الف) ص - ب (غ - پ) ص - ت (غ)

۱۹۶- کدام گزینه تعریف صحیح‌تری از بازار ارائه می‌کند؟

- (۱) مجموعه‌ای از خریداران و فروشندگان که در محل خاصی برای ارتباط مؤثر با هم جمع می‌شوند.
 (۲) محل حضور تولیدکنندگان و عرضه‌کنندگان و ایجاد رابطه اقتصادی بین آنها است.
 (۳) به مجموعه خریداران و فروشندگان چیزی در هر جای ممکن اطلاق می‌شود.
 (۴) خریداران، حقیقی و مجازی و فروشندگان حقیقی و مجازی که در مکان مشخصی خرید و فروش می‌کنند.

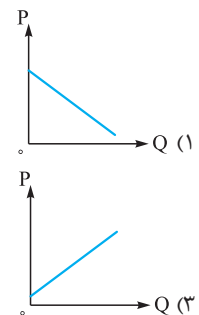
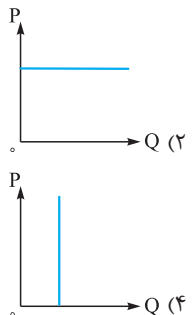
۱۹۷- نمودار روبه‌رو:

- (۱) منحنی عرضه (S) است که نشان می‌دهد با افزایش قیمت، میزان تولید نیز افزایش می‌یابد.
 (۲) منحنی تقاضا (D) است که نشان می‌دهد با افزایش قیمت، مقدار خرید کاهش می‌یابد.
 (۳) منحنی عرضه (S) است که نشان می‌دهد با افزایش قیمت، میزان تولید کاهش می‌یابد.
 (۴) منحنی تقاضا (D) است که نشان می‌دهد با افزایش قیمت، مقدار خرید نیز افزایش می‌یابد.

۱۹۸- کدام نمودار متعلق به جدول روبه‌رو است؟

قیمت (ریال)	مقدار (کیلو)
۱۰۰	۱۰۰۰
۱۵۰	۹۸۱
۲۰۰	۸۶۷
۲۵۰	۷۴۱
۳۰۰	۵۹۸

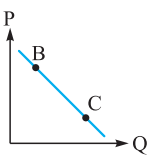

۱۹۹- کدام گزینه در مورد «نمودار تقاضا» صحیح است؟

- (۱) نمودار تقاضا (D)، نموداری صعودی است با رابطه معکوس بین قیمت و مقدار تقاضا
 (۲) نمودار تقاضا (S)، نموداری نزولی است با رابطه مستقیم بین قیمت و مقدار تقاضا
 (۳) نمودار تقاضا (S)، نموداری صعودی است با رابطه مستقیم بین قیمت و مقدار تقاضا
 (۴) نمودار تقاضا (D)، نموداری نزولی است با رابطه معکوس بین قیمت و مقدار تقاضا

۲۰۰- نزولی بودن منحنی تقاضا به این معنا است که با «.....»، مقدار تقاضا «.....» یافته و در مقابل با «.....»، مقدار تقاضا «.....» می‌یابد.

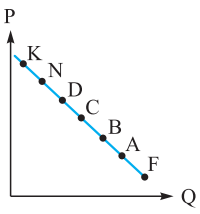
- (۱) افزایش قیمت - کاهش - کاهش قیمت - افزایش
 (۲) ثبات قیمت - افزایش - کاهش قیمت - کاهش (سراسری خارج از کشور ۹۳)
 (۳) افزایش قیمت - افزایش - کاهش قیمت - کاهش
 (۴) کاهش قیمت - کاهش - افزایش قیمت - افزایش

۲۰۱- با فرض این که نقاط B و C بر روی منحنی «.....» قرار داشته باشد، وضع نقطه B در مقایسه با نقطه C چگونه است؟

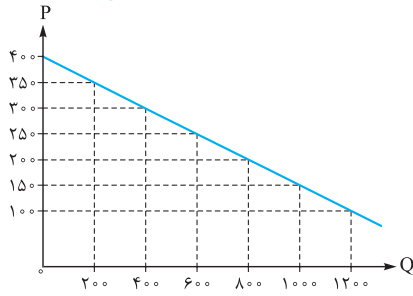
- (سراسری ۹۸)
 (۱) تقاضا - قیمت و مقدار کمتر
 (۲) عرضه - قیمت و مقدار بیشتر
 (۳) تقاضا - قیمت بیشتر و مقدار کمتر
 (۴) عرضه - قیمت کمتر و مقدار بیشتر

۲۰۲- با توجه به نمودار.....، به ترتیب، علت حرکت بر روی منحنی از نقطه B به A و D به N، کدام است؟

- (سراسری خارج از کشور ۹۸)
 (۱) منحنی: عرضه - قیمت - افزایش عرضه - کاهش تقاضا
 (۲) منحنی: تقاضا - قیمت - افزایش قیمت - کاهش قیمت
 (۳) منحنی: تقاضا - قیمت - کاهش قیمت - افزایش قیمت
 (۴) منحنی: عرضه - قیمت - افزایش تقاضا - کاهش قیمت

(سراسری خارج از کشور ۱۳۰۰)

۲۰۳- کدام گروه از مشخصات در رابطه با نمودار منحنی ترسیم شده در شکل زیر در آن درست است؟

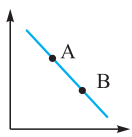
(۱) معنا و مفهوم آن این است که با افزایش قیمت، مقدار تقاضا کاهش و با کاهش آن مقدار تقاضا افزایش می‌یابد - رابطه بین تقاضا و قیمت یک رابطه معکوس است - این منحنی مثبت چگونگی رفتار مصرف‌کنندگان است - در این نمودار محور افقی بیانگر «مقدار» و محور عمودی مثبت «قیمت کالا» است.

(۲) معنا و مفهوم آن این است که با افزایش قیمت، مقدار عرضه کالا افزایش و با کاهش آن کاهش می‌یابد - موقعیت منحنی از راست به چپ نزولی است - رابطه بین تقاضا و قیمت یک رابطه غیرمستقیم است - این منحنی بیانگر چگونگی رفتار «تولیدکنندگان» است.

(۳) معنا و مفهوم آن این است که با افزایش قیمت، مقدار تقاضا کاهش و با کاهش آن مقدار تقاضا افزایش می‌یابد - رابطه بین تقاضا و قیمت یک رابطه مستقیم است - این منحنی بیانگر چگونگی رفتار مصرف‌کنندگان است - نقطه تعادل همان نقطه تقاطع «قیمت و مقدار» است.

(۴) معنا و مفهوم آن این است که با افزایش قیمت، مقدار عرضه کالا افزایش و با کاهش آن کاهش می‌یابد - رابطه بین عرضه و قیمت یک رابطه مستقیم است - این منحنی بیانگر چگونگی رفتار تولیدکنندگان است - موقعیت منحنی از راست به چپ صعودی است.

(سراسری ۱۰۱)

۲۰۴- کدام مورد، عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟
 «با توجه به نمودار منحنی .....، که در شکل زیر نشان داده شده است، حرکت منحنی از نقطه ..... به نقطه ..... بیانگر کاهش قیمت کالا است.»

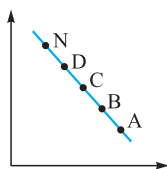
(۴) عرضه، A, B

(۳) عرضه، B, A

(۲) تقاضا، B, A

(۱) تقاضا، A, B

(سراسری خارج از کشور ۱۰۱)

۲۰۵- کدام مورد، عبارت زیر را تکمیل می‌کند؟
 «در نمودار منحنی ..... حرکت از نقطه ..... بیانگر ..... قیمت است.»

(۲) عرضه، A, B، افزایش، D, N، کاهش

(۱) تقاضا، B, A، کاهش، D, N، افزایش

(۴) تقاضا، A, B، کاهش، D, N، افزایش

(۳) عرضه، B, A، افزایش، D, N، کاهش

۲۰۶- چند مورد از جملات زیر صحیح نیست؟

- الف) مجموعه خریداران (تقاضاکنندگان یا همان خانوارها) و فروشندگان (عرضه‌کنندگان یا همان بنگاه‌ها) هر چیزی در یک جای مشخص را بازار می‌گویند.
 ب) خریداران، خانوارهایی هستند که تقاضاکننده کالاها و خدمات‌اند و نسبت به مشاهده تغییر شرایط بازار تصمیمات متفاوتی می‌گیرند.
 پ) از وصل کردن قیمت خرید و مقدار خرید یک کالا برای یک فروشنده، خط رو به پایینی شکل می‌گیرد.
 ت) تقاضا برای یک کالای نرمال با میزان درآمد رابطه عکس دارد.
 ث) با افزایش درآمد، تعداد خرید از یک کالای پست به مراتب کم‌تر از قبل می‌شود.

۴ (۴)

۱ (۳)

۳ (۲)

۲ (۱)

(سراسری ۹۶)

۲۰۷- پاسخ درست و کامل دو سؤال زیر در کدام گزینه، مطرح شده است؟

الف) در رابطه با عواملی که تصمیم مصرف‌کنندگان بر خرید کالا از آن‌ها تأثیر می‌پذیرد، کدام نادرست است؟
 ب) تجربه نشان می‌دهد که با افزایش قیمت کالا:

(۱) الف) قیمت کالا - ب) میزان مصرف و خرید آن از سوی تولیدکنندگان افزایش می‌یابد.

(۲) الف) سلیقه جامعه - ب) میزان مصرف یا خرید آن از سوی مصرف‌کنندگان کاهش می‌یابد.

(۳) الف) درآمد - ب) میزان مصرف یا خرید آن از سوی مصرف‌کنندگان افزایش می‌یابد.

(۴) الف) قیمت سایر کالاها - ب) غالب مصرف‌کنندگان در الگوی مصرف خود تغییری ایجاد نخواهند کرد.

۲۰۸- شخصی تصمیم می‌گیرد از بین چهار کالای موجود در بازار، کالای X را برای خرید انتخاب کند. چه مسائلی می‌تواند روی تصمیم ایشان اثر بگذارد؟

(۱) قیمت سایر کالاها - درآمد - هزینه‌های تولید - انتظارات - تبلیغات

(۲) قیمت کالا - سلیقه - هزینه‌های تولید کالا - تبلیغات و درآمد

(۳) قیمت کالا - درآمد - سلیقه - انتظارات - قیمت سایر کالاها

(۴) قیمت کالا - قیمت سایر کالاها - کیفیت کالا - سلیقه - هزینه‌های تولید کالا

۲۰۹- با توجه به متن زیر، کدام گزینه صحیح‌ترین گزینه است؟

«قیمت گوشت قرمز ۱۰٪ افزایش پیدا کرده و مردم به ناچار گوشت سفید را جایگزین آن کرده‌اند.»

(۱) افزایش قیمت گوشت قرمز باعث کاهش مقدار خرید آن شده و مردم، گوشت سفید با قیمت مناسب‌تر را جایگزین کرده‌اند.

(۲) این عبارت، رابطه مستقیم بین قیمت خرید و میزان خرید مصرف‌کننده، یعنی نزولی بودن منحنی تقاضا را نشان می‌دهد.

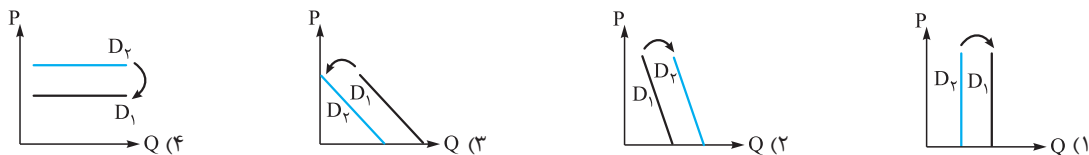
(۳) افزایش قیمت گوشت قرمز، به دنبال افزایش مقدار خرید گوشت سفید، به عبارتی صعودی بودن منحنی تقاضا را نشان می‌دهد.

(۴) این عبارت، رابطه معکوس بین قیمت خرید و میزان خرید مصرف‌کننده، یعنی صعودی بودن منحنی‌های عرضه و تقاضا را نشان می‌دهد.

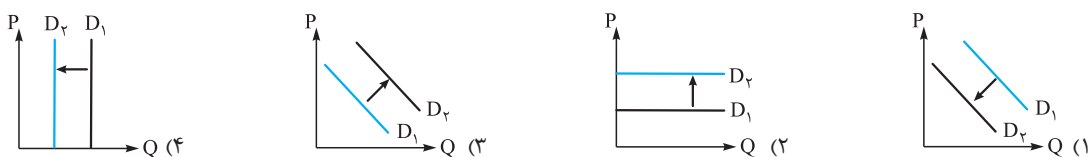
۲۱۰- شخصی صاحب یک کارخانه تولید قند است و از این که میزان تقاضای قند در ماه اخیر ۵ برابر شده است خیلی خوشحال است. به لحاظ اقتصادی علت این افزایش تقاضا چه می تواند باشد؟

- (۱) ماه محرم بوده و مصرف چای هیئت‌ها بالا بوده است.
 (۲) قیمت چای باز ایرانی دو برابر شده است.
 (۳) قیمت شکر بالا رفته و به دنبال آن قیمت قند افزایش یافته است.
 (۴) تولید شکلات و آبنبات بسیار زیاد شده است.

۲۱۱- خامی به همسرش می‌گوید: «این روزها معلوم است درآمدت خوب شده که به جای مارگارین، کره می‌خری». کدام نمودار در مورد تقاضای مارگارین صحیح است؟

۲۱۲- با افزایش قیمت انرژی الکتریکی، کدام گزینه در مورد خرید وسایل برقی پرمصرف صحیح است؟

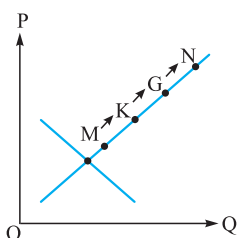
۲۱۳- با توجه به مفاهیم، تعاریف و اصطلاحات اقتصادی، صحیح «ص» یا غلط «غ» بودن عبارتهای زیر به ترتیب چگونه است؟

- برخلاف «قانون تقاضا» که مطابق با آن تغییر قیمت یک کالا باعث حرکت روی منحنی می‌شود، تغییر درآمد باعث انتقال منحنی خواهد شد.
- وقتی دو کالا وجود دارند و اگر قیمت یکی از آنها افزایش یابد، تقاضای کالای دیگر نیز افزایش می‌یابد، این دو کالا، کالای مکمل هم هستند. (واژه‌نامه)
- مرغوب بودن یا پست بودن یک کالا، به رابطه میان درآمد و تقاضای ما از آن کالا بستگی دارد.
- در قیمت‌های زیر قیمت تعادلی مازاد عرضه وجود دارد که با پایین آوردن سطح قیمت‌ها، بازار رفته رفته به تعادل می‌رسد.

- (۱) ص - غ - غ - ص (۲) ص - غ - غ - ص (۳) غ - ص - غ - ص (۴) غ - ص - ص - غ

۲۱۴- این روزها برای دور کردن جوانان از مصرف قلیان راه‌های مختلفی پیش گرفته‌اند. کدام گزینه راهکار مناسبی نخواهد بود؟

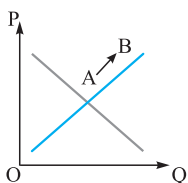
- (۱) افزایش قیمت به عنوان ابزاری برای مدیریت مصرف
 (۲) آگاه‌سازی مردم به زیان‌های کشیدن انواع دخانیات
 (۳) وضع مالیات بر قیمت کالا
 (۴) اختصاص یارانه جهت دلزدگی بعد از یک مدت مصرف زیاد

(سراسری ۱۳۰۰)

۲۱۵- با توجه به نمودار منحنی «.....» علت حرکت از نقطه M به N، کدام است؟

- (۱) عرضه - قیمت بالاتر و عرضه کم‌تر
 (۲) تقاضا - قیمت پایین‌تر و تولید بیشتر
 (۳) عرضه - قیمت بیشتر و عرضه بیشتر
 (۴) تقاضا - توانایی تولید کم‌تر و قیمت بالاتر

(سراسری خارج از کشور ۱۳۰۰)

۲۱۶- با توجه به نمودار منحنی «.....» علت حرکت از نقطه A به نقطه B کدام است؟

- (۱) تقاضا - افزایش مقدار عرضه
 (۲) عرضه - کاهش قیمت کالا
 (۳) تقاضا - کاهش مقدار عرضه
 (۴) عرضه - افزایش قیمت کالا

۲۱۷- با استفاده از کدام جدول، منحنی عرضه رسم خواهد شد؟

قیمت (تومان)	مقدار عرضه
۱۰۰	۱۰۰
۱۵۰	۸۰
۲۰۰	۲۵۰

(۲)

قیمت (تومان)	مقدار عرضه
۲۰۰	۲۰۰
۲۵۰	۳۰۰
۳۰۰	۴۰۰

(۴)

قیمت (تومان)	مقدار عرضه
۲۰۰	۳۰۰
۱۵۰	۴۰۰
۱۰۰	۵۰۰

(۱)

قیمت (تومان)	مقدار عرضه
۱۰۰	۵۰۰
۲۶۰	۴۸۰
۳۹۰	۳۱۰

(۳)

۲۱۸- با توجه به میحث عرضه کدام گزینه صحیح نمی باشد؟

(۱) با وصل کردن نقاط مربوط به قیمت و عرضه یک کالا، خط رو به پایینی رسم می شود.

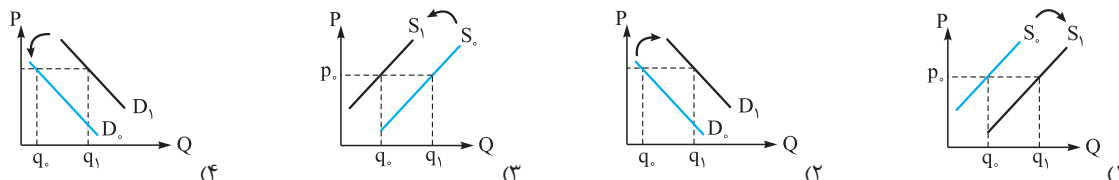
(۲) ابداعات و اختراعات معمولاً با کاهش هزینه ها اثر مثبتی بر تولید دارد.

(۳) بین مقدار عرضه یک کالا و قیمت آن رابطه مستقیم وجود دارد.

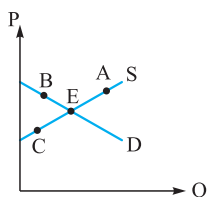
(۴) از آن جا که قیمت یک کالا عامل تعیین کننده است، پس اثر بسیار بالایی بر مقدار عرضه آن دارد.

۲۱۹- سرمایه انسانی یک کارخانه موفق شده اند با اختراع یک دستگاه جدید، میزان تولید و فروش آن کارخانه را افزایش دهند. کدام نمودار مربوط

به این جمله است؟

۲۲۰- با توجه به نمودار روبه رو، به ترتیب از راست به چپ در کدام نقاط با «کمبود عرضه» و «کمبود تقاضا» مواجه هستیم؟

(۱) C - A

(۲) A - B

(۳) C - B

(۴) A - C

۲۲۱- اگر در بازار تولید لوازم الکترونیکی با مازاد عرضه مواجه باشیم؛ به این معناست که .....

(۱) به علت قیمت پایین لوازم الکترونیکی، تولیدکنندگان به تولید هر چه بیشتر برای پاسخ به تقاضای بالای خریداران روی آورده اند.

(۲) به علت قیمت بالای لوازم الکترونیکی، تولیدکنندگان به دلیل سوءمدیریت با کمبود عرضه مواجه شدند.

(۳) به علت افزایش قیمت لوازم الکترونیکی، انگیزه تولید بالا رفته اما میزان تقاضا پایین است پس فزونی عرضه بر تقاضا داریم.

(۴) به علت کاهش قیمت لوازم الکترونیکی، با مازاد تقاضا و مازاد عرضه برای پاسخ به نیاز بازار مواجه شده ایم.

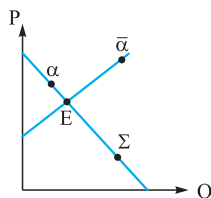
۲۲۲- با توجه به نمودار روبه رو، کدام نقطه، بازار را در بهترین وضعیت نشان می دهد؟

(۱) α زیرا در آن با مازاد عرضه مواجه هستیم و عرضه < تقاضا است.

(۲) E زیرا وضعیت تعادلی را نشان می دهد که در آن مقدار عرضه = مقدار تقاضا است.

(۳) $\bar{\alpha}$ زیرا در آن با مازاد تقاضا مواجه هستیم و تقاضا < عرضه است.

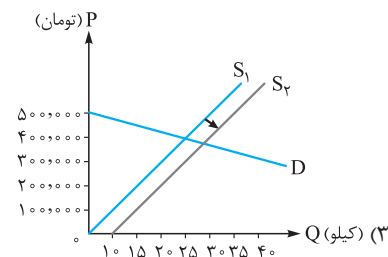
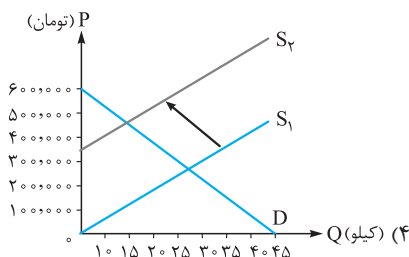
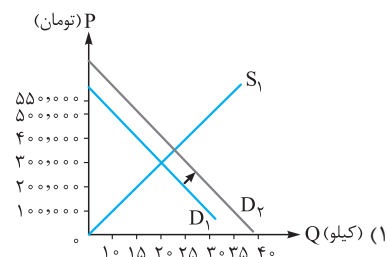
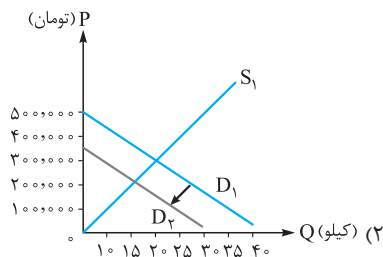
(۴) E زیرا در آن با تعادلی نسبی مواجه هستیم که در آن، قیمت = مقدار است.

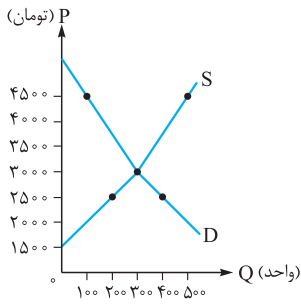
۲۲۳- با توجه به موارد «الف» و «ب» در کدام گزینه:

الف) در قیمت ۴۰۰,۰۰۰ تومان، مازاد عرضه معادل ۱۰ کیلو داریم؟

ب) به علت افزایش سطح درآمد کل جامعه، مقدار تقاضا برای خرید برنج ایرانی افزایش یافته است؟

۲۲۴- با توجه به نمودار مقابل، در سطح قیمت ۲۵۰۰ و ۴۵۰۰، میزان درآمد تولیدکننده به ترتیب چه قدر است؟ و این درآمد در سطح تعادلی به چه عددی می‌رسد؟ (واحد تمام اعداد گزینه‌ها، تومان است.)

- (۱) ۱,۴۰۰,۰۰۰ - ۲,۲۵۰,۰۰۰ - ۵۰۰,۰۰۰
 (۲) ۹۰۰,۰۰۰ - ۲,۲۵۰,۰۰۰ - ۱,۰۰۰,۰۰۰
 (۳) ۹۰۰,۰۰۰ - ۴۵۰,۰۰۰ - ۵۰۰,۰۰۰
 (۴) ۱,۴۰۰,۰۰۰ - ۴۵۰,۰۰۰ - ۱,۰۰۰,۰۰۰

۲۲۵- با توجه به جدول مقابل، به سؤالات زیر پاسخ صحیح دهید.

(الف) در ردیف‌های ۵ و ۲، درآمد تولیدکننده (به ترتیب) چه قدر است؟
 (ب) به ترتیب حداکثر و حداقل دریافتی تولیدکننده، چه مبلغی است؟
 (پ) در کدام ردیف با کمبود تقاضا مواجه هستیم؟

- (۱) الف) ۲۲۵,۰۰۰ - ۸۰,۰۰۰ (ب) ۱۲۵,۰۰۰ - ۱۲۵,۰۰۰ (پ) ردیف ۱
 (۲) الف) ۱۲۵,۰۰۰ - ۸۰,۰۰۰ (ب) ۱۰۵,۰۰۰ - ۱۲۵,۰۰۰ (پ) ردیف ۵
 (۳) الف) ۲۲۵,۰۰۰ - ۶۰,۰۰۰ (ب) ۱۰۵,۰۰۰ - ۲۵,۰۰۰ (پ) ردیف ۲
 (۴) الف) ۱۲۵,۰۰۰ - ۶۰,۰۰۰ (ب) ۱۲۵,۰۰۰ - ۲۵,۰۰۰ (پ) ردیف ۴

۲۲۶- با توجه به نمودار مقابل، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

(الف) در نقطه تعادل، مقدار تولید و قیمت تعادلی چه قدر است؟

(ب) مقدار دریافتی تولیدکنندگان در شرایطی که مازاد یا کمبود عرضه در بازار نباشد، چه قدر است؟

- (۱) الف) $P_E = 2000, Q_E = 200$ (ب) $P_E = 400,000$
 (۲) الف) $P_E = 3000, Q_E = 300$ (ب) $P_E = 9,000,000$
 (۳) الف) $P_E = 3000, Q_E = 200$ (ب) $P_E = 600,000$
 (۴) الف) $P_E = 2000, Q_E = 300$ (ب) $P_E = 600,000$

۲۲۷- کدام گزینه بهترین عددهای جایگزین x, y و z را نشان می‌دهد؟

(با فرض این که قیمت تعادلی معادل ۲۵۰ باشد.)

- (۱) $x = 200, y = 799, z = 898$
 (۲) $x = 140, y = 701, z = 901$
 (۳) $x = 180, y = 799, z = 803$
 (۴) $x = 151, y = 701, z = 630$

۲۲۸- با توجه به جدول مقابل کدام گزینه صحیح نیست؟

- (۱) در قیمت ۲۵۰۰ ریال، مقدار تقاضا به علت افزایش قیمت، صفر است اما مقدار عرضه حداکثر است.
 (۲) در قیمت ۲۰۰۰ ریال، عرضه برابر با تقاضاست، یعنی دست نامرئی، مکانیسم بازار را به سمت تعادل برده است.
 (۳) در قیمت ۱۵۰۰ ریال با کمبود عرضه مواجه هستیم، زیرا قیمت پایین است و تقاضا برای کالای موردنظر بالاست.
 (۴) درآمد عرضه‌کنندگان در قیمت ۲۵۰۰ ریال، حداکثر و معادل ۲,۵۰۰,۰۰۰ است.

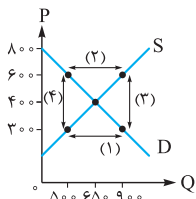
۲۲۹- با توجه به نمودار مقابل به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

(الف) قیمت و مقدار تعادلی به ترتیب از راست به چپ چه قدر است؟

(ب) در کدام محدوده با مازاد تقاضا روبه‌رو هستیم؟

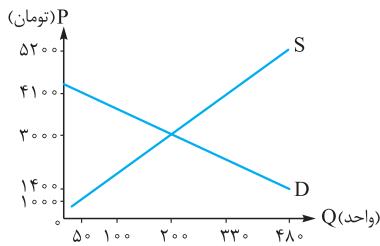
(پ) در چه قیمت‌هایی، بازار با فزونی عرضه بر تقاضا مواجه است؟

(ت) کدام یک در مورد محدوده بالای نقطه تعادلی صدق نمی‌کند؟

- (۱) الف) ۷۰۰ و ۵۰۰ (ب) محدوده ۲ - قیمت‌های پایین‌تر از ۵۰۰ ریال - ت) گروهی از تولیدکنندگان موفق به فروش کالاهای خود نمی‌شوند.
 (۲) الف) ۴۰۰ و ۶۵۰ (ب) محدوده ۱ - قیمت‌های بالاتر از ۴۰۰ ریال - ت) همه کالاهای عرضه‌شده در بازار توسط تقاضاکنندگان کالا خریداری می‌شوند.
 (۳) الف) ۷۰۰ و ۵۰۰ (ب) محدوده ۱ - قیمت‌های بالاتر از ۵۰۰ ریال - ت) تولیدکنندگان رغبت بیشتری به تولید نشان می‌دهند.
 (۴) الف) ۴۰۰ و ۶۵۰ (ب) محدوده ۲ - قیمت‌های پایین‌تر از ۴۰۰ ریال - ت) خریداران در شرایط فروش ویژه میزان خرید خود را افزایش می‌دهند.

ردیف	قیمت (تومان)	مقدار تقاضا (واحد)	مقدار عرضه (واحد)
۱	۱۰۰۰	۴۵	۲۵
۲	۲۰۰۰	۴۰	۳۰
۳	۳۰۰۰	۳۵	۳۵
۴	۴۰۰۰	۳۰	۴۰
۵	۵۰۰۰	۲۵	۴۵

قیمت (ریال)	مقدار تقاضا (به کیلو)	مقدار عرضه (به کیلو)
۵۰	۱۲۰۰	۰
۱۰۰	۱۰۰۰	۳۰۰
۱۵۰	۹۰۱	۴۱۵
<input type="text" value="x"/>	۸۶۵	۶۰۴
۲۵۰	<input type="text" value="y"/>	۷۹۹
۲۸۰	۶۳۰	<input type="text" value="z"/>
۳۵۰	۵۴۱	۸۹۷
۳۶۵	۰	۱۰۰۰

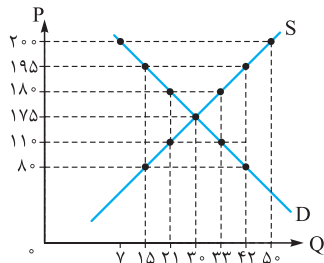
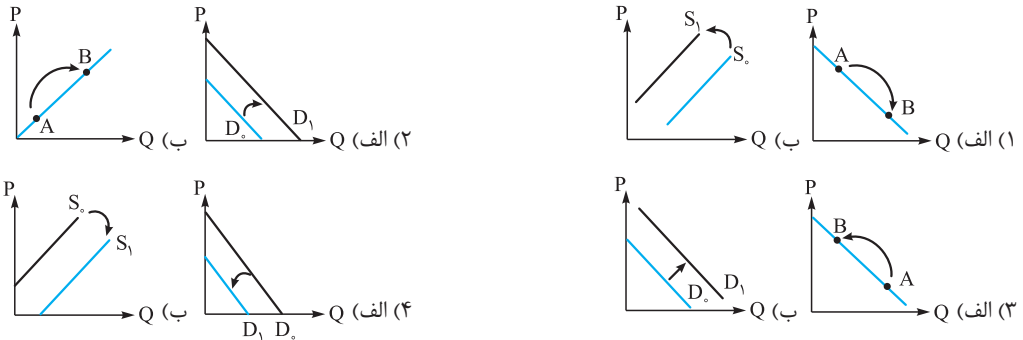
قیمت (ریال)	مقدار تقاضا (کیلو)	مقدار عرضه (کیلو)
۰	۱۲۰۰	۰
۱۵۰۰	۱۰۰۰	۶۰۰
۲۰۰۰	۸۰۰	۸۰۰
۲۵۰۰	۰	۱۰۰۰

۲۳۰- با توجه به جابه‌جایی منحنی عرضه و تقاضا و جابه‌جایی روی این منحنی‌ها، کدام گزینه درست است؟

- (۱) قیمت و سایر عوامل باعث جابه‌جایی منحنی‌های عرضه و تقاضا می‌شوند.
  - (۲) عواملی به‌جز قیمت، خود منحنی عرضه و تقاضا را جابه‌جا می‌کنند.
  - (۳) با فرض ثابت بودن سایر عوامل، تغییر قیمت، منحنی عرضه و تقاضا را جابه‌جا می‌کند.
  - (۴) قیمت باعث جابه‌جایی منحنی تقاضا و جابه‌جایی روی منحنی عرضه می‌شود.
- ۲۳۱- با توجه به موارد «الف» و «ب» کدام گزینه نمودار عرضه و تقاضای مربوط را نشان می‌دهد؟

الف) قیمت کالای X، ۲۰۰۰ تومان کاهش یافته است.

ب) از آن‌جا که ساخت لگو برای کودکان نیازمند به نیروی متخصص فراوان در این زمینه است، هزینه‌های تولید برای کارخانه افزایش یافته است.

۲۳۲- با توجه به منحنی‌های روبه‌رو، کدام گزینه پاسخ درست سؤالات زیر است؟

- الف) بیشترین و کم‌ترین فاصله بین عرضه و تقاضا، به ترتیب در چه قیمت‌هایی است؟
- ب) در کدام قیمت‌ها، تولیدکننده نمی‌تواند همه تولیدات خود را به فروش برساند؟
- پ) در کدام قیمت یا قیمت‌ها، امکان ایجاد پدیده تورم وجود دارد؟
- ت) درآمد تولیدکننده در قیمت ۱۹۵ دلار، و پرداختی خریدار در همان قیمت ..... است.
- ث) دریافتی تولیدکنندگان در کدام قیمت یا قیمت‌ها از همه بیشتر است؟

(الف) ۲۰۰ و ۱۷۵ - (ب) بالاتر از ۱۷۵ دلار و ۱۷۵ دلار - (پ) بالاتر از ۱۷۵ دلار - (ت) درآمد تولیدکننده ۸۱۹۰ و پرداختی مصرف‌کننده ۲۹۲۵ است. - (ث) ۱۷۵ دلار و پایین‌تر

(الف) ۱۷۵ و ۸۰ - ۲۰۰ (ب) ۱۷۵ دلار - (پ) بالاتر از ۱۷۵ دلار - (ت) درآمد تولیدکننده و پرداختی مصرف‌کننده ۸۱۹۰ است. - (ث) ۱۷۵ دلار و پایین‌تر
 (الف) ۱۷۵ و ۲۰۰ (ب) ۱۷۵ دلار و بالاتر - (پ) پایین‌تر از ۱۷۵ دلار - (ت) درآمد تولیدکننده ۲۹۲۵ و پرداختی مصرف‌کننده ۸۱۹۰ است. - (ث) ۱۷۵ دلار و پایین‌تر
 (الف) ۲۰۰ و ۸۰ - ۱۷۵ (ب) بالاتر از ۱۷۵ دلار - (پ) پایین‌تر از ۱۷۵ دلار - (ت) درآمد تولیدکننده و پرداختی مصرف‌کننده ۲۹۲۵ است. - (ث) ۱۷۵ دلار

۲۳۳- با توجه به منحنی‌های روبه‌رو:

الف) در قیمت ۹ میلیون تومان بازار در چه وضعیتی قرار دارد؟

ب) حداقل درآمد تولیدکنندگان در شرایطی که عرضه صفر نباشد، با توجه به اعداد روی منحنی چه قدر است؟

پ) یک تولیدکننده که صاحب کارگاهی با ۵۰ نفر کارگر است و به هر یک از آن‌ها ماهانه هشتصد هزار تومان حقوق می‌دهد، هزینه‌های مواد اولیه معادل صد میلیون و سیصد هزار تومان در سال، هزینه‌های جانبی معادل سی میلیون تومان و هزینه اجاره ماشین‌آلات ۲۰٪ حقوق کارگران در سال و هزینه اجاره

سالانه‌ای معادل ۲۴۰ میلیون تومان دارد، در صورتی که در بهترین حالت بازار قرار داشته باشد، چه قدر سود یا زیان کرده است؟

- (الف) ۲۰۰ واحد کمبود عرضه، (ب) ۴۵۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان، (پ) ۱,۷۵۷,۷۰۰,۰۰۰ زیان
- (الف) ۲۵۰ واحد کمبود تقاضا، (ب) تومان، (پ) ۱,۸۵۳,۷۰۰,۰۰۰ سود حسابداری
- (الف) ۲۰۰ واحد مازاد تقاضا، (ب) ۲۷۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان، (پ) ۱,۷۵۷,۷۰۰,۰۰۰ زیان
- (الف) ۲۵۰ واحد مازاد عرضه، (ب) ۴۵۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان، (پ) ۱,۸۵۳,۷۰۰,۰۰۰ سود حسابداری

۲۳۴- مقدار عرضه برنج در یک کارگاه تولید و بسته‌بندی برنج، بالای نقطه تعادلی قرار دارد؛ کدام گزینه تفسیر این جمله است؟ در این نقطه .....

- (۱) سطح قیمت پایین است، پس میزان تولید و عرضه پایین است و بازار با مازاد تقاضا مواجه است.
- (۲) سطح قیمت بالاست و میزان تولید و عرضه نیز بالاست و به تبع آن تقاضا نیز بالا می‌باشد.
- (۳) میزان عرضه با تقاضا برابر است و قیمت در سطح تعادلی قرار دارد.
- (۴) قیمت کالا بالاست، پس تولیدکننده، میزان تولید را بالا برده اما میزان تقاضا کم است پس بازار با مازاد عرضه مواجه است.

۲۳۵- در جامعه‌ای با کمبود عرضه هستیم، در این وضعیت چه اتفاقی رخ می‌دهد؟

- مصرف‌کنندگان حاضرند پول بیشتری بابت کالا بدهند، پس قیمت افزایش می‌یابد، در نتیجه میزان تولید هم بالا می‌رود. در این حالت میزان تقاضای مصرف‌کنندگان کاهش و میزان عرضه تولیدکنندگان افزایش می‌یابد تا جایی که مقدار عرضه = مقدار تقاضا شود.
- مصرف‌کنندگان با توجه به قیمت مناسب بازار، میزان تقاضای خود را تا حدی بالا می‌برند ولی همچنان عرضه کم است از آنجا که مصرف‌کنندگان قیمت را ثابت نگه داشته‌اند، عرضه‌کنندگان برای پاسخ به بازار به ناچار باید تولید را زیاد کنند.
- از یک طرف، تقاضای مصرف‌کنندگان برای مصرف زیاد است و از طرف دیگر، تولید عرضه‌کنندگان کالا کم است و در این وضعیت تا آنجا پیش می‌رویم که با کاهش قیمت، فاصله بین تقاضا و تولید را صفر کنیم.
- مصرف‌کنندگان برای دریافت کالای خود پول بیشتری می‌دهند و در نتیجه رغبت تولیدکنندگان برای تولید بالا می‌رود و هر چه تولید بیشتر باشد، قیمت هم بیشتر می‌شود و تبعاً میزان تقاضا هم بالا می‌رود.

۲۳۶- در جامعه‌ای تولیدکنندگان موفق به فروش کالاهای خود نمی‌شوند، در نتیجه قیمت کالاهایشان را پایین می‌آورند تا مصرف‌کنندگان مقدار خرید خود را افزایش دهند. از نظر اقتصادی این جامعه در چه وضعیتی است؟

- مازاد عرضه
- مازاد تقاضا
- مصرف مازاد
- کمبود تولید

۲۳۷- نتیجه هدایت بازار توسط دست نامرئی به سمت قیمت تعادلی چیست؟

- عرضه < تقاضا
- عرضه = تقاضا
- عرضه > تقاضا
- مقدار تولید = قیمت

۲۳۸- با توجه به جدول «تقاضا، عرضه و قیمت» روبه‌رو، در کدام سطح قیمت و در کدام

ردیف‌های جدول، بازار با «مازاد عرضه» روبه‌رو است؟ (به دلیل گران بودن کالاها، تولیدکنندگان که به دنبال سود بیشتر هستند به تولید می‌پردازند در حالی که «مصرف‌کنندگان» به خرید و مصرف این کالاهای گران به آن مقدار تمایل نشان نمی‌دهند.)

ردیف	قیمت (به ریال)	مقدار تقاضا (به کیلو)	مقدار عرضه (به کیلو)
۱	۱۰۰	۱۲۰۰	۰
۲	۱۵۰	۱۰۰۰	۲۰۰
۳	۲۰۰	۸۰۰	۴۰۰
۴	۲۵۰	۶۰۰	۶۰۰
۵	۳۰۰	۴۰۰	۸۰۰
۶	۳۵۰	۲۰۰	۱۰۰۰
۷	۴۰۰	۰	۱۲۰۰

- در سطح قیمت پایین‌تر از ۲۵۰ ریال - ردیف‌های: ۱، ۲ و ۳
- در سطح قیمت بالاتر از ۲۵۰ ریال - ردیف‌های: ۱، ۲ و ۳
- در سطح قیمت پایین‌تر از ۲۵۰ ریال - ردیف‌های: ۵، ۶ و ۷
- در سطح قیمت بالاتر از ۲۵۰ ریال - ردیف‌های: ۵، ۶ و ۷

۲۳۹- با توجه به جدول «تقاضا، عرضه و قیمت» مقابل، به دلیل

ارزان بودن کالا، تقاضا برای آن زیاد است، در حالی که تولیدکنندگان برای تولید آن کالا به آن مقدار، انگیزه کافی ندارند. در این صورت، در کدام «سطح قیمت» و کدام «ردیف‌های جدول»، بازار با «کمبود عرضه» روبه‌رو است؟

ردیف	قیمت (به ریال)	مقدار تقاضا (به کیلو)	مقدار عرضه (به کیلو)
۱	۱۰۰	۱۲۰۰	۰
۲	۱۵۰	۱۰۰۰	۲۰۰
۳	۲۰۰	۸۰۰	۴۰۰
۴	۲۵۰	۶۰۰	۶۰۰
۵	۳۰۰	۴۰۰	۸۰۰
۶	۳۵۰	۲۰۰	۱۰۰۰
۷	۴۰۰	۰	۱۲۰۰

- در سطح قیمت بالاتر از ۲۵۰ ریال - ردیف‌های: ۱، ۲ و ۳
- در سطح قیمت پایین‌تر از ۲۵۰ ریال - ردیف‌های: ۱، ۲ و ۳
- در سطح قیمت پایین‌تر از ۲۵۰ ریال - ردیف‌های: ۵، ۶ و ۷
- در سطح قیمت بالاتر از ۲۵۰ ریال - ردیف‌های: ۵، ۶ و ۷

۲۴۰- کدام یک از مشاهدات آدام اسمیت در کتاب ثروت ملل وی مشهور شده است؟

- چیزی به نام ناهار رایگان وجود ندارد.
- مردم وقتی قیمت‌ها کم‌تر باشند، نسبت به موقعی که قیمت‌ها بالا باشد بیشتر می‌خرند.
- مهم نیست که مردم چه قدر درآمد دارند، آن‌ها بیشتر از درآمد خود مایل هستند که خرج کنند.
- دست نامرئی بازار، تعامل شرکت‌ها و خانوارها را سامان می‌دهد و نتایج مطلوب اقتصاد را ایجاد می‌کند.

(سراسری ۹۲)

۲۴۱- کدام حالت مربوط به «مازاد عرضه» در بازار نیست؟

- این اتفاق موقعی پدید می‌آید که در بازار، قیمت از سطح «قیمت تعادلی» پایین‌تر باشد.
- پس در این حالت، «قیمت» کاهش می‌یابد و فاصله بین «میزان عرضه و تقاضا» کم‌تر می‌شود.
- با پایین آمدن قیمت، از یک سو «مصرف‌کنندگان» مقدار خرید خود را افزایش می‌دهند و از سوی دیگر «تولیدکنندگان» از مقدار تولید خود می‌کاهند.
- در چنین حالتی، چون گروهی از «تولیدکنندگان» موفق نمی‌شوند کالایشان را بفروشند، حاضر خواهند بود آن را با قیمتی پایین‌تر به فروش برسانند.

- (الف) تجربه نشان می‌دهد که با کاهش قیمت یک کالا: .....
- (ب) «قیمت یک کالا» و «میزان» تولید و عرضه آن از سوی «تولیدکنندگان» با هم .....
- (پ) در رابطه با «واقعیت» کدام عبارت نادرست است؟
- (۱) (الف) میزان خرید آن «افزایش» ولی میزان مصرف آن «کاهش» می‌یابد. - (ب) رابطه «تنگتنگ» دارند. - (پ) «تولیدکنندگان» با هدف به دست آوردن «سود» به تولید کالا می‌پردازند و «مصرف‌کنندگان» نیز برای رفع «نیازهای خود» کالاها و خدمات را خریداری می‌نمایند.
- (۲) (الف) میزان خرید آن «کاهش» ولی میزان مصرف آن «افزایش» می‌یابد. - (ب) رابطه «متقابل» دارند. - (پ) هر یک از کالاها و خدمات مورد نیاز مردم توسط تعدادی از «بنگاه‌های تولیدی» تولید می‌شود.
- (۳) (الف) میزان مصرف یا خرید آن از سوی «تولیدکنندگان» کاهش می‌یابد. - (ب) رابطه معکوس دارند. - (پ) انسان برای رفع نیازهای خود ناگزیر از مصرف بعضی از «کالاها و خدمات» است.
- (۴) (الف) میزان مصرف یا خرید آن از سوی «مصرف‌کنندگان» افزایش می‌یابد. - (ب) رابطه «مستقیم» دارند. - (پ) اگر در بازار، قیمت کالایی در حال «افزایش» باشد می‌گوییم به دلیل «کمبود» یعنی «فزونی عرضه بر تقاضا» قیمت به سمت «قیمت تعادلی» پیش می‌رود.

(سراسری خارج از کشور ۹۴)

۲۴۳- در کدام شرایط، اتفاق زیر رخ می‌نماید؟

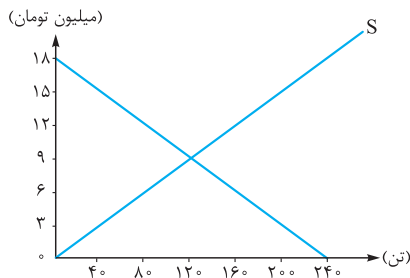
- «افزایش قیمت» تا سطحی ادامه می‌یابد که در آن، فاصله میان «عرضه و تقاضا» از بین برود و تعادل در «بازار» حفظ شود؛ این «سطح قیمت» همان «قیمت تعادلی» است.
- (۱) وقتی در «بازار» قیمت از سطح «قیمت تعادلی» بالا برود «مازاد عرضه» به وجود آید.
- (۲) هنگامی که در بازار «کمبود عرضه» اتفاق می‌افتد و قیمت از سطح «قیمت تعادلی» پایین‌تر باشد.
- (۳) موقعی که گروهی از «تولیدکنندگان» موفق نشوند کالایشان را بفروشند و حاضر شوند آن را با قیمتی «پایین‌تر» به فروش برسانند.
- (۴) زمانی که از یک سو «مصرف‌کنندگان» مقدار خرید خود را افزایش دهند و از سوی دیگر «تولیدکنندگان» از تولید خود بکاهند.

(سراسری ۹۵)

۲۴۴- در رابطه با «واقعیت» کدام مورد نادرست است؟

- (۱) عاملی که هماهنگی و تعادل را در «بازار» ایجاد می‌کند «میزان تولید یک کالا» است.
- (۲) اگر مصرف‌کنندگان بخواهند به مقدار بیشتر از آن چه «تولیدکنندگان» عرضه کرده‌اند کالا خریداری کنند مقدر نخواهد بود.
- (۳) اگر «تولیدکنندگان» بیشتر از مقدار خرید «مصرف‌کنندگان» کالا تولید کنند موفق به فروش آن مقدار اضافی نخواهند شد.
- (۴) رفتار «تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان» باید با یکدیگر هماهنگ باشد و آلا دچار مشکل خواهند شد.

۲۴۵- نمودار مقابل مفروض است: هزینه‌های تولید برای تولیدکننده‌ای به شرح زیر است:

- حقوق ۸ کارگر در ماه ۲,۰۰۰,۰۰۰ تومان
- هزینه‌های جانبی در سال ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان
- هزینه‌های مربوط به خرید مواد خام و اولیه $\frac{1}{4}$ حقوق سالیانه کارگران
- اجاره سالیانه بنگاه ۲ برابر هزینه‌های جانبی
- هزینه‌های جاری در سال ۳۰٪ اجاره بنگاه
- هزینه فرصت معادل $\frac{1}{6}$ حداکثر درآمد بنگاه

(الف) در قیمت ۱۲ میلیون تومان، تولیدکننده چه قدر سود یا زیان برده است؟

(ب) در شرایط تعادل در بازار، تولیدکننده به چه میزان سود یا زیان دارد؟

- (۱) (الف) ۴۶۸ میلیون تومان سود اقتصادی، (ب) ۵۸۸,۰۰۰,۰۰۰ تومان سود اقتصادی
- (۲) (الف) ۶۴۸ میلیون تومان زیان، (ب) ۷۶۸,۰۰۰,۰۰۰ سود اقتصادی
- (۳) (الف) ۶۴۸ میلیون تومان سود اقتصادی، (ب) ۵۸۸,۰۰۰,۰۰۰ تومان زیان
- (۴) (الف) ۴۶۸ میلیون تومان زیان، (ب) ۷۶۸,۰۰۰,۰۰۰ سود حسابداری

۲۴۶- با توجه به نمودار عرضه و تقاضا در کدامیک از شرایط زیر میزان رضایت تولیدکننده حداکثر است؟

- (۱) زمانی که فزونی عرضه بر تقاضا داریم.
- (۲) در شرایطی که بازار در تعادل است.
- (۳) زمانی که فزونی تقاضا بر عرضه داریم.
- (۴) زمانی که فزونی عرضه بر مقدار تعادلی داریم.

(سراسری خارج از کشور ۹۵)

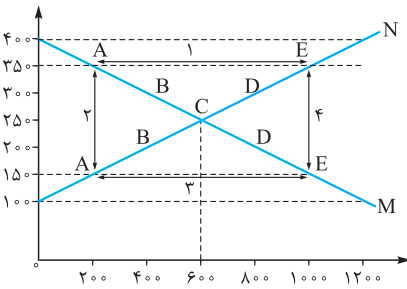
۲۴۷- این مطلب مربوط به کدامیک از «گزینه‌های» زیر است؟

- «این کاهش قیمت تا سطحی ادامه می‌یابد که در آن فاصله بین «عرضه و تقاضا» از بین برود و در بازار «تعادل» برقرار شد.»
- (۱) وقتی در بازار قیمت از سطح «قیمت تعادلی» پایین‌تر باشد و کمبود «عرضه» پدید آید.
- (۲) هنگامی که در بازار «مازاد عرضه» اتفاق می‌افتد و قیمت از سطح «قیمت تعادلی» بالاتر برود.
- (۳) بالاتر رفتن قیمت باعث می‌شود که از یک سو «تولیدکنندگان» رغبت بیشتری به تولید نشان دهند و از سوی دیگر «مصرف‌کنندگان» از مصرف خود بکاهند.
- (۴) زمانی که گروهی از مصرف‌کنندگان موفق به خرید کالای مورد نیاز خود نشوند و این گروه حاضرند برای خرید کالا مبلغ بالاتری بپردازند و این امر سبب افزایش قیمت کالا خواهد شد.

۲۴۸- جدول زیر، نمودار: «تقاضا، عرضه، قیمت» در یک جامعه بازاری فرضی است، در این صورت کدام یک از ردیف‌های جدول، بیانگر:

ردیف	قیمت «به ریال»	مقدار تقاضا «به کیلو»	مقدار عرضه «به کیلو»
۱	۱۰۰	۱۲۰۰	۰
۲	۱۵۰	۱۰۰۰	۲۰۰
۳	۲۰۰	۸۰۰	۴۰۰
۴	۲۵۰	۶۰۰	۶۰۰
۵	۳۰۰	۴۰۰	۸۰۰
۶	۳۵۰	۲۰۰	۱۰۰۰
۷	۴۰۰	۰	۱۲۰۰

(سراسری ۱۴۰۰)

الف) مزاد عرضه است؟

ب) برابری میان «تقاضا و عرضه» است و نام «اصطلاح اقتصادی» آن کدام است؟

پ) کمبود عرضه است؟ (سراسری داخل و خارج از کشور ۱۴۰۰)

۱) الف) ردیف: ۳ (ب) ردیف: ۴ - قیمت تعادلی (پ) ردیف: ۳

۲) الف) ردیف: ۳ (ب) ردیف: ۵ - مقدار تعادلی (پ) ردیف: ۴

۳) الف) ردیف: ۵ (ب) ردیف: ۴ - قیمت و مقدار تعادلی (پ) ردیف: ۳

۴) الف) ردیف: ۵ (ب) ردیف: ۵ - مقدار و قیمت تعادلی (پ) ردیف: ۴

۲۴۹- با توجه به نمودار مقابل:

الف) کدام شماره، بیانگر مزاد عرضه است؟

ب) کدام دو نقطه، به ترتیب بیانگر قیمت و مقدار و مفهوم تعادلی است؟

پ) کدام شماره، مبین مفهوم کمبود عرضه است؟

ت) کدام حروف به ترتیب، بیانگر منحنی تقاضا و عرضه است؟

ث) کدام دو عدد بیانگر «عرضه صفر» است؟ و کدام دو عدد مبین «تقاضای صفر» است؟

۱) الف) ۱ (ب) C - ۲۵۰ - ۶۰۰ (پ) ۳ (ت) N و M (ث) ۱۲۰۰، ۴۰۰ و ۱۲۰۰، ۱۰۰

۲) الف) ۱ (ب) B - ۲۵۰ - ۶۰۰ (پ) ۴ (ت) N و M (ث) ۴۰۰، ۱۲۰۰ و ۱۲۰۰، ۱۰۰

۳) الف) ۳ (ب) B - ۲۵۰ - ۶۰۰ (پ) ۲ (ت) M و N (ث) ۴۰۰، ۱۲۰۰ و ۱۰۰، ۱۲۰۰

۴) الف) ۳ (ب) C - ۲۵۰ - ۶۰۰ (پ) ۱ (ت) M و N (ث) ۱۲۰۰، ۴۰۰ و ۱۰۰، ۱۲۰۰

۲۵۰- با توجه به جدول زیر:

میزان تقاضا	۸۵	۶۹	۷	۴۶	۳۸	۲۵
میزان عرضه	۲۰	۲۸	۳۲	۴۶	X	۷۲
قیمت	۱۰۰۰	۱۲۰۰	۱۵۰۰	۱۷۰۰	۱۹۰۰	۲۱۰۰

الف) درآمد تولیدکننده در قیمت ۱۲۰۰ تومان و ۲۱۰۰ تومان به ترتیب از راست به چپ چه قدر است؟

ب) حداکثر درآمد تولیدکننده در شرایطی که بازار نه با کمبود و نه با مازادی مواجه باشد، چه قدر است؟

پ) به جای X و Y چه اعدادی می‌تواند جایگزین شود؟

۱) الف) ۵۵،۲۰۰ - ۹۸،۷۰۰ (ب) ۸۷،۲۰۰ (پ) ۷۰ و ۴۵ و X = ۴۵ و Y = ۷۰

۲) الف) ۴۹،۲۰۰ - ۹۶،۶۰۰ (ب) ۸۷،۲۰۰ (پ) ۶۱ و ۶۱ و X = ۶۱ و Y = ۶۱

۳) الف) ۸۲،۸۰۰ - ۱۵۱،۲۰۰ (ب) ۷۸،۲۰۰ (پ) ۴۱ و ۷۳ و X = ۷۳ و Y = ۴۱

۴) الف) ۳۳،۶۰۰ - ۵۲،۵۰۰ (ب) ۷۸،۲۰۰ (پ) ۵۳ و ۵۸ و X = ۵۸ و Y = ۵۳

۲۵۱- با توجه به نمودار مقابل:

الف) در قیمت ۴۰۰۰ تومان درآمد تولیدکننده چه قدر است؟

ب) در قیمت ۱۰۰۰ تومان چه قدر کمبود عرضه داریم؟

پ) قیمت و مقدار تعادلی به ترتیب از چپ به راست کدام است؟

۱) الف) ۱،۶۰۰،۰۰۰ (ب) ۲۰۰ واحد - (پ) ۶۰۰ - ۳۰۰۰

۲) الف) ۳،۲۰۰،۰۰۰ (ب) ۸۰۰ واحد - (پ) ۶۰۰ - ۳۰۰۰

۳) الف) ۱،۶۰۰،۰۰۰ (ب) ۸۰۰ واحد - (پ) ۶۰۰ - ۳۰۰۰

۴) الف) ۲،۴۰۰،۰۰۰ (ب) ۵۰۰ واحد - (پ) ۶۰۰ - ۳۰۰۰

۲۵۲- با توجه به نمودار مقابل:

الف) در نقطه B کمبود تقاضا نسبت به مقدار تقاضای تعادلی چه قدر است؟

ب) در قیمت ۱۴۰۰ تومان چه قدر کمبود عرضه داریم؟

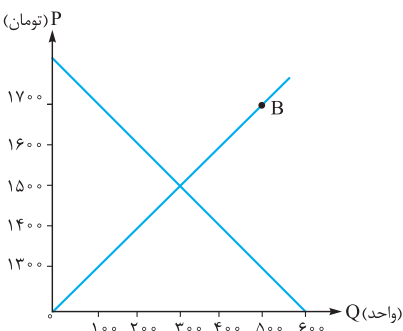
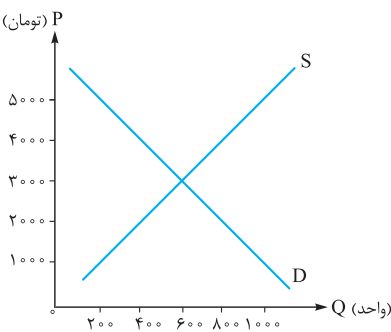
پ) حرکت در طول منحنی عرضه به علت کاهش قیمت کالا رخ داده است: پس: (واژه نامه)

۱) الف) ۲۰۰ واحد - (ب) ۱۰۰ واحد - (پ) تغییر در عرضه

۲) الف) ۱۰۰ واحد - (ب) ۲۰۰ واحد - (پ) تغییر در مقدار عرضه

۳) الف) ۲۰۰ واحد - (ب) ۲۰۰ واحد - (پ) تغییر در مقدار عرضه

۴) الف) ۱۰۰ واحد - (ب) ۱۰۰ واحد - (پ) تغییر در عرضه

۲۵۳- در بازاری فرضی، هیچ‌یک از طرفین تولیدکننده یا مصرف‌کننده به تنهایی توان قیمت‌گذاری بر کالای X را ندارند. این بازار چه نوع بازاری است؟
 (۱) بازار رقابتی (۲) بازار رقابت انحصاری (۳) بازار انحصاری (۴) بازار انحصار رقابتی

۲۵۴- مالک یک کمپانی بزرگ در دبی بدون در نظر گرفتن شرایط بازار، قیمت کالا را تعیین می‌کند. کدام گزینه بهترین دلیل برای وجود چنین شرایطی است؟

- (۱) از آن‌جا که ایشان در شرایط رقابتی، بهترین کیفیت ممکن را ارائه می‌دهد و قیمت کالایش را خودش تعیین می‌کند.
- (۲) چون ایشان انحصارگر در خرید است، پس خودش قیمت کالای خود را تعیین می‌کند.
- (۳) از آن‌جا که در شرایط رقابتی، تولیدکنندگان امکان تبانی دارند، پس ایشان خودش قیمت‌گذار است.
- (۴) ایشان فروشنده منحصربه‌فرد کالا است، لذا خودش تعیین‌کننده قیمت کالایش می‌باشد.

۲۵۵- چرا دولت مانع شکل‌گیری انحصار غیرقانونی و تبانی برخی تولیدکنندگان با هم می‌شود؟

- (۱) چون انحصار فقط حق دولت است، به همین دلیل در کشور با انحصارگران غیرقانونی مبارزه می‌کند.
- (۲) زیرا انحصارگر غیرقانونی به تولید ملی و تولید ناخالص داخلی زیان می‌رساند و کشور را عقب‌مانده نگه می‌دارد.
- (۳) به دلایل طبیعی و قانونی، دولت تنها انحصارگر در فروش بیشتر کالاهای اساسی است، پس انحصار برای دیگران ممنوع است.
- (۴) زیرا انحصارگر غیرقانونی معمولاً با افزایش قیمت کالاهای خود، به مشتریان و رفاه جامعه ضرر می‌زند.

(سراسری خارج از کشور ۹۳)

۲۵۶- کدام گزینه می‌تواند پاسخ درست و کامل سؤالات زیر است؟

الف) در رابطه با واقعیت، کدام عبارت نادرست است؟

- ب) اگر «تولیدکنندگان» بیش از مقدار خرید «مصرف‌کنندگان»، کالا تولید کنند و اگر مصرف‌کنندگان بیش از تولید «تولیدکنندگان» کالا بخواهند، دچار مشکل خواهند شد. پس رفتار این دو گروه باید هماهنگ باشد و عاملی که این هماهنگی و تعادل را ایجاد می‌کند «.....» است.
 پ) کدام عبارت نادرست است؟

ت) هرگاه در بازار، قیمت در سطح «قیمت تعادلی» نباشد:

- (۱) الف) قیمت یک کالا و مقدار خرید آن به وسیله «مصرف‌کنندگان» با هم «رابطه مستقیم» دارند. - ب) قیمت کالا - پ) هر قدر تعداد «تولیدکننده» زیادتر و رقابت فشرده‌تر باشد، منافع بیشتری نصیب «تولیدکنندگان» می‌شود. - ت) عواملی آن را به سطح «قیمت تعادلی» می‌کشاند.
- (۲) الف) با افزایش «قیمت یک کالا» مصرف‌کنندگان سعی می‌کنند نیازشان را با مصرف کالاهای مشابه که قیمت آن‌ها افزایش نیافته است، برآورده سازند. - ب) کمیت کالا - پ) در مقایسه بین دو وضعیت «رقابت و انحصار» می‌توان گفت که رقابت بین «تولیدکنندگان» به نفع «مصرف‌کنندگان» است. - ت) دلیلی است بر ناهماهنگی و عدم تعادل بین «مصرف‌کننده» و «تولیدکننده».
- (۳) الف) هر یک از کالاها و خدمات مورد نیاز مردم توسط تعدادی بنگاه «تولید» می‌شود و سپس مصرف‌کنندگان آن‌ها را خریداری کرده و به مصرف می‌رسانند. - ب) کیفیت کالا - پ) وضعیت «رقابت و انحصار» همان‌گونه که در طرف «فروشنده» وجود دارد، در طرف خریدار نیز می‌تواند وجود داشته باشد؛ مثل کالاهایی که دولت تنها خریدار آن‌ها است. - ت) دلیل عمده‌اش کمبود یعنی «فزونی تقاضا بر عرضه» است.
- (۴) الف) با افزایش قیمت هر کالا «مصرف‌کنندگان» انگیزه بیشتری برای صرفه‌جویی در مصرف آن کالا خواهند داشت. این عامل نیز می‌تواند خرید کالا را کاهش دهد. - ب) تعادلی بودن قیمت کالا - پ) وضعیت «خریدار انحصاری» باعث می‌شود که «فروشنندگان» مجبور شوند کالاهای خود را به قیمت دلخواه «خریدار انحصارگر» به او بفروشند. - ت) دلیل اصلی و مهمش «مازاد» یعنی «فزونی عرضه بر تقاضا» است.

۲۵۷- کدام گزینه صحیح است؟

الف) امکان این‌که فروشندگان برای افزایش قیمت یک کالا تبانی کنند در بازار ..... بیشتر است.

ب) با کاهش درآمد، منحنی تقاضا برای کالای پست چه تغییری می‌کند؟

- (۱) الف) رقابتی - ب) تغییر می‌کند و مکان هندسی مقدار تقاضا روی منحنی جابه‌جا می‌شود.
- (۲) الف) انحصاری - ب) تغییر می‌کند و مکان هندسی مقدار تقاضا روی منحنی جابه‌جا می‌شود.
- (۳) الف) انحصاری - ب) به سمت راست منتقل می‌شود.
- (۴) الف) رقابتی - ب) به سمت چپ منتقل می‌شود.

۲۵۸- چه نوع انحصاری برای مصرف‌کننده سودمند است؟

- (۱) انحصار دولتی مشروط به در نظر گرفتن حق ملت و جامعه
- (۲) انحصار طبیعی و قانونی مشروط به مواظبت و مقررات‌گذاری صحیح توسط دولت
- (۳) انحصار دولتی و طبیعی در کنار هم، مشروط به دادن سهام به مردم
- (۴) انحصار طبیعی و قانونی، مشروط به وضع مالیات توسط دولت به نفع جامعه

۲۵۹- هر یک از گروه‌های فروشندگان آثار هنری در نمایشگاه‌ها و حراجی‌ها و خریداران عمده کالاها و خدمات (خریدهای دولتی) به ترتیب برگزارکننده کدام موارد هستند؟

- (۱) مزایده - مناقصه (۲) مناقصه - مزایده (۳) مزایده - مزایده (۴) مناقصه - مزایده

۲۶۰- چند جمله از جملات زیر صحیح است؟

الف) انحصارگر، قیمت‌گذار است و خریداران در بازار انحصاری قیمت‌پذیرند.

(بیشتر بدانیم)

ب) هزینه‌های تولید، در واقع بر نحوه تخصیص منابع اثرگذار است.

پ) انحصارگران معمولاً با افزایش قیمت خود به مشتریان و رفاه جامعه ضرر می‌زنند؛ بنابراین دولت باید مانع شکل‌گیری آن و تبانی برخی از تولیدکنندگان شود.

ت) طبیعی است در هر جامعه انسانی و در هر نظام اقتصادی، حقوق مالکیت و قراردادهای و سایر نهادهای اجتماعی با توجه به ارزش‌ها و اهداف آن جامعه تعریف می‌شوند و سامان می‌یابند.

(بیشتر بدانیم)

ث) تعامل خریداران و فروشندگان یا بنگاه‌ها و خانوارها در دنیای واقعی اقتصاد هزینه‌بر است و هزینه‌های مبادله غیر از هزینه‌های تولید هستند.

(بیشتر بدانیم)

۱ (۴)

۲ (۳)

۴ (۲)

۳ (۱)

۲۶۱- در کدام گزینه جاهای خالی به درستی پر شده است؟

(بیشتر بدانیم)

الف) ..... بر نحوه تخصیص منابع اثرگذار است.

ب) خریداران عمده کالاها و خدمات مثل خریدهای دولتی ..... برگزار می‌کنند.

(بیشتر بدانیم)

پ) ..... افراد در نقش اجتماعی - اقتصادی آن‌ها اثرگذار است و بنابراین سازوکار بازار درون یک نظام حقوقی قرار دارد.

ت) شرکت پخش و پالایش فراورده‌های نفتی جزء بازار ..... هستند.

۱) الف) هزینه‌های مبادله - ب) مناقصه - پ) حقوق مالکیت - ت) انحصاری

۲) الف) هزینه‌های تولید - ب) مزایده - پ) حقوق اقتصادی و قانونی - ت) انحصار طبیعی

۳) الف) هزینه‌های مبادله - ب) مزایده - پ) حقوق اقتصادی و قانونی - ت) انحصار قانونی

۴) الف) هزینه‌های تولید - ب) مناقصه - پ) حقوق مالکیت - ت) فروشندگان انحصارگر

(واژه‌نامه)

۲۶۲- هر یک از موارد زیر در تعریف کدام مفهوم آمده است؟

الف) جایی که منابع تولید در برابر پول مبادله می‌شوند.

ب) برای شخصی که عاشق شکلات است و با افزایش درآمد، میزان خرید شکلات را افزایش می‌دهد، شکلات کالای ..... محسوب می‌شود.

پ) سازمانی دارای مالکیت خصوصی که کالاها و خدماتی را تولید کرده و آن‌ها را به دیگران می‌فروشد.

ت) کالاهایی که با افزایش قیمت یکی، تقاضای کالای دیگر کاهش می‌یابد، ..... یکدیگر هستند.

۱) الف) بازار - ب) کالای پست - پ) بنگاه - ت) کالای جانشین

۲) الف) بنگاه - ب) کالای جایگزین - پ) بازار - ت) کالای مکمل

۳) الف) بازار عوامل تولید - ب) کالای معمولی - پ) بنگاه - ت) کالای مکمل

۴) الف) بنگاه عوامل و منابع تولید - ب) کالای نرمال - پ) بازار - ت) کالای جانشین

نیمه بالایی نمودار تبادل تولیدات را در بازار کالاها و خدمات نشان می‌دهد.
 در بازار کالاها و خدمات، خانوارها خریدار و بنگاه‌ها فروشندگانند.

(صفحه‌های ۴۶ و ۴۷)

۱۹۴- گزینه ۳ دو گروه از مهم‌ترین بازیگران در عرصه اقتصاد خانوارها و بنگاه‌های اقتصادی هستند که از طریق مبادلات بین خودشان نیازهای یکدیگر را رفع و کسب درآمد می‌کنند به این صورت که خانوارها منابع و عوامل تولید را به بنگاه‌ها عرضه می‌کنند و در مقابل آن با کسب درآمد تحت عنوان پرداخت‌های عوامل تولید، پول لازم برای خرید کالاها و خدمات از بنگاه‌ها برایشان فراهم می‌شود. بنگاه‌ها نیز از همین محل می‌توانند پرداخت‌های عوامل تولید را انجام دهند و به این شکل چرخه اقتصادی اتفاق می‌افتد. نیمه بالایی نمودار، تبادل تولیدات را در بازار کالاها و خدمات نشان می‌دهد. (پس گزینه ۳ صحیح نیست و انتخاب ماست)

۱۹۵- گزینه ۴ نیمه بالایی نمودار «تبادل تولیدات» و نیمه پایینی نمودار، درباره «بازار منابع تولید» صحبت می‌کند. (فعالیت گروهی در کلاس) مبادلات در بازار ممکن است حضوری و حقیقی باشد یا به صورت مجازی باشد و با اینترنت صورت گیرد.

۱۹۶- گزینه ۳ بازار معنای خاصی در اقتصاد دارد؛ بازار به مجموعه خریداران و فروشندگان چیزی در هر جای ممکن اطلاق می‌شود. مبادلات در بازار ممکن است حضوری و حقیقی باشد و یا مجازی و اینترنتی صورت گیرد.

نکته: توجه کنید لزوماً بازار مکان خاصی نیست و جایی است حقیقی یا مجازی که خرید و فروش انجام شود. (صفحه ۴۷)

۱۹۷- گزینه ۲ نمودار رسم شده در سؤال، همان نمودار تقاضا (Demand Curve) است که نشان می‌دهد با افزایش قیمت یک کالا، انگیزه مصرف‌کنندگان برای خرید آن کالا کاهش می‌یابد. از آن‌جا که بین قیمت خرید و مقدار خرید رابطه معکوس برقرار است، پس منحنی باید نزولی باشد. (صفحه ۴۸)

۱۹۸- گزینه ۱ با توجه به اطلاعات جدول، با افزایش میزان (P) یعنی قیمت، مقدار (Q) کاهش می‌یابد؛ پس یک نمودار نزولی داریم که همان نمودار (D) یعنی نمودار تقاضا است. گزینه ۳ نیز رابطه مستقیم (Price) P و مقدار تولید (Quantity) Q را نشان می‌دهد که در واقع همان نمودار عرضه (S) است. (صفحه ۴۸)

۱۹۹- گزینه ۴

نمودار نزولی رابطه معکوس بین قیمت با مقدار؛ یعنی با افزایش قیمت یک کالا، میزان تقاضای آن از طرف مصرف‌کنندگان کاهش می‌یابد. به بیان دیگر با $P \uparrow$ ، $Q \downarrow$ داریم و برعکس.

(صفحه ۴۸)

۲۰۰- گزینه ۱ نزولی بودن منحنی تقاضا (Demand Curve) طبق قانون تقاضا با افزایش قیمت، مقدار خرید، کاهش و با کاهش قیمت، مقدار تقاضا یا خرید افزایش می‌یابد. (رابطه معکوس بین P و Q) (صفحه ۴۸)

۲۰۱- گزینه ۳

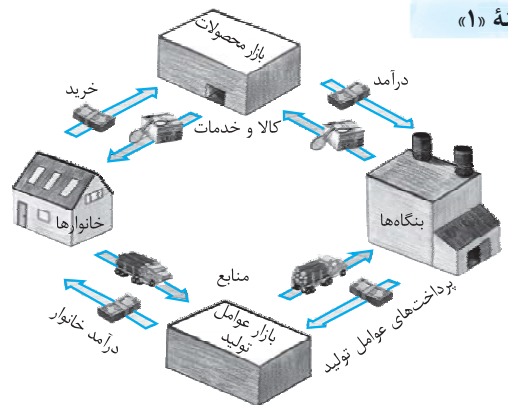
منحنی تقاضا
 منحنی عرضه

حذف گزینه‌های (۲) و (۴)

۱۹۰- گزینه ۳ خانوارها به دو صورت در اقتصاد مشارکت می‌کنند: کالاها و خدمات مورد نیاز را از کسب‌وکارها خریداری می‌کنند.

زمین، نیروی کار، سرمایه و کارآفرینی را برای تولید کالاها و خدمات ارائه می‌کنند. (صفحه ۴۶)

۱۹۱- گزینه ۱

(صفحه ۴۶)

۱۹۲- گزینه ۴ مسیر «الف» درآمد خانوارها و مسیر «پ» پرداخت‌های عوامل تولید هر دو، یک عدد را نشان می‌دهند که در واقع پرداخت‌های عوامل تولید است که بنگاه‌ها به خانوارها پرداخت می‌کنند.

جمع دستمزدها	تومان	$100,000,000,000 = 100 \times 10^9$
جمع اجاره‌ها	تومان	$20,000,000,000$
جمع حقوق کارآفرینان	تومان	$2,400,000,000 = 24 \times 10^8$
جمع سود سرمایه	تومان	$30,000,000,000$
جمع سود دستگاه‌های اولیه	تومان	$20,000,000,000$
درآمد خانوارها = هزینه عوامل تولید:		$172,400,000,000$

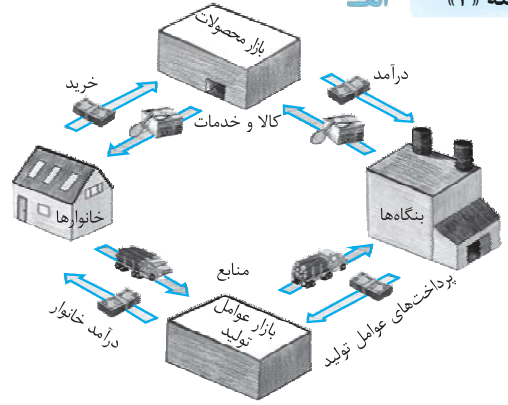
مسیر «ب» درآمد بنگاه‌هاست که شامل پول کالاها و خدماتی است که ارائه کرده‌اند.

$$600,000,000,000 + 200,000,000,000 = 800,000,000,000 \text{ تومان}$$

کالاها   خدمات ارائه شده   درآمد بنگاه‌ها

راه میان‌بر کافی است که بدانید مسیر «الف» و «پ» هر دو قیمت عوامل تولید هستند؛ آن‌گاه محاسبه قسمت «الف» و «پ» یکسان و یک عدد مشخص را نشان می‌دهد. با توجه به این مسئله گزینه‌های (۱) و (۲) حذف می‌شود و فقط باید قسمت «ب» حل شود که آن هم جمع کل کالاها و خدمات تولید شده است که برای بنگاه اقتصادی ایجاد درآمد کرده است. (صفحه ۴۶)

۱۹۳- گزینه ۲ الف

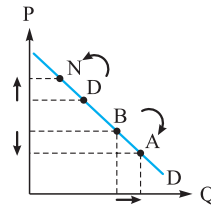

نقطه B ← قیمت بالاتر مقدار تقاضا کم تر

نقطه C ← قیمت پایین تر میزان یا مقدار تقاضا بیشتر

در منحنی تقاضا رابطه P و Q معکوس است با علم به این موضوع ← حذف گزینه های (۱) و (۲) (صفحه ۴۸)

۲۰۲- گزینه «۳»

حذف گزینه های (۱) و (۴)

علت حرکت از نقطه B به A ← کاهش قیمت در نتیجه افزایش تقاضا است

حذف گزینه (۲)

علت حرکت از نقطه D به N ← افزایش قیمت در نتیجه کاهش تقاضا است.

در منحنی تقاضا بین P و Q رابطه معکوس وجود دارد و نمودار آن نزولی است.

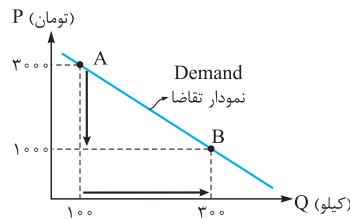
(صفحه ۴۸)

۲۰۳- گزینه «۱» منحنی ترسیم شده، منحنی تقاضا است که در

آن رابطه بین قیمت و مقدار تقاضا معکوس است، یعنی با افزایش قیمت، مقدار تقاضا کاهش می یابد و بالعکس. منحنی تقاضا (Demand Curve) نزولی است؛ و مبین چگونگی رفتار اقتصادی مصرف کنندگان است. در این نمودار محور افقی بیانگر «مقدار تقاضا» و محور عمودی نشان دهنده «قیمت کالا» است. (صفحه ۴۸)

۲۰۴- گزینه «۱»

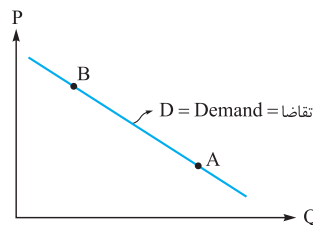
نمودار زیر، منحنی نزولی با رابطه معکوس بین قیمت و مقدار است، پس منحنی تقاضا را نشان می دهد که با افزایش قیمت، مقدار تقاضا کاهش می یابد و برعکس. (حذف گزینه های (۳) و (۴))

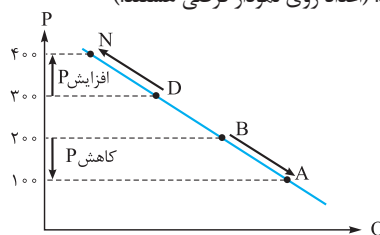
هر چه از نقطه A به نقطه B حرکت کنیم، قیمت کالا کاهش می یابد و با کاهش قیمت، مقدار تقاضای مصرف کننده افزایش می یابد. (اعداد روی نمودار، فرضی و برای درک بهتر نمودار است). (حذف گزینه (۲)) (صفحه ۴۸)

۲۰۵- گزینه «۱» منحنی نزولی که رابطه معکوس بین قیمت و مقدار

تقاضا را نشان می دهد، منحنی تقاضا نام دارد. (حذف گزینه های (۲) و (۳)).

حرکت از نقطه B به نقطه A، کاهش قیمت و حرکت از نقطه D به نقطه N، افزایش قیمت را نشان می دهد. (اعداد روی نمودار فرضی هستند).

(صفحه ۴۸)

۲۰۶- گزینه «۲» الف به مجموعه خریداران (تقاضاکنندگان یا همان خانوارها) و فروشندگان (عرضه کنندگان یا همان بنگاهها) هر چیزی در هر جایی بازار گفته می شود.

پ از وصل کردن قیمت خرید تقاضاکننده و مقدار خرید تقاضاکننده نمودار رو به پایینی به دست می آید. منحنی تقاضا نزولی است.

ت تقاضا برای یک کالای معمولی (نرمال) به صورت مثبت (مستقیم) با درآمد ارتباط دارد. ↑ درآمد ↑ تقاضا ← رابطه مستقیم دارند. (صفحه های ۴۸ و ۴۹)

۲۰۷- گزینه «۲» الف عوامل اثرگذار بر تصمیم مصرف کنندگان در خرید کالا ← قیمت کالا، درآمد، سلیقه خودشان، انتظارات قیمت سایر کالاها ← این قسمت در گزینه های (۱)، (۳) و (۴) صحیح است، پس چون مورد نادرست را خواسته گزینه (۲) را انتخاب می کنیم.

ب طبق قانون تقاضا با افزایش قیمت یک کالا ←

میزان مصرف یا خرید آن از سوی مصرف کنندگان کاهش می یابد. بین قیمت و میزان تقاضا رابطه معکوس برقرار است. ← حذف گزینه های (۱)، (۳) و (۴)

نمودار نزولی پس رابطه معکوس بین P و Q در نمودار روبه رو مشخص است.

تقاضا = Demand Curve

(صفحه های ۴۸ و ۴۹)

۲۰۸- گزینه «۳» صورت سؤال در واقع علل اثرگذار بر تصمیم مصرف کنندگان در مورد مصرف یک کالا را می خواهد بررسی کند، تصمیم مصرف کنندگان در مورد مصرف کالا از عواملی مانند: قیمت کالا، درآمد، سلیقه خودشان، انتظارات و قیمت سایر کالاها تأثیر می پذیرد. هزینه های تولید از عوامل اثرگذار بر نظر تولیدکنندگان (عرضه کنندگان) است.

حذف گزینه های (۲) و (۴) (صفحه ۴۹)

۲۰۹- گزینه «۱» کالاهایی که با کالای مورد نظر مرتبطاند؛ در این جا گوشت سفید و گوشت قرمز، اگر دچار تغییر قیمت شوند، به جای هم مصرف می شوند و روی مقدار خرید ما از کالای مورد نظرمان اثر می گذارند. متن سؤال نشان می دهد که با افزایش قیمت گوشت قرمز، مقدار خرید آن توسط مردم کاهش می یابد؛ یعنی نزولی بودن منحنی تقاضا و رابطه معکوس بین P و Q؛ در نتیجه مردم به ناچار کالای جایگزین با قیمت مناسب تر که هنوز قیمت آن افزایش نیافته (در این جا گوشت سفید) را جایگزین می کنند.

بررسی سایر گزینه ها:

گزینه (۲) ← رابطه معکوس بین P و Q داریم.

گزینه (۳) ← افزایش قیمت گوشت قرمز، میزان خرید آن را کاهش می دهد و میزان خرید گوشت سفید را افزایش می دهد.

گزینه (۴) ← منحنی تقاضا، نزولی است. (صفحه ۴۹)

۲۱۰- گزینه «۱» چای و قند کالای مکمل هستند یعنی افزایش مصرف یکی، مصرف بالای دیگری را هم به همراه دارد و یکی از دلایل بالارفتن میزان تقاضای قند می تواند بالارفتن تقاضای چای باشد.

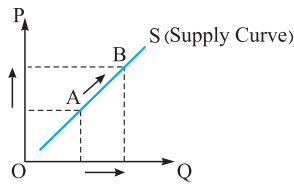
از آن جا که چای و قند مکمل هستند دو برابر شدن قیمت چای باعث کاهش مصرف چای و قند توأمان می شود، پس گزینه (۲) را هم رد می کنیم.

بالارفتن قیمت شکر ربطی به افزایش قیمت قند ندارد و به طور کلی هر دلیلی که باعث افزایش قیمت قند شود، کاهش مصرف آن را به همراه دارد در صورتی که در سؤال گفته شده تقاضای قند چند برابر شده است. ← حذف گزینه (۳)

شکلات و آبنبات کالای جانشین قند هستند. اگر می گفت قیمت آن ها زیاد شده یا تولیدشان کم شده، می توانستیم گمان ببریم که فزونی تقاضای

قند به این دلیل هم می تواند باشد! ← حذف گزینه (۴) (صفحه ۴۹)

۲۱۶- گزینه «۴» منحنی صعودی با شیب رو به بالا نشان دهنده منحنی عرضه (Supply curve) است؛ زیرا در منحنی عرضه رابطه بین قیمت کالا و مقدار عرضه یا تولید مستقیم است که حرکت از پایین به بالا روی منحنی عرضه (S) نشان از افزایش قیمت و در نتیجه، افزایش میزان عرضه کالا است.

(صفحه ۵۰)

۲۱۷- گزینه «۴» هدف سؤال، نشان دادن صعودی بودن منحنی عرضه؛ یعنی رابطه مستقیم بین P و Q است.

منحنی
تقاضا

بررسی سایر گزینه‌ها:

منحنی } گزینه (۱): $\uparrow Q \downarrow P$ X گزینه (۲): $\uparrow P \uparrow Q$ در نوسان X
تقاضا } گزینه (۳): $\uparrow P \uparrow Q$ X گزینه (۴): $\downarrow Q \uparrow P$ ✓

(صفحه ۵۰)

۲۱۸- گزینه «۱» با وصل کردن قیمت و مقدار عرضه یک کالا خط رو به بالایی شکل می‌گیرد چون رابطه مستقیم بین قیمت و مقدار عرضه وجود دارد و منحنی آن صعودی است.

۲۱۹- گزینه «۱» اگر هزینه‌های تولید بنا به هر یک از دلایل مطرح‌شده (مثل تغییر در مقدار عوامل تولید، قیمت عوامل تولید یا تکنولوژی، ابداعات و اختراعات و ...) کاهش یابد، منحنی عرضه کالا به سمت راست منتقل می‌شود، زیرا عرضه زیاد می‌شود، دقت کنید تغییرات سایر عوامل به‌جز قیمت باعث انتقال منحنی عرضه می‌شود. در این سؤال هم وقتی از ابداعات و اختراعات سرمایه‌انسانی صحبت می‌کند یعنی بحث افزایش عرضه پیش می‌آید پس نمودارهای مربوط به تقاضا را با یک نگاه حذف می‌کنیم ← حذف گزینه‌های (۲) و (۴).

۲۲۰- گزینه «۴» در نقاط زیر نقطه تعادل (E)، بازار با کمبود عرضه یا مازاد تقاضا مواجه است؛ یعنی در نقطه (C)، به علت قیمت پایین کالا، عرضه‌کنندگان انگیزه کافی برای تولید ندارند. اما از طرفی مصرف‌کنندگان تمایل زیادی به خرید کالای ارزان دارند؛ در نتیجه عرضه، کم و تقاضا، زیاد است. برعکس، در نقاط بالاتر از نقطه تعادل (E)، بازار با وضعیت مازاد عرضه یا کمبود تقاضا مواجه است که در نمودار این سؤال، این وضعیت در نقطه (A) و (B) مشاهده می‌شود؛ زیرا در این نقاط قیمت کالا بالاست پس تولیدکنندگان به دنبال کسب سود بیشتر، میزان تولید را افزایش می‌دهند اما از طرفی در این سطح از قیمت خریداران حاضر به خرید نیستند لذا با مازاد عرضه بر تقاضا مواجه می‌شویم.

۲۲۱- گزینه «۳» در این بازار به علت قیمت بالای لوازم الکترونیکی، انگیزه تولیدکنندگان در تولید و عرضه کالا بالا رفته و در نتیجه، میزان تولید افزایش یافته است اما از طرفی به علت بالابودن قیمت، توان مصرف‌کننده در خرید پایین آمده بنابراین با مازاد عرضه و کمبود تقاضا مواجه شده‌ایم. دقت کنید وقتی می‌گوید با مازاد عرضه مواجه هستیم، از آن‌جا که مقدار عرضه با قیمت رابطه مستقیم دارد، یعنی قیمت نیز افزایش یافته، پس گزینه‌های (۱) و (۴) که کاهش قیمت دارند، حذف می‌شوند؛ از آن‌جا که مقدار تقاضا با قیمت رابطه معکوس (غیرمستقیم) دارد و مقدار عرضه با قیمت رابطه مستقیم، پس گزینه (۳) نیز حذف می‌گردد.

(صفحه ۵۱)

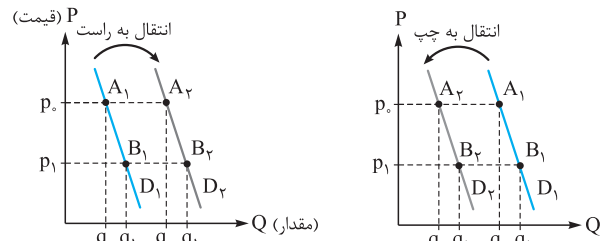
۲۱۱- گزینه «۳» کالای پست، کالایی است که با افزایش درآمد، تقاضا برای آن کاهش می‌یابد. مثل مارگارین که بعد از افزایش درآمد، حذف و کره جانشین آن می‌شود، البته در نظر داشته باشید که مرغوب بودن یا پست بودن یک کالا، به رابطه میان درآمد و تقاضای ما از آن کالا بستگی دارد. در مورد کالای پست ۲ حالت مفروض است:

۱ با افزایش درآمد، منحنی تقاضا به سمت چپ - پایین منتقل می‌شود. ۲ با کاهش درآمد، منحنی تقاضا به سمت راست - بالا منتقل می‌شود.

کالای معمولی (نرمال) رابطه مثبت (مستقیم) با درآمد دارد یعنی } درآمد $\uparrow$ مقدار تقاضا $\uparrow$
درآمد $\downarrow$ مقدار تقاضا $\downarrow$

برعکس کالای پست با درآمد رابطه معکوس (غیرمستقیم) دارد.

(صفحه ۴۹)

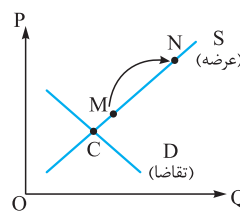
۲۱۲- گزینه «۱» کالاهای مکمل، کالاهایی هستند که به صورت تکمیلی و با هم مصرف می‌شوند مثل خرید انرژی الکترونیکی و وسایل برقی پرمصرف. با افزایش قیمت کالای مکمل مثلاً در این‌جا پول برق، تقاضا برای کالای اصلی در این‌جا وسایل برقی پرمصرف هم کم می‌شود، پس منحنی تقاضا برای وسایل برقی پرمصرف به سمت پایین و چپ منتقل می‌شود.

۲۱۳- گزینه «۲» کالاهای جانشین (Substitutes): دو کالا که اگر قیمت یکی از آن‌ها افزایش یابد، موجب افزایش در تقاضای کالای دیگر می‌شود. (واژه‌نامه) در قیمت‌هایی که زیر قیمت تعادلی کمبود عرضه یا مازاد تقاضا وجود دارد زیرا قیمت‌ها پایین‌تر از سطح تعادلی است پس تقاضا زیاد و عرضه در این سطح از قیمت کم است پس باید قیمت‌ها افزایش یابد تا بازار رفته رفته به سمت تعادل پیش برود.

۲۱۴- گزینه «۴» سیاست‌گذاران سعی می‌کنند از دو راه مصرف برخی کالاها چون دخانیات را کم کنند.

۱ آگاه‌سازی مردم به زبان‌های کشیدن سیگار.
۲ بالابردن قیمت آن از طریق وضع مالیات که در واقع قیمت به عنوان ابزاری برای مدیریت مصرف استفاده شده است.

۲۱۵- گزینه «۳» منحنی صعودی، منحنی عرضه (Supply Curve) است که روی آن از نقطه M به N حرکت کرده‌ایم؛ یعنی قیمت افزایش یافته از آن‌جا که مقدار و قیمت عرضه با هم رابطه مستقیم دارند، لذا با افزایش قیمت، افزایش مقدار عرضه اتفاق می‌افتد. توجه کنید چون منحنی صعودی است، هر چه روی منحنی پیش می‌رویم قیمت و مقدار تقاضا توأمان افزایش می‌یابد؛ زیرا رابطه بین P و Q مستقیم است.

(صفحه ۵۰)

۲۲۲- گزینه «۲» بهترین وضعیت بازار نقطه E است یعنی محل تلاقی منحنی عرضه و تقاضا که در آن عرضه = تقاضا است؛ یعنی در بازار، نه مازادی داریم و نه کمبودی و قیمت به سطحی از تعادل رسیده است. (صفحه ۵۱)

۲۲۳- گزینه «۱» الف به منحنی تقاضا (D) و عرضه (S) دقت کنید. در صورت سؤال گفته شده در قیمت ۴۰۰,۰۰۰ تومان پس از این قیمت یک خط افقی رسم می‌کنیم تا منحنی تقاضا و عرضه را قطع کند سپس از دو نقطه حاصل دو خط عمود رسم می‌کنیم تا مقدار عرضه و تقاضا را به دست آوریم:

گزینه (۱): کیلو $Q_D = 15$ کیلو $Q_S = 25$ تومان $P = 400,000$
 $25 - 15 = 10$ کیلو

گزینه (۲): کیلو $Q_D = 12$ کیلو $Q_S = 25$ تومان $P = 400,000$
 $\Rightarrow 25 - 12 = 13$ کیلو X

گزینه (۳): کیلو $Q_D = 17$ کیلو $Q_S = 24$ تومان $P = 400,000$
 $\Rightarrow 24 - 17 = 7$ کیلو X

گزینه (۴): کیلو $Q_D = 17$ کیلو $Q_S = 35$ تومان $P = 400,000$
 $\Rightarrow 35 - 17 = 18$ کیلو X

ب هرگاه عاملی به جز قیمت باعث تغییر

در تقاضا بشود، منحنی تقاضا شیفت (انتقال) پیدا می‌کند. در این سؤال کالای ما معمولی (نرمال) است چون درآمد افزایش یافته و مقدار تقاضا نیز افزایش یافته پس منحنی تقاضا به سمت راست و بالا منتقل می‌شود. طبق تعریف واژه‌نامه تغییر در تقاضا (change in demand):

انتقال (شیفت) منحنی تقاضا تغییر در عرضه (change in supply): انتقال (شیفت) منحنی عرضه

(صفحه‌های ۴۹ و ۵۱ و ۱۶۲)

۲۲۴- گزینه «۳» رفتار عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان در بازار در مقابل هم صورت می‌گیرد و باید با هم هماهنگ باشد. به عبارت دیگر عرضه و تقاضا باید با یکدیگر در تعادل باشند. اگر بخواهیم میزان درآمد تولیدکننده را به دست آوریم، باید مقدار تولید را در قیمت ضرب کنیم. مقدار تولید را روی محور Q از روی منحنی عرضه و منحنی تقاضا به دست می‌آوریم.

در حالت مازاد $P \times Q_D$ در حالت کمبود $P \times Q_S$
 در قیمت ۲۵۰، تعداد عرضه ۲۰۰ و تعداد تقاضا ۴۰۰ می‌باشد؛ یعنی ۴۰۰ تا تقاضا وجود داشته، اما تولیدکننده فقط ۲۰۰ واحد تولید کرده است و کل محصول او به فروش رفته، پس درآمدی معادل ۵۰۰,۰۰۰ تومان داشته است:
 $200 \times 2500 = 500,000$ تومان

در قیمت ۴۵۰، تعداد عرضه ۵۰۰ و تعداد تقاضا ۱۰۰ بوده است؛ یعنی به دلیل بالا بودن قیمت، عرضه‌کننده، تولید زیادی داشته، اما مصرف‌کننده فقط ۱۰۰ واحد آن را تقاضا کرده است، پس درآمد تولیدکننده برابر با قیمت واحدهای به فروش رفته است، پس: تومان $100 \times 4,500 = 450,000$
 در قیمت تعادلی ۳۰۰ واحد تولید شده و کل آن در قیمت ۳۰۰ تومان به فروش رفته، پس درآمد معادل ۹۰۰,۰۰۰ تومان است و کمبود و مازادی هم نداریم، زیرا هر چه در این قیمت تولید شود، فروخته می‌شود.

تومان $300 \times 300 = 900,000$

(صفحه ۵۱)

۲۲۵- گزینه «۴» الف در ردیف ۵ تعداد کالای تقاضاشده در قیمت کالا ضرب می‌شود، زیرا در این منطقه با مازاد عرضه هستیم و درآمد را میزان تقاضا مشخص می‌سازد. تومان $25 \times 5000 = 125,000$
 در ردیف ۲، مازاد تقاضا داریم؛ پس باید برای محاسبه درآمد، میزان کالای عرضه‌شده را در قیمت ضرب کنیم. تومان $30 \times 2000 = 60,000$
ب در سطح قیمت ۵۰۰۰ تومان که بالاترین قیمت است با این که فقط ۲۵ واحد کالا به فروش رفته است اما تولیدکننده حداکثر درآمد خود را کسب می‌کند. تومان $25 \times 5,000 = 125,000$
 در سطح قیمت ۱۰۰۰ تومان که بیشترین میزان کمبود عرضه وجود دارد، تولیدکنندگان حداقل دریاقتی ممکن را دارند:

تومان $25 \times 1000 = 25,000$

پ در ردیف‌های ۴ و ۵ به علت بالا بودن قیمت‌ها با مازاد عرضه (= کمبود تقاضا) مواجه هستیم.

۲۲۶- گزینه «۳» الف در قیمت ۳۰۰۰ تومان (نقطه تعادل)، مقدار عرضه و تقاضا، برابر و معادل ۲۰۰ واحد است؛ و هیچ کمبود یا مازادی در بازار وجود ندارد زیرا هر چه تولید شده به فروش رفته است.

ب تومان $3000 \times 200 = 600,000 \Rightarrow P \times Q$ ارزش مبادله (صفحه ۵۱)

۲۲۷- گزینه «۳» در این سؤال می‌بینیم که قیمت روند صعودی دارد، پس $150 < X < 250$ باید باشد. (گزینه (۲) حذف می‌شود).
ا وقتی ۲۵۰ ریال قیمت تعادلی است، پس در آن $S = D$ ، عرضه = تقاضا است؛ بنابراین $Y = 799$ می‌باشد. (گزینه‌های (۲) و (۴) حذف می‌شوند).
ب با افزایش قیمت، مقدار عرضه نیز افزایش می‌یابد، پس باید $897 < Z < 799$ باشد. (گزینه‌های (۱) و (۲) نیز حذف می‌شوند).

نکته: قیمت $\uparrow$ مقدار تقاضا $\downarrow$ مقدار عرضه $\uparrow$

قیمت $\downarrow$ مقدار تقاضا $\uparrow$ مقدار عرضه $\downarrow$

(صفحه ۵۱)

۲۲۸- گزینه «۴» در قیمت ۲۰۰۰ ریال بازار در تعادل قرار دارد؛ زیرا $D = S$ ؛ یعنی عرضه = تقاضا است. اما در سطح قیمت صفر ریال با مازاد تقاضا مواجه هستیم و عرضه در این قیمت، صفر است چون کالا مجانی است و تولیدکننده انگیزه‌ای برای تولید ندارد. حداکثر درآمد تولیدکنندگان در سطح قیمت تعادلی است زیرا هر چه تولید می‌کنند به فروش می‌رسانند اما در سطح قیمت ۲۵۰۰ که بالاترین قیمت بازار است بیشترین مقدار عرضه (یعنی ۱۰۰۰ واحد) را داریم اما در این قیمت میزان تقاضا صفر است پس درآمد عرضه‌کنندگان صفر است. (صفحه ۵۱)

۲۲۹- گزینه «۲» الف قیمت تعادلی، ۴۰۰ ریال و مقدار تعادلی ۶۵۰ واحد است.

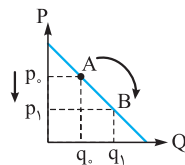
ب در محدوده (۱)، بازار با مازاد تقاضا یا کمبود عرضه روبه‌رو است. در محدوده (۲)، کمبود تقاضا و مازاد عرضه وجود دارد.

پ در قیمت‌های بالاتر از قیمت تعادلی (۵۰۰ ریال) بازار با مازاد عرضه یا کمبود تقاضا یا فزونی عرضه بر تقاضا مواجه است.

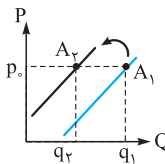
ت قسمت (۱)، کمبود عرضه یا مازاد تقاضا را نشان می‌دهد و در این حالت، گروهی از مصرف‌کنندگان به خرید کالای مورد نیاز خود موفق نخواهند شد. این گروه برای خرید کالا حاضرند مبلغ بیشتری بپردازند و این امر سبب افزایش قیمت کالا می‌شود. با افزایش قیمت، از یک سو تولیدکنندگان به تولید، رغبت بیشتری نشان می‌دهند و از سوی دیگر مصرف‌کنندگان از مصرف خود می‌کاهند تا به نقطه تعادل برسند. (صفحه ۵۱)

۲۳۰- گزینه «۲» عامل قیمت باعث جابه‌جایی نقاط روی منحنی تقاضا می‌شود و سایر عوامل مؤثر بر تقاضا به جز قیمت، موجب جابه‌جا شدن خود منحنی به سمت چپ یا راست می‌شوند. (صفحه ۵۱ و ۱۶۲)

۲۳۱- گزینه «۱» الف تغییر در مقدار تقاضا وقتی رخ می‌دهد که رابطه قیمت را با تقاضا بررسی می‌کنیم، می‌بینیم که با تغییر قیمت کالا، نقطه روی منحنی تقاضا حرکت می‌کند، چون گفته قیمت کاهش یافته است پس از نقطه B به A حرکت می‌کنیم یعنی مقدار تقاضا متناسب با کاهش قیمت، افزایش می‌یابد؛

بنابراین با تغییر قیمت، نقاط روی منحنی تقاضا حرکت می‌کند و تغییر مکان می‌دهند اما خود منحنی تقاضا جابه‌جا نمی‌شود. پس با یک نگاه گزینه‌های (۲) و (۴) را حذف می‌کنیم.

به دنبال افزایش هزینه‌های تولید، منحنی عرضه کالا به سمت چپ منتقل می‌شود چون با افزایش هزینه‌های تولید میزان عرضه کم می‌شود. دقت کنید که هزینه‌های تولید از جمله عوامل اثرگذار بر مقدار عرضه است پس با یک نگاه گزینه (۳) را حذف می‌کنیم.

از آن‌جا که تغییر در عرضه رخ داده است پس انتقال (شیفت) منحنی عرضه داریم و با یک نگاه گزینه (۲) را حذف می‌کنیم. (صفحه‌های ۴۸ و ۵۰)

۲۳۲- گزینه «۴» الف در بیشترین قیمت و کم‌ترین قیمت (۲۰۰ و ۸۰) فاصله منحنی‌های عرضه و تقاضا در بیشترین حالت خود است و در نقطه تعادلی (محل تلاقی منحنی‌های عرضه و تقاضا) هیچ فاصله‌ای بین دو منحنی نیست.

ب در قیمت‌های بالاتر از قیمت تعادلی (۱۷۵ دلار به بالا) به دلیل گران بودن کالا، تقاضا کم می‌شود و تولیدکننده موفق به فروش همه کالاهای خود نمی‌شود.

پ در قیمت‌های زیر قیمت تعادلی (۱۷۵ دلار) به دلیل فزونی تقاضا بر عرضه، تورم به وجود می‌آید. زیرا شتاب افزایش قیمت‌ها وجود دارد. (زیرا براساس مکانیسم بازار برای رسیدن به نقطه تعادل، قیمت‌ها افزایش می‌یابد).

ت نکته: درآمد تولیدکننده و پرداختی مصرف‌کننده در هر سطح قیمتی با هم برابر هستند. در قیمت ۱۹۵ دلار با وجود این که ۴۲ واحد عرضه شده اما به دلیل بالابودن قیمت کالا فقط ۱۵ واحد تقاضا شده است. پس:

درآمد $\rightarrow$ دلار $2925 = 15 \times 195$

و پرداختی تقاضاکننده یا خریدار نیز ۲۹۲۵ دلار است.

ث بیشترین درآمد تولیدکننده در قیمت تعادلی حاصل می‌شود. (صفحه ۵۱)

۲۳۳- گزینه «۴» الف

در قیمت ۹,۰۰۰,۰۰۰ تومان $\leftarrow$

میزان تقاضا $Q_D = 300$ میزان تولید $Q_S = 550$

همان‌طور که می‌بینید میزان تولید در قیمت نه میلیون تومان که بالاتر از قیمت تعادلی ۷ میلیون تومان است، ۵۵۰ واحد است اما چون قیمت بالاست فقط ۳۰۰ واحد تقاضا وجود دارد. پس ۲۵۰ واحد مازاد عرضه یا کمبود تقاضا داریم. $\leftarrow$ حذف گزینه‌های (۱) و (۳)

ب حداقل درآمد تولیدکننده در نقطه‌ای است که قیمت، ۱ میلیون تومان و مقدار عرضه صفر است اما در صورت سؤال تأکید کرده که عرضه صفر نباشد پس قیمت مشخص شده روی منحنی ۳ میلیون تومان است که به علت قیمت پایین انگیزه تولید کم است پس درآمد تولیدکنندگان حداقل است؛ زیرا فقط مایل به تولید ۱۵۰ واحد کالا هستند.

تومان $450,000,000 = 150 \times 3,000,000$

پ در شرایط تعادل بازار، در بهترین حالت بازار هستیم زیرا هر چه توسط تولیدکنندگان عرضه می‌شود به فروش می‌رسد.

درآمد $\rightarrow$ تومان $2,800,000,000 = 400 \times 7,000,000$

هزینه‌های آشکار (مستقیم)

ماه کارگر $50 \times 12 \times 800,000$
 دستمزد سالانه کارگران تومان $480,000,000 =$
 تومان $96,000,000 = \frac{20}{100} \times 480,000,000$

هزینه اجاره ماشین‌آلات هزینه‌های جانی هزینه مواد اولیه حقوق کارگران
 $480,000,000 + 100,300,000 + 30,000,000 + 96,000,000$

هزینه اجاره
 مجموع هزینه‌ها $\rightarrow$ تومان $946,300,000 = 240,000,000 +$
 هزینه‌های آشکار (مستقیم) - درآمد = سود حسابداری (یا زیان)
 سود $\rightarrow$ تومان $1,853,700,000 = 946,300,000 - 2,800,000,000$

سود $\rightarrow$ هزینه $>$ درآمد
 (تست ترکیبی از درس‌های ۵ و ۸، صفحه‌های ۵۱ و ۵۲)

۲۳۴- گزینه «۴» در نقطه‌ای که بالای نقطه تعادلی قرار دارد، بازار با مازاد عرضه یا کمبود تقاضا مواجه است؛ به خاطر قیمت بالای کالاها انگیزه تولیدکننده برای تولید بالاست اما مصرف‌کننده تمایل یا توان خرید ندارد.

۲۳۵- گزینه «۱» در وضعیت کمبود عرضه در بازار، گروهی از مصرف‌کنندگان موفق به خرید کالای مورد نیاز خود نخواهند شد. این گروه برای خرید کالا حاضرند مبلغ بیشتری بپردازند و این امر سبب افزایش قیمت کالا می‌شود. افزایش قیمت باعث می‌شود که از یک سو، تولیدکنندگان به تولید رغبت بیشتری نشان دهند و از سوی دیگر، مصرف‌کنندگان از مصرف خود بکاهند، پس در حالت کمبود، قیمت بالا می‌رود. این افزایش قیمت تا سطحی ادامه می‌یابد که در آن، فاصله عرضه و تقاضا از بین برود و تعادل در بازار برقرار شود. این سطح قیمت، همان قیمت تعادلی است.

نکته: راه حل در شرایط کمبود عرضه (و مازاد تقاضا): P قیمت $\uparrow$ و S مقدار عرضه $\uparrow$ در نتیجه D مقدار تقاضا $\downarrow$ در نتیجه قیمت و مقدار تعادلی **راه میان‌بر** در این‌گونه تست‌ها برای بالابردن سرعت خود در پاسخگویی، به وضعیت قیمت و رابطه آن با عرضه و تقاضا نگاه کنید.

گزینه (۲) $\leftarrow$ قیمت ثابت X گزینه (۳) $\leftarrow$ کاهش قیمت X
 گزینه (۴) $\leftarrow$ با $\uparrow$ قیمت، $\uparrow$ مقدار تقاضا داریم. X (صفحه ۵۱)

۲۳۶- گزینه «۱» در وضعیت مازاد عرضه یا کمبود تقاضا، چون گروهی از تولیدکنندگان موفق نمی‌شوند کالاهایشان را بفروشند، حاضر خواهند بود آن را با قیمتی کم‌تر به فروش برسانند، در نتیجه قیمت پایین می‌آید. با کم‌شدن قیمت از یک سو، مصرف‌کنندگان مقدار خرید خود را افزایش می‌دهند و از سوی دیگر، تولیدکنندگان از مقدار تولید می‌کاهند، پس در حالت وجود مازاد عرضه، قیمت کاهش می‌یابد. این کاهش قیمت تا سطحی ادامه می‌یابد که در آن، فاصله عرضه و تقاضا از بین برود و در بازار تعادل برقرار شود و عرضه = تقاضا گردد.

مازاد عرضه P قیمت $\downarrow$ S مقدار عرضه $\downarrow$
نکته: (کمبود تقاضا) D مقدار تقاضا $\uparrow$ تا رسیدن به قیمت و وضعیت تعادلی

۲۳۷- گزینه «۲» رفتار عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان در بازار در مقابل هم صورت می‌گیرد و باید با هم هماهنگ باشد. به عبارت دیگر عرضه و تقاضا باید با یکدیگر در تعادل باشند. آدام اسمیت پدر علم اقتصاد نوین معتقد است دست نامرئی مکانیسم قیمت بازار را به سمت تعادل سوق می‌دهد. بدون توجه به صورت سؤال می‌دانیم که:

قیمت تعادلی یعنی مقدار عرضه = مقدار تقاضا $\leftarrow S = D$ (صفحه ۵۱)

رفتار عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان در بازار در مقابل هم صورت می‌گیرد و باید با هم هماهنگ باشد. به عبارت دیگر عرضه و تقاضا باید با یکدیگر در تعادل باشند. آدام اسمیت پدر علم اقتصاد نوین معتقد است دست نامرئی مکانیسم قیمت بازار را به سمت تعادل سوق می‌دهد. بدون توجه به صورت سؤال می‌دانیم که:

قیمت تعادلی یعنی مقدار عرضه = مقدار تقاضا $\leftarrow S = D$ (صفحه ۵۱)

۲۳۸- گزینه «۴» مازاد عرضه یا کمبود تقاضا زمانی اتفاق می‌افتد که قیمت (P) بالاتر از سطح قیمت تعادلی باشد؛ در نتیجه انگیزه تولیدکنندگان برای تولید، بالا و انگیزه مصرف‌کنندگان برای خرید آن کالا، پایین است، بنابراین در نقاط بالای نقطه تعادلی و به عبارتی در قیمت‌های بالاتر از قیمت تعادلی، با مازاد عرضه مواجه هستیم؛ یعنی قیمت‌های بالای ۲۵۰ ریال (حذف گزینه‌های (۱) و (۳)) یعنی ردیف‌های ۵، ۶ و ۷، پس گزینه (۴) را انتخاب می‌کنیم. (صفحه ۵)

۲۳۹- گزینه «۲» ردیف ۴ قیمت تعادلی را نشان می‌دهد ← مقدار عرضه = مقدار تقاضا در نقاط زیر نقطه تعادل یعنی قیمت‌های کم‌تر از ۲۵۰ ریال با کمبود عرضه یا مازاد تقاضا مواجه هستیم.

یعنی ردیف ۱، ۲ و ۳ ↓ مقدار عرضه ↑ مقدار تقاضا ↓ انگیزه تولید ↓ قیمت ↓ به این دو تا سوال پشت سر هم (سوال‌های ۲۳۸ و ۲۳۹) نگاه کنید، آزمون سراسری ۹۰ دافل و هارج، هر دوها عین هم‌اند و فقط سوال فرق کرده، فرقی که چه عرض کنم یکیش می‌گه مازاد عرضه اون یکی می‌گه مازاد تقاضا، این دو تا را آوردم که بدوین بپه‌هایی که می‌فوران کنگور هارج را بدن هواسشون به کنگور داخل باشه و بپه‌های کنگوری کلاً هواسشون به کنگورای سال‌های قبلم باشه! سوال تکراری تو کنگورا زیاده. (صفحه ۵)

۲۴۰- گزینه «۴» آدام اسمیت پدر علم اقتصاد نوین در کتاب ثروت ملل بیان می‌کند که بازار در شرایط عدم تعادل اگر پیرو مکانیسم بازار باشد و هیچ دخالتی از بیرون صورت نگیرد توسط یک دست نامرئی که همان «قیمت» است به سمت تعادل پیش می‌رود و بازار را در بهترین حالت که نه کمبودی داریم و نه مازادی قرار می‌دهد. (هالا توی بیشتر بدانیم درس ۶ صفحه ۶۶ بیشتر رابع به آدام اسمیت و بازار آزاد می‌فونیم). (صفحه ۵)

۲۴۱- گزینه «۱» = کمبود تقاضا
قیمت از سطح تعادلی بالاتر است.
مازاد عرضه
کاهش قیمت با کاهش فاصله عرضه و تقاضا همراه است.
↓ قیمت؛ ↓ عرضه تولیدکنندگان؛ ↑ تقاضای مصرف‌کنندگان
به علت بالابودن قیمت، میزان تقاضا پایین است؛ پس تولیدکنندگان قیمت را پایین می‌آورند تا بتوانند کالای خود را بفروشند. (صفحه ۵)

۲۴۲- گزینه «۴» الف کاهش قیمت
کاهش عرضه یا تولید ← رابطه مستقیم
افزایش تقاضا ← رابطه معکوس (غیرمستقیم)

ب- قیمت کالا و میزان تولید و عرضه آن از سوی تولیدکنندگان، رابطه مستقیم دارند.

پ- به علت کمبود عرضه نسبت به تقاضا، قیمت بالا می‌رود تا انگیزه تولیدکننده برای تولید، بیشتر شود تا جایی که $S = D$ شود. (صفحه ۵)

۲۴۳- گزینه «۲» زمانی که در بازار با کمبود عرضه یا مازاد تقاضا مواجه هستیم؛ یعنی قیمت، زیر قیمت تعادلی است (از قیمت تعادلی کم‌تر است)، قیمت‌ها افزایش می‌یابد و این افزایش قیمت تا جایی ادامه پیدا می‌کند که فاصله بین عرضه و تقاضا از بین برود و تعادل در بازار حفظ شود و سطح قیمت به قیمت تعادلی برسد. (صفحه ۵)

۲۴۴- گزینه «۱» همواره عامل هماهنگی و تعادل در بازار، قیمت یک کالا است که بین عرضه و تقاضا تعادل ایجاد می‌کند. پس مطلب گزینه (۱) با واقعیت هماهنگ نیست. (صفحه ۵)

۲۴۵- گزینه «۱» الف در قیمت ۱۲ میلیون تومان با مازاد عرضه مواجه‌ایم، زیرا قیمت از سطح قیمت تعادلی بیشتر است پس برای محاسبه درآمد باید تعداد کالای تقاضاشده را در قیمت هر تن ضرب کنیم:
تومان $۸۰ \times ۱۲,۰۰۰,۰۰۰ = ۹۶۰,۰۰۰,۰۰۰$
درآمد

دقت کنید در قیمت ۱۲ میلیون تومان ۱۶۰ تن تولید شده اما فقط ۸۰ تن آن فروخته شده پس ۸۰ تن درآمد تولیدکننده است و ۸۰ تن دیگر مازاد عرضه است که تا پایین نیامدن قیمت، تولیدکننده موفق به فروش آن نخواهد شد.

دستمزد کارگران در سال:
تومان $۸ \times ۱۲ \times ۲,۰۰۰,۰۰۰ = ۱۹۲,۰۰۰,۰۰۰$
هزینه‌های مواد اولیه و مواد خام:
تومان $\frac{1}{4} (۱۹۲,۰۰۰,۰۰۰) = ۴۸,۰۰۰,۰۰۰$
اجاره بنگاه تومان $۲ (۲۰,۰۰۰,۰۰۰) = ۴۰,۰۰۰,۰۰۰$
هزینه‌های جاری تومان $\frac{3}{10} (۴۰,۰۰۰,۰۰۰) = ۱۲,۰۰۰,۰۰۰$
هزینه فرصت = هزینه پنهان:
تومان $\frac{1}{6} (۹,۰۰۰,۰۰۰ \times ۱۲۰) = ۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰$

مجموع هزینه‌های آشکار:
 $۱۹۲,۰۰۰,۰۰۰ + ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ + ۴۸,۰۰۰,۰۰۰ + ۴۰,۰۰۰,۰۰۰$
تومان $+ ۱۲,۰۰۰,۰۰۰ = ۳۱۲,۰۰۰,۰۰۰$
هزینه پنهان + هزینه‌های آشکار - درآمد = سود اقتصادی (یا زیان)
 $۹۶۰,۰۰۰,۰۰۰ - (۳۱۲,۰۰۰,۰۰۰ + ۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰)$
سود اقتصادی → تومان $= ۴۶۸,۰۰۰,۰۰۰$
هزینه‌ها > درآمد →

ب- درآمد بنگاه تولیدی در شرایط تعادلی، مقدار تولید در نقطه تعادل ضرب در قیمت تولید در نقطه تعادل است، زیرا در این نقطه هر چه تولید شود، فروخته می‌شود.

$۱۲۰ \times ۹,۰۰۰,۰۰۰ = ۱,۰۸۰,۰۰۰,۰۰۰$
(هزینه پنهان + هزینه‌های آشکار) - درآمد = سود (یا زیان)
 $۱,۰۸۰,۰۰۰,۰۰۰ - (۳۱۲,۰۰۰,۰۰۰ + ۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰)$
سود اقتصادی → تومان $= ۵۸۸,۰۰۰,۰۰۰$

هزینه‌ها > درآمد
(تست ترکیبی از درس‌های ۱، ۳ و ۵، صفحه‌های ۸، ۲۵ و ۵۱)

۲۴۶- گزینه «۲» غالباً زمانی که بازار در تعادل است، بیشترین رضایت برای تولیدکننده به وجود می‌آید، چرا که تمامی کالاهای تولیدشده با قیمت مناسب به فروش رفته‌اند. (حالا کاری نداریم که بعضی فروشندگانه یا عرضه‌کننده‌ها بر مبنای کالایی که دارن و تورمی که هست آگه کاسبی نکنند هم، باز سود می‌برند مثل طلا که اگر نفروشدن بازم روزه‌روز ارزشش زیاد می‌شه، ما داریم در مورد یه حالت عمومی و کلی حرف می‌زنیم) (صفحه ۵۱)

۲۴۷- گزینه «۲» وقتی مازاد عرضه اتفاق می‌افتد، کالا در بازار زیاد است، اما به خاطر قیمت بالا تقاضایی وجود ندارد؛ پس قیمت کاهش می‌یابد تا انگیزه تقاضاکنندگان برای خرید کالا زیاد شود و این روند تا جایی که عرضه مساوی با تقاضا شود و در بازار تعادل برقرار گردد، ادامه می‌یابد. (صفحه ۵۱)

۲۴۸- گزینه «۳» الف مازاد عرضه در ردیف‌های بعد از ردیف ۴ که قیمت و مقدار تعادلی را نشان می‌دهد، یعنی ردیف‌های ۵، ۶ و ۷ وجود دارد؛ زیرا در این ردیف‌ها قیمت از سطح تعادلی بیشتر است پس عرضه‌کنندگان با هدف کسب سود بیشتر به تولید بیشتر اقدام می‌کنند، اما به علت افزایش قیمت کالاها خریداران با تقاضاکنندگان تعداد تقاضای خود را کاهش می‌دهند و فزونی عرضه بر تقاضا اتفاق می‌افتد. این ردیف‌ها در شکل، محدوده بالای نقطه تعادل را نشان می‌دهد که در آن با مازاد عرضه و کمبود تقاضا مواجه هستیم. از روی عددهای ردیف ۵، ۶ و ۷ هم کاملاً این امر مشخص است. مثلاً در ردیف ۶:

$P = ۳۵۰, Q_S = ۱۰۰۰ > Q_D = ۲۰۰$
حذف گزینه‌های (۱) و (۲)

۲۵۰- گزینه «۴»

الف در قیمت ۱۲۰۰ تومان گرچه ۶۹ واحد تقاضا وجود دارد اما فقط ۲۸ واحد کالا تولید شده است پس مقدار تولید ضربدر قیمت تولید می‌شود.

$$۲۸ \times ۱۲۰۰ = ۳۳,۶۰۰ \text{ تومان}$$

در قیمت ۲۱۰۰ تومان گرچه میزان عرضه ۷۱ واحد است اما در بازار فقط برای ۲۵ واحد خریدار وجود دارد پس مقدار تقاضا (یا مقدار کالاهای فروخته‌شده) را باید در قیمت تولید ضرب کنیم.

$$۲۵ \times ۲۱۰۰ = ۵۲,۵۰۰ \text{ تومان}$$

ب حداکثر درآمد تولیدکننده در شرایطی که بازار نه با کمبود عرضه یا تقاضا و نه با مازاد عرضه یا تقاضا مواجه است در قیمت تعادلی است چون تمام تولیدات عرضه‌کننده توسط خریداران (تقاضاکنندگان)، خریداری می‌شود؛ پس قیمت تعادلی ضربدر مقدار تعادلی می‌شود.

$$۴۶ \times ۱۷۰۰ = ۷۸,۲۰۰ \text{ تومان}$$

پ y ← مقدار تقاضا زیر نقطه تعادل است پس باید بین ۴۶ و ۶۹ باشد به عبارتی قیمت رو به افزایش است. ← حذف گزینه‌های (۱) و (۳)

x ← مقدار عرضه بالای نقطه تعادل است پس قیمت افزایش یافته و مقدار عرضه نیز باید رو به افزایش باشد یعنی x باید بین ۴۶ و ۷۲ باشد.

← حذف گزینه‌های (۱) و (۳) (صفحه ۵)

۲۵۱- گزینه «۳»

الف در قیمت ۴۰۰۰ تومان، مقدار تقاضا ۴۰۰ واحد و مقدار عرضه ۸۰۰ واحد است یعنی ۸۰۰ واحد تولید شده اما فقط ۴۰۰ واحد فروخته شده ←

$$Q \text{ تعداد کالای فروخته‌شده} = P \times \text{قیمت محصول} = \text{درآمد}$$

$$۴۰۰۰ \times ۴۰۰ = ۱,۶۰۰,۰۰۰ \text{ تومان}$$

← حذف گزینه‌های (۲) و (۴)

ب در قیمت ۱۰۰۰ تومان مقدار عرضه ۲۰۰ واحد و مقدار تقاضا ۱۰۰۰ واحد است پس به اندازه ۸۰۰ واحد کمبود عرضه داریم. ← حذف گزینه‌های (۱) و (۴)

پ در قیمت تعادلی از محل تلاقی منحنی عرضه و تقاضا به محور عمودی خطی می‌کشیم و در مقدار تعادلی از محل تلاقی منحنی عرضه و تقاضا به محور افقی خطی می‌کشیم.

$$P_E = ۳۰۰۰ \text{ تومان}$$

$$Q_E = ۶۰۰ \text{ واحد}$$

(صفحه ۵)

۲۵۲- گزینه «۳»

الف مقدار تقاضای تعادلی ۳۰۰ ← کمبود تقاضای تعادلی نسبت به مقدار تقاضای تعادلی ← مقدار تقاضای تعادلی - مقدار تقاضا در نقطه B

$$\text{واحد} = ۳۰۰ - ۵۰۰ = ۲۰۰$$

ب مقدار عرضه در قیمت ۱۴۰۰ تومان ← ۲۰۰ و مقدار تقاضا در قیمت ۱۴۰۰ تومان ← ۴۰۰

پ تغییر در مقدار عرضه یعنی حرکت در طول منحنی عرضه که به علت تغییر در قیمت روی می‌دهد اما اگر تغییر در عرضه اتفاق بیفتد منحنی عرضه انتقال (شیفت) پیدا می‌کند یعنی منحنی S به سمت راست یا چپ جابه‌جا می‌شود.

(صفحه‌های ۵۱ و ۱۶۲)

۲۵۳- گزینه «۱»

در بازار هر محصول، گاه تعداد فروشندگان و خریداران به قدری زیاد است که حضور و رفتار هر یک از عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان به نسبت کل بازار بسیار کوچک خواهد بود و در عمل هیچ‌یک از طرفین به تنهایی در شکل‌گیری قیمت، تأثیرگذار و به عبارت دیگر «قیمت‌گذار» نیستند. در این صورت بازار را در اصطلاح، «بازار رقابتی» می‌نامند. (مثل بازار ماست یا ماکارونی)

(صفحه ۵)

در ردیف ۴ $P = ۲۵۰ \leftarrow Q_S = Q_D = ۶۰۰ \leftarrow$ قیمت تعادلی (یعنی S و D با توجه به قیمت به تعادل رسیده‌اند) ← قیمت تعادلی ۲۵۰ و مقدار تعادلی ۶۰۰ ← حذف گزینه‌های (۲) و (۴)

پ کمبود عرضه در ردیف‌های ۱، ۲ و ۳ که قیمت از سطح تعادلی کم‌تر است، اتفاق می‌افتد، زیرا در این ردیف‌ها چون قیمت پایین است تقاضاکنندگان تمایل بالایی به خریدار دارند، اما عرضه‌کنندگان در این سطح قیمت مایل به تولید نمی‌باشند، در نتیجه فزونی تقاضا بر عرضه رخ می‌دهد و به عبارتی با کمبود عرضه و مازاد تقاضا مواجه می‌شویم.

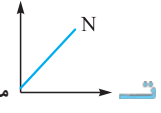
• **هواستون باشه هرول سوال عیناً شبیه هرولیه که تو کنکور سراسری خارج و داخل سال ۹۰ و کنکور داخل ۹۱ اومده و فقط سوالاتش یک‌کم متفاوته پس همیشه هواستون به کنکور ای سالای قبل باشه.**

۲۴۹- گزینه «۱»

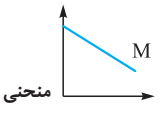
الف در تمام محدوده مثلث بالای نقطه تعادل (C) (محدوده شماره ۱) مازاد عرضه و کمبود تقاضا داریم چون قیمت از سطح تعادلی بیشتر است پس تولیدکنندگان برای کسب سود بیشتر، مقدار تولید را در این قیمت‌ها افزایش می‌دهند؛ اما تقاضاکنندگان در این قیمت حاضر به خرید نیستند، پس میزان تقاضای خود را کاهش می‌دهند ← حذف گزینه‌های (۳) و (۴)

ب نقطه C با قیمت ۲۵۰ و مقدار ۶۰۰ محل تلاقی منحنی عرضه و تقاضا است؛ در این نقطه $S = D$ یا عرضه مساوی تقاضا است و به تعادل رسیده‌ایم به طوری که در بازار نه کمبودی داریم و نه مازادی.

پ تمام محدوده زیر نقطه تعادل (C) (محدوده شماره ۳) کمبود عرضه و مازاد تقاضا داریم. چون قیمت از سطح تعادلی کم‌تر است، پس عرضه‌کنندگان حاضر نمی‌شوند با این قیمت تعداد زیادی کالا تولید کنند و از طرفی چون قیمت پایین است میزان تقاضا در این قیمت افزایش می‌یابد، پس فزونی تقاضا بر عرضه داریم.

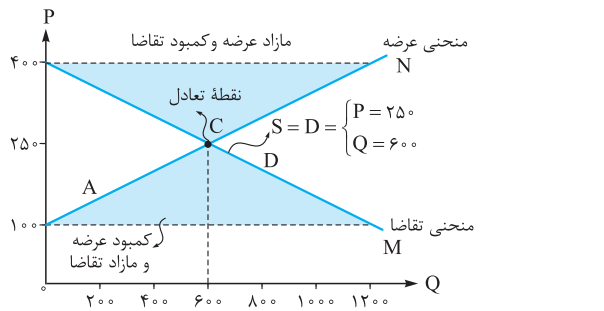
منحنی عرضه است که صعودی (رو به بالا) است.

منحنی تقاضا است که نزولی (رو به پایین) است.

(مورد «ت» در گزینه (۱) اشتباه است، زیرا M نشان‌دهنده منحنی تقاضا و N بیانگر منحنی عرضه است؛ یا این‌که در صورت سؤال باید گفته می‌شد به ترتیب از چپ به راست، در این صورت گزینه (۱) صحیح بود. اما با توجه به سایر قسمت‌های سؤال متوجه می‌شویم که گزینه (۱) صحیح است.)

ث در نقطه‌ای با مختصات $P = ۱۰۰$ عرضه صفر است؛ زیرا در این قیمت تولیدکنندگان حاضر به عرضه نیستند. هم‌چنین در نقطه‌ای با مختصات $P = ۴۰۰$ مقدار تقاضا صفر است، زیرا قیمت بالاست و در این قیمت تقاضاکنندگان حاضر نیستند آن کالا را بخرند. (لزومی به آوردن Q_S و Q_D با عدد ۱۲۰۰ نیست چون در قیمت ۴۰۰ تومان مقدار تقاضا صفر و در قیمت ۱۰۰ تومان مقدار عرضه صفر است.)

(صفحه ۵)

۳- کالای مکمل complements: دو کالا که اگر قیمت یکی از آنها افزایش یابد، موجب کاهش در تقاضای کالای دیگر هم می‌شود.

(صفحه ۱۶۲)

۲۵۴- گزینه «۴» این شخص قطعاً تولیدکننده یا فروشنده منحصربه‌فرد یک کالا است که توان قیمت‌گذاری در بازار کالایش را دارد. به عبارتی، ایشان انحصارگر در فروش (نه انحصارگر در خرید - حذف گزینه (۲) هستند.

نکته: در شرایط رقابتی اصلاً فروشندگان و خریداران توان قیمت‌گذاری ندارند. ← حذف گزینه‌های (۱) و (۳) (صفحه ۵۱)

۲۵۵- گزینه «۴» انحصارگر غیرقانونی معمولاً با افزایش قیمت کالاهای خود به مشتریان و رفاه جامعه ضرر می‌زند؛ بنابراین دولت باید مانع شکل‌گیری آن و تبانی برخی تولیدکنندگان شود. (صفحه ۵۲)

۲۵۶- گزینه «۱» گزینه (۱) ← الف- P و Q مصرف‌کننده، رابطه عکس با هم دارند؛ یعنی با افزایش قیمت، مقدار خرید کاهش می‌یابد.

گزینه‌های (۲)، (۳) و (۴) در بخش «الف» جملاتی صحیح هستند.

۱- قیمت کالا می‌تواند رفتار مصرف‌کننده و تولیدکننده را هماهنگ کند و رفتار اقتصادی هماهنگی بین آنها ایجاد کند.

۲- هر چه تعداد تولیدکنندگان زیادتر باشد، بازار رقابتی‌تر است؛ پس منفعت کم‌تری نصیب تولیدکنندگان می‌شود.

۳- همواره دستی نامرئی بازار را به سمت تعادل و رسیدن به نقطه تعادل (S = D) می‌کشانند. (صفحه‌های ۵۱، ۴۸ و ۵۲)

۲۵۷- گزینه «۳» الف- در بازار انحصاری چون فروشندگان اندک هستند می‌توانند با هم هماهنگ شوند و تبانی کنند و به قیمتی بالاتر کالای خود را عرضه کنند.

۲- با کاهش درآمد، منحنی تقاضا به سمت راست منتقل می‌شود. این مسئله در مواجهه با کالاهای پست مشخص می‌شود. (صفحه‌های ۴۹ و ۵۲)

۲۵۸- گزینه «۲» انحصار طبیعی و قانونی مشروط به مواظبت و مقررات‌گذاری صحیح توسط دولت می‌تواند برای مصرف‌کننده سودمند باشد. (صفحه ۵۲)

۲۵۹- گزینه «۱» برخی دیگر از انواع بازارها را هم می‌توان در قالب حراجی‌ها دید که به دو صورت «مزایده» و «مناقصه» مشاهده می‌شود. فروشندگان آثار هنری نمایشگاه‌ها و حراجی‌ها، مزایده و خریداران عمده کالا و خدمات (مثل خریدهای دولتی) مناقصه برگزار می‌کنند. (صفحه ۵۲)

۲۶۰- گزینه «۱»

۱- هزینه‌های مبادله در واقع بر نحوه تخصیص منابع اثرگذار است.

۲- انحصارگر غیرقانونی معمولاً با افزایش قیمت خود به مشتریان و رفاه جامعه ضرر می‌زند؛ بنابراین دولت باید مانع شکل‌گیری آن و تبانی برخی از تولیدکنندگان شود. (صفحه‌های ۵۱، ۵۲ و ۵۳)

۲۶۱- گزینه «۱»

الف- هزینه‌های مبادله در واقع بر نحوه تخصیص منابع اثرگذار است.

۲- خریداران عمده کالا و خدمات مناقصه برگزار می‌کنند.

۳- حقوق مالکیت افراد در بینش اجتماعی - اقتصادی آنها اثرگذار است و بنابراین سازوکار بازار در درون یک نظام حقوقی قرار دارد.

۴- شرکت پخش و پالایش فراورده‌های نفتی از یک سو تنها خریدار و از سویی دیگر تنها فروشنده محصولات نفتی است و خرید و فروش این کالا را در انحصار خود دارد. (صفحه‌های ۵۱، ۵۲ و ۵۳)

۲۶۲- گزینه «۳»

الف- بازار عوامل تولید factor market: جایی که منابع تولید در برابر پول مبادله می‌شوند.

۲- کالای معمولی normal good: کالایی که تقاضا برای آن با افزایش درآمد افزایش و با کاهش درآمد کاهش می‌یابد (رابطه مثبت بین میزان درآمد و مقدار خرید از آن کالا).

۳- بنگاه firm: سازمانی دارای مالکیت خصوصی که کالاها و خدماتی را تولید کرده و آنها را به دیگران می‌فروشد.